

T.C.
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İFLÂSIN DAVA VE TAKİPLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
DİLŞEN TÜLAY ÖZSOY
TEZ DANIŞMANI
PROF.DR. RAMAZAN ARSLAN

ANKARA 2019

T.C.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İFLÂSIN DAVA VE TAKİPLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

DİLŞEN TÜLAY ÖZSOY

TEZ DANIŞMANI

PROF.DR. RAMAZAN ARSLAN

ANKARA 2019

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 14 / 05 / 20.19

Öğrencinin Adı, Soyadı : Dilsen TULAY ÖZSOY

Öğrencinin Numarası : 21610362

Anabilim Dalı : Özel Hukuk Anabilim Dalı

Programı : Özel Hukuk

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı : Prof.Dr. Rıdvan ARSLAN

Tez Başlığı : İflasın Davaya ve Takipler Üzerindeki Etkileri

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 109 sayfalık kısmına ilişkin, 14 / 05 / 20.19 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından TUCAN adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 1.7'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

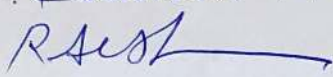
"Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını" inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

Onay

14 / 05 / 20.19

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad,

Prof.Dr. Rıdvan Arslan

EK-3:KABUL VE ONAY SAYFASI ÖRNEĞİ

.....Dilşen Tülay Özsoy.....tarafından hazırlanan
.....İflasın Davası ve Takipler Üzerindeki Etkileri.....
.....adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Kabul (sınav) Tarihi:.....14...../.....06...../.....2019.....

(Jüri Üyesinin Unvanı, Adı-Soyadı ve Kurumu):

İmzası Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ramazan Arslan Ras (Baskent Üni.)
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Mustafa Serdar Özbek Mustafa Serdar Özbek (Baskent Üni.)
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Kudret Altın Doç. Dr. Kudret Altın (Baskent Üni.)
Faika Tamer, Kadir

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../20.....

Prof. Dr. İpek KALEMCİ TÜZÜN

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana her zaman yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Ramazan ARSLAN’a, sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Ailemin tek çocuğu olarak; uzun eğitim hayatım ve çalışmalarım boyunca; maddi manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan, hala devam eden başarılı bir hukukçu olabilme serüvenimde bana her zaman destek çıkan, sevgili annem Sonten TÜLAY ve babam Hasan TÜLAY’a,

Hayata her zaman sonsuz umut, mutluluk ve sevgi ile bakmamı sağlayan, insanın ruhundaki umut ışığının hiçbir zaman sönmeyeceğini bana öğreten Sevgili İlker’e sonsuz teşekkürler ederim.

Oran, ANKARA, 2019

Dilşen TÜLAY ÖZSOY

ÖZET

Özellikle ekonomik koşulların giderek zorlaştığı, tüm dünyanın finansal krizler ile karşı karşıya olduğu zamanlarda iflas kavramı, eskisinden daha sık karşılaştığımız bir hukuki kavram haline gelmektedir. İflas, finansal sıkıntı yaşayan ticari şirketlerin varlığının tükenmesini ve bu sebeple artık ekonomik faaliyet içerisinde olamama durumlarını ifade eden bir hukuki kavramdır. İflas, sonuçları bakımından, ekonomik zorluk içerisindeki bir firmayı doğrudan etkilemekle birlikte, neredeyse tüm toplumu dolaylı olarak etkileyebilecek kadar geniş etki alanı oluşturabilen bir müessesedir.

İflas tasfiyesinin hukuki sonuçlarından birisi de, borçlu hakkındaki bazı takip ve davaların durmasına sebebiyet vermesidir. İflas tasfiyesinin başlaması ile, iflas hükümlerinden birinci derecede doğrudan etkilenen kişi müflis adını alır ve müflis hakkındaki mevcut dava ve takipler, iflasın açılması ile durur. Bu süreç, iflas kararının kesinleşmesi ile birlikte, dava ve takipler açısından daha kesin sonuçlar yaratacaktır.

İcra ve İflas Kanunu'nun 193. ve 194. maddeleri uyarınca düzenlenen; iflas tasfiyesinin dava ve takiplere etkisine dair hükümler, neredeyse her hukuk kuralında olduğu gibi bazı istisnalar içermektedir. Bu hükümler uyarınca, muhtelif dava ve takip türleri, iflas tasfiyesi ile durmayacak ve sorunsuz olarak devam edeceklerdir. İtirazın iptali, menfi tespit, istirdat ve alacak davası gibi dava türleri, iflas tasfiyesinden daha geniş anlamda ve daha detaylı sonuçlar içerecek şekilde etkilendiğinden, bu davaların iflas müessesesi ile birlikte daha detaylı incelenmesi doğru olacaktır.

Türk hukukunda iflas müessesesi, iflasın açılması anından itibaren, iflas masasının açılması ve tasfiyeye kadar uzun bir süreci tanımlamaktadır. Bu sebeple, kaçınılmaz olarak iflas durumu ile karşı karşıya kalmış bir kişinin, bu süreci iyi yönetebilmesi, sonuçlarından, etkilerinden ve getirilerinden detaylı olarak haberdar olabilmesi oldukça önemlidir. Bu sebeple, iflas tasfiyesinin, müflis ile alakalı dava ve takipler yönünden yarattığı sonuçların detaylı olarak incelenmeye çalışıldığı bu çalışmamın, hukuk deryasına katkı yapabileceği ümidindeyim.

Anahtar kelimeler: İflâs, Müflisin Tasarruf Yetkisi, İflâsın Davalara Etkisi, İflâsın Takiplere Etkisi, İflâs İdaresi, İflasın Mevcut Dava ve Takiplere Etkisi

ABSTRACT

The concept of bankruptcy becomes one of the common concepts throughout these days, in which economical conditions become harder and the world is facing with financial crises more frequent than past times. The bankruptcy can be defined as a legal circumstance of a company which is in economical crises, money stockouts and a company which could not carry on its economical activity. The bankruptcy is one of the institute which can affect to whole society and economy of the country in addition a company which is in economical challenge.

One of the legal results of process of bankruptcy is giving rising to pause of some trials and some enforcement proceedings. By beginning of procedure of bankruptcy, a company which is in economical crises, money stockouts and a company or person which could not carry on its economical activity have been named as “bankrupt” and then trials and enforcement proceedings about bankrupt is stopped due to beginning of procedure of bankruptcy. This process starts to cause solid results in trials and enforcement proceeding by validity of verdict about bankruptcy.

There are some exceptions of provision aforementioned above about pause of some trials and some enforcement proceedings as in case of every legal provision. Some trials and enforcement proceedings do not stop with initiation of bankruptcy process because of their content and continue without any problem. Actions for annulment of objection, negative declaratory actions, actions of debt and actions for restitution are trials which affect more than other trials. Hence, as I see, these trials ought to be evaluated and analysed deeply.

Bankruptcy process in Turkish Law is a concept which should be evaluated practically in life-cycle of bankrupt. To reach successful result in continuation of the bankruptcy process, bankrupt and other people in process should behave like bankruptcy rules properly. Because of this, it is so crucial that a company which faces with bankruptcy can manage process successfully, can get information about its results, its necessities, yields from professionals in depth. Owing to importances of the bankruptcy above referred, hopefully, my thesis study can make a minor contribution to the sea of law.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR CETVELİ	VIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İFLAS KAVRAMI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§ 1. GENEL OLARAK İFLAS KAVRAMI.....	3
A) Tarihsel Gelişimi, Kökeni ve Tanımı	3
B) İflas Tasfiyesinin Hukuki Niteliği	6
§ 2. İFLASIN TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ	9
A) Genel (Adi) İflas Yolu (İİK m. 155 - 166)	9
B) Özel İflas Yolları.....	11
I) Kambiyo Senetlerine Özgü İflas Yolu (İİK m.177-181).....	11
II) Doğrudan Doğruya İflas Yolu (İİK. m. 177-181)	12
§ 3. İFLAS SEBEPLERİ.....	12
A) Tercih Edilen İflas Türüne Göre (Takipli İflas - Doğrudan Doğruya İflas)	12
B) Genel-Özel Olmasına Göre	14
C) Maddî ve Şeklî Olmasına Göre.....	15
D) Düzenlendikleri Kanunlara Göre	16
E) İleri Sürenlerin Sıfatlarına Göre.....	18
F) Alacağın Muaccel Olup Olmamasına Göre.....	18
G) Kaynaklarına Göre.....	19
§ 4. İFLASA TABİ OLAN KİŞİLER	19
I) Gerçek Kişi Tacirler	20
1) Gerçek Kişi Tacir Kavramı	20
2) Ticari İşletme Kavramı	21
II) Tüzel Kişi Tacirler	21
1) Ticaret Şirketleri	22
2) Ticari İşletme İşleten Dernekler ve Vakıflar	23
a) Dernekler	23

b) Vakıflar.....	24
3) Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Kurulan Teşekkül ve Müesseseler.....	24
4) Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Tacir Sayılanlar	24
5) Tacir Olmadıkları Halde Tacirler Hakkındaki Hükümlere Tabi Olanlar.....	25
a) Donatma İştiraki	25
b) Ticareti Terk Edenler	26
c) Şahıs Şirketi Ortaklarının İflası	27
d) Banka Yöneticilerinin İflası	27
e) Terekenin (Miras Şirketinin) İflası	28
f) Konkordato Yargılaması Sonucunda Verilen İflas Kararı.....	29
g) Sermaye Piyasası Kurumu Ortakları ve Yöneticilerinin İflası.....	30
§ 5. İFLAS KARARI VE NİTELİĞİ.....	31

İKİNCİ BÖLÜM

İFLASIN MÜFLİSİN TASARRUF YETKİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

§ 6. İFLASIN, MÜFLİS BAKIMINDAN DOĞURDUĞU SONUÇLAR	33
A) Müflis Sıfatı – İflas Masası.....	33
I) Müflisin Tasarruf Yetkisi	33
II) Müflisin Masa Malları Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Niteliği ve Kısıtlanması ..	34
III) Müflisin Tasarruf Yetkisi Kapsamında Üçüncü Kişilerin İyi Niyetli Olması Haline Dayalı İstisnalar.....	36
1) Malın Emtiyayı Temsil Eden Bir Senetle Satılmış Olması.....	37
2) Müflis Tarafından İflas Kararından Önce Ödenen Bono ve Poliçeler	38
3) Müflisin Borçlusunun İflas Kararından Önce Müflise Yaptığı Ödemeler.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İFLASIN TAKİPLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

§ 7. İFLASIN TAKİPLER ÜZERİNDEKİ YARATTIĞI SONUÇLAR.....	39
A) Müflis Aleyhindeki Bazı Takiplerin Durması ve Düşmesi.....	39
I) Kanuni Düzenleme	39
II) Genel Kural	41
III) Müflise Karşı Takip Yasağı	42
IV. İflasın Açılması ile Duracak Takipler	43
1) İlâmlı ve İlamsız Haciz Yolu İle Takipler.....	45
2) Kambyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipler	49
3) Genel İflâs ve Kambyo Senetlerine Mahsus İflâs Yolu İle Takipler	49
4) Teminat Gösterilmesine İlişkin Takipler.....	50
5) Amme Alacaklarının Tahsili Amacıyla Yapılan Takipler	50
V) İflasın açılması ile durmayan takipler	51
1) Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipler.....	51
2) Müflise karşı iflastan önce başlamış olan ilamsız tahliye takipleri.....	54
3) Taşınmazların tahliyesi ve teslimi hakkındaki ilamların icrası.....	55
4) Çocuk Teslimi veya Çocukla Şahsi İlişki Tesisine İlişkin İlamlar	55
5) Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Hakkındaki İlamların İcrası	56

6) Taşınır Teslimi Hakkındaki İlamların İcrası	56
7) Müflisin Zorunlu Takip Arkadaşı Sıfatı Bulunduğu Durumlar	57
8) İflasın Önce Satış İşlemi Gerçekleşmiş Olan Takipler.....	58
9) İflasın Kararından Sonra Doğan Alacaklara İlişkin Takipler.....	59
10) İflasın Açılmasından Daha Sonra Yapılan Takipler	61

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İFLASIN DAVALAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

§ 7. İFLASIN DAVALAR ÜZERİNDE YARATTIĞI SONUÇLAR 62

A) Bazı Hukuk Davalarının İkinci Alacaklılar Toplantısından On Gün Sonrasına Kadar Durması.....	62
I) Amaç ve Tanım	62
II) Hukuki Düzenleme, Kural ve Bazı Önemli Kavramlar	64
III) Hükmün hukuki anlamı ve nedensel olarak yorumlanması.....	66
IV) Müflisin Davacı veya Davalı Olması Durumunda İflas Masasının Duran Hukuk Davaları ile ilgili konumu	68
1) İflas ile duran derdest hukuk davasında müflis davacı durumunda ise.....	68
2) İflas ile duran derdest hukuk davasında müflis davalı durumunda ise	71
V) İflasın Açılması ile Durmayan Hukuk Davaları	73
1) Acele Davalar	73
2) Şeref ve Haysiyete Tecavüzden Doğan Tazminat Davaları.....	74
3) Haksız Fiillerden Doğan Tazminat Davaları.....	75
4) Evlenme ve Kişisel Durum İşlerine Dair Davalar.....	76
5) Nafaka Davaları.....	77
6) Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takiplere İlişkin Davalar.....	78
7) Müflisin Zorunlu Dava Arkadaşı Olduğu Davalar.....	79
8) Müflisin Fer'i Müdahil Olduğu Davalar	80
9) Müflisin Taraf Olduğu İdari Davalar	81
10) Müflisin Taraf Olduğu Ceza Davaları.....	81

BEŞİNCİ BÖLÜM

İFLAS KARARI SONUCUNDA BAZI DAVALARDAKİ DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ

§ 8. İFLAS KARARI İLE İTİRAZIN İPTALİ DAVALARINDA MEYDANA GELEN DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ..... 81

A) İtirazın İptali Davaları.....	81
I) Davalı borçlunun iflasına karar verilmesinin, derdest itirazın iptali davalarına etkisi	82
II) Borçlu hakkında iflas kararı verilmesine rağmen açılan itirazın iptali davasının akıbeti	83
III) İtirazın İptali Davasında, İflasın İcra ve İnkâr Tazminatına Etkisi.....	85

§ 9. İFLAS KARARI İLE ALACAK DAVALARINDA MEYDANA GELEN DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ..... 86

A) Alacak Davaları	86
--------------------------	----

§ 10. İFLAS KARARI İLE MENFİ TESPİT DAVALARI KAPSAMINDA MEYDANA GELEN DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ.....	87
A) Menfi Tespit Davaları	87
I) Menfi tespit davalarında HMK m.114 kapsamında “hukuki yarar” unsuru.....	87
II) İlamsız İcra Takipleri Kapsamında Menfi Tespit Davaları.....	91
1) İcra Takibinden Önce Açılan (Olumsuz) Menfi Tespit Davası	91
2) İcra Takibinden Sonra Açılan (Olumsuz) Menfi Tespit Davası	92
III) İflas Yoluyla Takiplerde Menfi Tespit Davası	94
1) İflas yoluyla takipler kapsamında menfi tespit davası	94
2) İflas Takibinden Sonra Açılan Menfi Tespit Davası.....	96
3) İflas Davasından Önce Açılan Menfi Tespit Davası.....	97
§ 11. İFLAS KARARI İLE İSTİRDAT DAVALARI KAPSAMINDA MEYDANA GELEN DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ.....	97
A) İstirdat Davaları	97
SONUÇ	99
KAYNAKÇA.....	101

KISALTMALAR CETVELİ

AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: bent
Bknz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
I.	: Issue
İBD	: İzmir Barosu Dergisi
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İİK	: 2004 Sayılı İcra ve İflâs Kanunu
İİKY	: İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
m.	: madde
MHB	: Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni
s.	: sayfa
S.	: Sayı
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.	: Tarih
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
TTK	: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
V.	: Volume
vs.	: vesaire
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Karşılıklı olarak kurulan borç ilişkilerinde, tarafların çeşitli yükümlülükleri vardır. Bu yükümlülükler uyarınca, taraflar; borç ilişkilerinden doğan edimleri genel hukuk kurallarına ve sözleşmelere uygun, ayrıca zamanında yerine getirmek ile yükümlüdürler. Fakat bazı durumlarda; taraflar veya bir taraf borç ilişkisinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getiremez ve bu durumda alacaklı taraf, borçlu tarafa dava veya borçlu aleyhine icra takip yollarına başvurabilir veya gerekli şartların mevcudiyeti halinde, iflâs yoluna başvurabilir.

İflas; müflisin hayatını, ticari yaşamını ve ekonomik düzenini tamamiyle değiştirebilecek bir külli tasfiye şeklidir. Bu sebeple, diğer takip yollarına nazaran; gerek borçlu gerek alacaklı yönünden daha kapsamlı ve özel sonuçların gerçekleşmesine sebep olur. İflasın müflis ve alacaklılar bakımından doğurduğu önemli sonuçlar mevcuttur. İflas tasfiyesinin alacaklı ve borçlu üzerindeki sonuçları İcra ve İflas Kanunu'nun 184 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Çalışmamız kapsamında, iflas tasfiyesinin; borçlu üzerindeki sonuçlarından, iflasın derdest dava ve takiplere etkisi konusu incelenecek ve irdelenecektir.

İflas külli bir icra yolu olduğundan ve iflas tasfiyesi sırasında alacaklıların eşit bir şekilde işlem görebilmeleri esas husus olması gerektiğinden; iflas tasfiyesi sırasında, bir yandan kişisel icra takiplerine devam etmeye ya da yeni icra takip prosedürleri başlatılmasına imkan yoktur. Bundan böyle, müflisin tüm alacaklıları, alacaklarını iflas masasına kaydettirerek, iflas masasının tasfiyesi nihayetinde elde edilecek meblağ ile alacaklarını tahsil edeceklerdir. Bu nedenle iflasın açılmasından önce, müflise karşı başlamış olan takipler kural olarak iflas tasfiyesinin başlaması ile durur ve iflas kararının kesinleşmesi ile de düşer. Ayrıca, iflas tasfiyesi boyunca müflise karşı yeni takip yapılamaz. Derdest davalar ise, iflas tasfiyesi boyunca, ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına kadar ertelenecektir. Davaların ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına kadar ertelenmesinin asıl amacı; işbu davalara devam edilip edilemeyeceği hususunun ikinci alacaklılar toplantısında ayrıntılı olarak değerlendirilmesi gereğidir.

Çalışmamızın ana konusu iflas tasfiyesinin müflise karşı devam etmekte olan dava ve takiplere etkisi olması ile birlikte, tezimizin ilk bölümlerinde konunun rahat anlaşılabilmesi açısından, iflas tasfiyesi ile ilgili temel ve genel bilgiler verilecektir. İflasın hukuki niteliği, etimolojik kökeni, iflas türleri, iflas sebepleri ve iflasa tabi olan kişiler

konularıyla ilgili genel bir çerçeve çizildikten sonra, çalışmamızın esas konusuna geçiş yapılacaktır.

Öncelikle; İİK 193.madde uyarınca; “İflasın Açılması ile Borçlu Aleyhine Başlanan Takiplerin Durması ve Sonrasında Duruma Göre Düşmesi” konusu irdelenecek, müflise karşı takip yasağı, iflas kararı ile duran ve istisnai olarak durmayan takipler sınıflandırılarak açıklanacaktır.

Sonrasında ise ana konumuzun diğer önemli başlığı olan “iflasın açılması ile “Bazı Hukuk Davalarının İkinci Alacaklılar Toplantısından On Gün Sonrasına Kadar Durması” konusu tartışılacaktır. Bu konu kapsamında; müflisin davacı veya davalı olması durumu ayrı başlıklar altında işlenecek ve sonrasında iflas tasfiyesinin başlaması ile duran veya istisnai olarak durmayan dava türleri sınıflandırılarak açıklanacaktır.

Çalışmamızın son bölümünde ise, tez konumuz ile ilgili üst bölümlerde verilen genel kurallar haricinde; iflas tasfiyesinin Türk Hukuku kapsamındaki önemli dört dava türü olan itirazın iptali davaları, menfi tespit davaları, alacak davaları ve istirdat davaları üzerinde yarattığı özel durum değişiklikleri açıklanmıştır. İflas tasfiyesinin, anılan davalar üzerinde, özellikle Yargı içtihatları bağlamında, genel kuraldan daha geniş ve farklı sonuçlar yarattığı tespit edildiğinden, bu konuya çalışmamızda ayrı bir başlık ayırmak gerekmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İFLAS KAVRAMI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

§ 1. GENEL OLARAK İFLAS KAVRAMI

A) Tarihsel Gelişimi, Kökeni ve Tanımı

İflas kelimesi sözlük anlamı olarak: “borçlarını ödeyemediği mahkeme kararı ile tespit ve ilan olunan iş adamının durumu, batkısı, batıklık, müflislik” şeklinde tanımlanmaktadır¹.

İflâs kelimesi ayrıca, yukarıda bildirilen sözlük anlamı haricinde; etimolojik olarak Arapça² kökenli bir kelime olup, anlamı parayı pulu bitirmektir³.

Bir bankacılık terimi olan iflas, faiz, fatura gibi kavramlarla birlikte tarihte ilk kez İtalya’da, ticari hayatta kullanılmaya başlamıştır. İflas (bankrupt, Bankrott) anlamına gelen İtalyancası “banca rotta” olan sözcük, “bank kırıldı” sözcüklerinden türemiştir. “Bank” kelimesi, eski zamanlarda tezgah veya işlerin yürütüldüğü somut alan şeklinde tanımlanmaktaydı. “Bank kırıldı” şeklindeki sözcük öbeğini tanımlamak gerekirse; örneğin bir bankerin işleri kötü gider ve yatırımcılarının kendisine güvenip verdiği paraları kayıper ve zarara yol açar ise, paralarını kaybedenler buna sebep olan bankerin işlem yaptığı “bank” diye tanımlanan tezgahı sahiden kırdırlarmış. Bu eylem zamanla iflas ettiği belirtilmek istenen banka için söylenir olmuş ve “bank kırıldı” kelimesi dile yerleşmiştir⁴.

İflas kavramı, Türk Hukuku’nun gelişim süreci incelendiğinde; köklü bir kavram olup, temeli Roma Hukuku’na dayanmaktadır. Roma Hukukunda cebri icra prosedürü, borçlu olarak gözüken kişinin tacir olup olmamasına bakmaksızın, bu kişilerin malvarlıklarına tamamen el konulması şeklinde gerçekleşmekteydi. Bugünkü iflâs

¹Büyük Türkçe Sözlüğü (www.tdk.gov.tr, Erişim Tarihi: 09.08.2018)

²Ömeroğlu, Handan.; İflas İdaresi, Ankara, 2012, s.4 “İflâs kelimesi daha geniş anlamda, borçlunun mali imkânlarını tüketmesidir.

³Ansay, Sabri Şakir; Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, Ankara, 1960, s. 196

⁴Britannica Ansiklopedisi, Part:2, “banco”; “Bank ve banka kelimelerinin birbirlerinden köken alan sözcüklerdir. Bank kelimesi İtalyanca “Banko” kelimesinden türemiştir. İtalyan kültüründe banco kelimesi ise, oturma sırası, gemilerde miçoların oturdukları tezgahı simgeler. İtalya’da ilk olarak “bankacılık” olarak nitelendirilebilecek girişimler “banco” ların üzerinde gerçekleşmiştir ve bu sebeple bu iş koluna da banco denmeye başlanmıştır. Modern bankacılık ile dünyada yepyeni likidite ve re-finansman çözümleri sunmaya ve aranmaya başlanmıştır. Yeni bankacılık uygulamaları ile İtalyan ekonomisi beraberce faiz, anapara, hisse senedi ve sigorta gibi terimlerin de doğmasına yol açmıştır.”

kurumuna bir nebze daha yakın olan “venditio bonorum” müessesesinde ise, el konulan bu malvarlığının paraya çevrilmesi sonucunda, elde edilen meblağ alacaklıya sunulurdu. Bu kurumun içinde barındırdığı “külli” (bütüne ilişkin) durum⁵, bu kurumun iflâsa benzer bir kurum olduğu yönündeki görüşleri destekler niteliktedir. İflâsa benzer bu tasfiye çeşidine daha sonra İtalyan hukuk sisteminde de rastlanmıştır. Bu tasfiye şekli, hukukçular tarafından eleştirilmekte ve borçlu için insan haklarına aykırı bir doku içerdiği ve borçlunun yaşadığı toplum içerisinde borçluyu küçük düşürdüğü ve hatta rencide ettiği belirtilmekteydi⁶. Bugün genel anlamda yaygın olarak uygulanan iflâs sisteminin temeli ise, 1807 tarihli Fransız iflâs sistemine dayanmaktadır. Türkiye bakımından ise iflas, hukuk sistemimize Osmanlı İmparatorluğu döneminde Fransız Ticaret Kanunu’ndan mehzaz olarak “Kanun-i Ticaret” ile girmiştir⁷.

Hukuk sistemlerinde “iflas” kavramı evrensel bir kavram olup, hemen hemen her hukuk sisteminde karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda ayrıntıları ile bildirilecek olan “İflasın Derdest Dava ve Mevcut Takiplere Etkisi” isimli tez çalışmamın konusunun en ayrıntılı ve en anlaşılır olarak işlendiği sistemin, Amerikan Hukuk Sistemi olduğu farkedilmiştir. Amerikan Hukuk sisteminde, hukukumuzdaki Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması müessesesinin temelini oluşturan; borçların tasfiye edilmesinden öte, borçluların yaşadıkları zor durumdan kurtarılması ve işletmelerin ekonomik olarak eski hallerine döndürülmesi amaçlanmıştır. Bu hususta, ekonomik sıkıntıları olmakla birlikte az bir destekle dahi yol katedebilecek işletmelerin, tekrar düzen kurabilmesi için Amerikan İflâs Kanunu, iflasa ilişkin talebini içeren dilekçenin mahkemeye teslimi ile borçlu aleyhine yapılan takiplerin resen duracağını (automatic stay)⁸ hükme bağlamıştır. Bu kuralın amacı, borçlunun etkili bir yeniden örgütlenme plânı hazırlayabilmesi için ona bir süre verebilmektir⁹.

⁵Dumanoglu, Sezai: İflasın Ertelenmesi, Borca Batıklık ve İyileştirme Projeleri, İstanbul 2011, s.5; Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Ankara 2013 (Kuru-İcra), s.51; Muşul, Timuçin: İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2010 (Muşul-İcra), s.97-98 ; Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder: İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2013 (Kuru/Arslan/Yılmaz-İcra İflas), s.32-33 ; Pekcanitez, Hakan/ Atalay, Oğuz/ Sungurtekin Özkan, Meral/ Özekes, Muhammet: İcra İflas Hukuku, Ankara ,2016, s.599 ; Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder/Taşpınar Ayvaz, Sema: İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2017

⁶Postacıoğlu, İlhan: İflâs Hukuku İlkeleri, İstanbul, 1978, s. 5 (Postacıoğlu-İflas); Akcan, Recep; İflas Davası, Konya, 2007, s.15

⁷ Ömeroğlu, s.4

⁸ U.S. Code Title 11-Bankruptcy Chapter, Case Administration Subchapter, Administrative Powers Section 362: Automatic Stay, “Automatic stay, Amerikan İflas Kanunu’nun 362.maddesindeki bir hüküm olmakla birlikte, pasifleri aktiflerinden fazla olan firmaların ya da kişilerin, alacaklılar karşısında zora düşmesini engellemek amacıyla, kanuni olarak takiplerin “otomatik” olarak durması müeyyidesi anlamındadır.”

⁹ Özbek, M. Serdar: Amerika Birleşik Devletleri İflâs Hukuku Sisteminde Alacaklılara ve Borçlulara Ait

Amerikan hukuku kapsamında yukarıda belirtilen yeniden yapılandırma prosedürü, Türk Hukuku içerisinde İİK 309/m vd. maddelerde düzenlenen Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması müessesesinin temelini oluşturmaktadır. Mali güçlük içinde bulunan sermaye şirketlerinin yeniden yapılandırma prosedürü uygulanarak kurtarılması prosedürü özellikle, yukarıda bildirildiği şekilde Amerika Birleşik Devletlerinde uygulanan bir hukuki yöntemdir. Türk Hukuku'nda 21.01.2004 tarihinde yürürlüğe giren 5092 sayılı Kanun ile uygulanmaya başlayan bu yöntem, Amerikan İflas Kanunu'nun 11. bölümünden esinlenerek Türk Hukuku'na alınmıştır. Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırmanın asıl amacı; mali anlamda zor durumda olan şirketin, mali durumunun yeniden yapılandırılmasını sağlayarak, şirket faaliyetinin devam etmesini, çalışanların, alacaklıların ve şirket pay sahiplerinin; mali durumun olumsuz yönlerinden etkilenmesini engellemektir¹⁰.

Ancak; borç yapılandırma müesseseleri kapsamında; konkordato prosedüründe olduğu gibi uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma prosedürü de hukuki anlamda karışık ve mali anlamda başvuru şirketlere külfet doğuran prosedürlerdir¹¹. Bu sebeple, hukukumuzda şirketler tarafından sık başvuru bir müessese değildir. Özellikle son zamanlarda, mali durumları güçleşen firmaların çoğunlukla konkordatoya başvurmayı tercih ediyor olması ve geçici/kesin mühlet müesseselerinden beklenen faydaların sağlanıyor olması nedeniyle, yeniden yapılandırma prosedürü tercih edilebilirliğini daha da azaltmıştır. Ancak, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma kurumunun işlevsel hale getirilerek uygulamasının yaygınlaştırılması ekonomik hayatı olumlu yönde etkileyecektir.

Haklar, s.18, “Bu kural sayesinde borçluya karşı yapılan bütün takipler ve tahsilat işlemleri kendiliğinden duracaktır. Böylece, üzerindeki iflas baskısından kurtulan borçlu, ekonomik planını daha rahat ve tasasız şekilde yapacaktır. Yapılandırma taleplerini, ödeme planlarını veya ödemelerini rahatlıkla ve sağlıklı kararlar vererek yapabilecektir. Borçlu, işletmesi, önceki ekonomik gücünü yakalayana kadar, üzerinde iflas etiketi vs. olmadan sosyal hayatını sürdürebilecek, gerekli girişimlerde ve tasarruflar bulunabilecektir. Ayrıca bu taahhüt ve tasarrufları yaparken; mal varlığında herhangi bir sınırlama ya da kısıtlama hissetmeyecektir. Ayrıca, takiplerin kendiliğinde durma mekanizması, borçlunun kredibilitesine de zarar vermeksizin, borçlunun kredi-finance kurumları karşısında aciz kalmasını önleyecektir. Çünkü diğer kurumlar, kanunen borçluya verilen haklardan haberdar olacaklardır. “Hemen durdurma” mekanizmasının asıl amacı, zor duruma düşen borçlunun malvarlığının ya da müstakbel alacaklarının; alacaklılar tarafından abluka altına alınmasını ve en azından borçluya düştüğü durum karşısında kendisini toparlayabilme vaktinin verilmesidir.”

¹⁰ Deynekli, Adnan: Sermaye Şirketlerinde Mali Durumun İyileştirilmesi Yolu Olarak Yeniden Yapılandırma, International Conference On Eurasian Economies 2011, Bölüm 6D: Finansal Hukuk, s.473

¹¹ Taşpınar Ayvaz, Sema: İcra ve İflas Hukukunda Yeniden Yapılandırma, Ankara, 2006, s.203

B) İflas Tasfiyesinin Hukuki Niteliği

İflâs, bir ticarî işletmenin parçalanmasına ve ekonomik değerinin mahfina yol açabilecek bir hukuki prosedürdür. Ticari işletmenin sahip olduğu aktifler, pasiflere oranla az miktarda kalıyor ise, alacaklıların alacaklarını tahsili daha da zorlaşır. İflasın ticari dünya üzerinde yoğun bir etkisi vardır. Büyük segmentli firmaların iflas sonucu mahfı, pek çok işçinin işsiz kalmasına yol açtığı gibi, ülke ekonomisinde de derin çatlaklar oluşturabilecektir. Ticarî işletmelerin malî durumlarının bozulması sadece işçileri ve firma sahiplerini değil, toplumun tamamını alakadar eden ekonomik ve toplumsal buhranlar yaratabilir. Doğurduğu etkiler sebebiyle bahsedilen sonuçlara yol açabilen “iflâs”, her ne kadar bir “ceza yaptırımı” niteliğinde olmasa da etkili bir hukuki müeyyide olarak nitelendirilebilir.

Alacaklının borçludan olan alacağını, devletin eliyle-zoruyla almasına cebri icra denir. Cebri icra sistemi, külli ve cüz’i icra hukuku olarak ikiye ayrılabilir¹². Cebri icra, yani kişilerin devlet yardımı ile haklarını elde etmesi, iki şekilde mümkündür¹³. Bunlardan ilki, icra hukukunun konusu olan “cüz’i” yani ferdi icra; ikincisi ise iflas hukukunun konusu olan “külli” yani toplu icradır¹⁴. Cüz’i icrada, bir veya daha çok alacaklı, borçlunun haczedilebilir malları oranında tatmin edilmesi söz konusu iken; külli icrada borçlunun tüm alacaklılarının, borçlunun tüm malvarlığından oranında tatmin edilmesi söz konusudur.

İflas hukuku, cebri icra hukukunun külli tasfiyeye ilişkin bölümünü oluşturur. Bu tasfiye şekli, cüz’i (münferit) usulden biraz farklı olup, külli bir tasfiye etkisi yaratmaktadır. Münferit icra prosedüründe, bir veya birkaç alacaklı, borçlunun borcu karşılayacak değerdeki mallarına yahut alacaklarına haciz koyarak, sonrasında gerekirse muhafaza altına alarak alacaklarının tahsilini sağlar. İflas prosedürü ise, külli bir icra yolu olduğundan, sınırlı sayıdaki yasal istisnalar dışında, aralarında hiçbir fark gözetmeksizin alacaklıların eşit ve adil bir şekilde alacaklarına kavuşmalarını amaçlayan ve külli bir şekilde ilerleyen bir cebri icra kurumudur¹⁵. Bu durum, iflas tasfiyesinin özünü oluşturan eşitlik ilkesinin bir sonucudur. İflas prosedürü kapsamında, rüçhanlı alacaklıların hukuken varlığı, iflasın

¹² Kuru-İcra, s.59

¹³ Yılmaz, Ejder: İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Ankara 2016, s. 37.

¹⁴ Kuru/Arslan/Yılmaz-İcra İflas, s.448.

¹⁵ Kuru-İcra, s.50.

alacaklılar açısından eşitlik temeli üzerine kurulduğu durumunu değiştirmez. Hatta, iflas süreci herhangi bir alacaklının talebi üzerine başlatılmış ve bu talep üzerine borçlunun iflasına karar verilmiş olsa bile, iflas tasfiyesinden borçlunun bütün alacaklıları eşit şekilde faydalanacaktır.

İflas, tasfiye sonrasında alacaklılar arasında adil bir dağılım olmasını hedefler. İflâs kurallarının hukuki olarak temel amacı, müflisin malvarlığının tasfiyesini sağlamaktır. İflâsın gerçekleşmesine engel olunamıyor ise, yani iflas önlenemiyorsa iflas prosedürüne başvurularak, müflisin aktiflerinin ve pasiflerinin hukuki anlamda tasnifinin sağlanarak, alacaklıların tatmini sağlanmalıdır. İflâs açıldıktan sonra hukuki olarak yapılması gereken; masaya ait malların iflas idaresi marifetiyle açık artırma yahut alacaklıların kararı ile pazarlık suretiyle satışının sağlanarak, bu satıştan elde edilen meblağ ile İİK m.232 uyarınca oluşturulan sıra cetveli dahilinde, iflâs alacaklılarının alacaklarını mümkün olan en fazla şekilde ve en adaletli şekilde ödemektir¹⁶. İflas kapsamında, borçlunun tüm malvarlığı alacaklıların önünde bulunmakta olup, malvarlığının hepsi paraya çevrildiğinde eğer para artma durumu söz konusu olursa bakiye meblağ borçluya iade edilecektir. İflasta yukarıda belirtildiği üzere, eşitlik ana kural olup; paraya çevirme sonucunda elde edilen tutar alacaklılar arasında garameten paylaştırmaya esas tutulur.

Kanun koyucu iflâs tasfiyesine ilişkin kuralları düzenlerken alacaklı ile borçlu arasında her zaman bir denge kurmaya çalışmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, iflâs tasfiyesinin ana amacının alacaklıların alacaklarına kavuşmaları olması ile birlikte, alacaklıların iflâs tasfiyesinde eşit konumlarda yer almalarının sağlanması, ticari yaşamın dezavantajlarının oluşmasının engellenmesi ve hukuk güvenliğinin sağlanması gibi kamusal amaçlara ulaşmak olduğu anlaşılmaktadır¹⁷. Sonuçta, alacaklarına kavuşamamış alacaklılar olduğu gibi, ortada bir de ticari anlamda topluma tekrar kazandırılması gereken bir tacir vardır. Ayrıca alacaklıların alacaklarına mümkün olan en yüksek tutarda kavuşmaları sadece alacaklıların yararına değil; ayrıca, müflisin yararına da hizmet etmektedir. İflas süreci, müflisin, mahkeme kararı ile borçlarını ödeyemez durumuna geldiğinin tespiti sonucunda müflisin haczedebilir tüm malvarlığının cebri icra veya

¹⁶Altay, Sümer; Türk İflâs Hukuku, C.II, İstanbul 2004 (Altay-İflas), s.1; Kuru-İcra, s.1081; Muşul-İcra, s.1118; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.599; Üstündağ, Saim: İflas Hukuku, İstanbul 1998, s.1 (Üstündağ-İflas)

¹⁷ Başözen, Ahmet; Müflisin Tasarruf Yetkisi, Ankara 2005, s. 7 (Başözen- Müflis)

pazarlık yoluyla paraya çevrilmesi ve bu tutarın bilinen tüm alacaklılar arasında paylaştırılması şeklindeki kollektif bir tasfiye şeklidir.

İflâs talebi ilk aşamada yalnızca müflis veya alacaklıları ilgilendiriyor gibi görünüyorsa da, toplumu ilgilendiren bir külli icra yolu olduğundan, kamu düzenini ilgilendiren bir talep şeklidir. İflas talebini mahiyeti gereği zaten müflis, alacaklı veya iflas müdürlüğü tek başına yerine getiremeyeceğinden, bu talep ticaret mahkemesi kararı ve sonrasında iflas müdürlüğü eliyle, müflis ve alacaklıların koordinesi ile yerine getirilebilecektir. İflas tasfiyesi sürecinde, durumdan sadece borçlular veya alacaklılar etkileniyor gibi görünmüş olmakla birlikte, iflas müessesinin doğurduğu sonuçlar bakımından tüm toplumu etkileme vasfına haiz olduğu açıktır¹⁸. Bu sebeptendir ki, iflas tasfiyesinin hukuki usul kurallarına bakıldığında, tıpkı bir insan ölümü gibi mahkeme tarafından iflas kararının verildiği gün ve saat duruşma zabıtına geçirilerek, Basın İlan Kurumu¹⁹ aracılığı ile halka yansıtılır.

İcra takibi tacir sıfatı olsun olmasın tüm borçlulara karşı yapılabilirken, iflas yolu ile takip ise sadece tacirler (TTK m.18,1), TTK uyarınca tacir sayılan kişiler (TTK m.12,m.14,m.16,m.124,m.211,m.304 vd.,m.269 vd.,m.564 vd.,m.573 vd.,TMK m.55;60), tacir olmamalarına rağmen tacirler hakkındaki hükümlere tabi olanlar (TTK m.12,16) ve tacir olmadıkları halde iflasa tabi olan kişiler bakımından mümkündür (m.43; TTK m.20, I). Tacir olmayanlar, kural olarak iflas yoluna tabi değildirler. Bu sebeple, iflas prosedürünün uygulama alanı; icra takip yollarının uygulama alanına göre daha dardır²⁰.

Pasifi aktifinden fazla olan bir kişinin yanında; aktifi pasifinden fazla olan, mal varlığı açısından pozitif durumda olan ancak ödeme gücü sebebiyle mevcut borçlarını ödeyemeyen bir kişi de iflas prosedürü ile karşı karşıya kalabilir²¹. Bu sebeple iflas müessesesi, hukuki anlamda ayrıntılı ve detaylı bir inceleme gerektiren bir müessesedir.

¹⁸ Özbek, Mustafa Serdar; İflâs Davasının Hukukî Mahiyeti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012, S:61, 207-274, s.267

¹⁹ <https://www.bik.gov.tr/kurumsal/hakkimizda>, “Basın İlan Kurumu 1961 yılında, 195 sayılı Kanun ile kurulmuş, kamu tüzel kişiliğini haiz bir kamu kurumudur. Kurumun temel görevleri arasında, resmi ilan ve reklamların yayınlanması, çeşitli yargı kararlarının belirli sürelerle yayınlanması, cebri-icra satışlarının duyurulması ve bazı özel durumlarda gazetelere ihlal statüsü kapsamında ceza kesilmesidir. Kurumun teşkilat yapısı, “Hükümet”, “Basın”, ve “Tarafsızlar” olmak üzere üç gruptan oluşmaktadır. Şuanda ülke çapında toplam 41 şube ile hizmet vermektedir.” (Erişim Tarihi: 04.05.2019)

²⁰ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 429

²¹ Muşul-İcra, s.940; Kuru-İflas, s.6;

Kuru/Arslan/Yılmaz-İcra İflas, s.458; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.610; Muşul-İcra, s.1125

Ayrıca, iflasın, detaylı ve sıkı usul kurallarına tabi olması nedeniyle, iflası talep edilen borçlunun tüm finansal bilgi ve belgelerinin, aktiflerinin, pasiflerinin, piyasadaki durumunun vs. gerekli uzman incelemelerine tabi tutularak, iflas sürecinin yönetilmesi gerekmektedir.

§ 2. İFLASIN TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ

İcra ve İflas Kanunu kapsamında, üç adet iflas yolu mevcuttur. Bunlardan ilki İİK. m. 155-166'de düzenlenen adi iflas, ikincisi İİK. m. 167-176'de düzenlenen kambyo senetlerine özgü iflas yolu ve üçüncüsü ise İİK. m. 177-181 de düzenlenen doğrudan doğruya iflastır. Adi iflas yolu genel iflas yolu olarak tanımlanmakta iken, kambyo senetlerine mahsus iflas yolu ve doğrudan doğruya iflas yolu özel iflas yolları olarak düzenlenmektedir.

A) Genel (Adi) İflas Yolu (İİK m. 155 - 166)

Alacağını iflas yolu ile tahsil etmek isteyen bir alacaklı, eğer borçlu iflasa tabi bir kişi ise, borçlu aleyhine adi iflas yoluna başvurabilir (İİK. m. 155 - 166). Adi iflas sürecinde alacaklı, yetkili iflas dairesine iflas yolu ile takip talebi ile başvurur. Genel anlamda bir iflas sebebinden bahsedebilmek için vadesi gelmiş olmasına rağmen ödenmeyen bir borcun mevcudiyeti yeterlidir; borcun niteliği önem arz etmemektedir²². İflas dairesi, İİK. m. 155 gereğince, borcun yedi gün içerisinde ödenmediği takdirde, alacaklının mahkemeye müracaatla iflas talep edebileceğini, borçluya; borçlu olmadığına yahut kendisinin iflasa tabi kişilerden olmadığına dair itirazı var ise, yine aynı süre içerisinde icra dairesine müracaatla bildirmesi gerektiğini ve konkordato talep edebileceği ihtaratlarını içeren bir ödeme emri tanzim ederek gönderir. İflas ödeme emri kendisine tebliğ edilen borçlu, tebliğ tarihinden itibaren süresi içerisinde ödeme emrine itiraz etmediği takdirde alacaklı, İİK. m. 154 uyarınca borçlunun muamele merkezindeki ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun iflasına karar verilmesi amacıyla bir iflas davası açar.

İflas ödeme emrine borçlu tarafından itiraz edilmesi halinde, alacaklı yine yetkili ticaret mahkemesinden borçlunun itirazının kaldırılması ile birlikte borçlunun iflasına karar verilmesini talep eder (İİK. m. 156/III). İtirazın kaldırılması, genel haciz yolu kapsamında icra mahkemelerinden talep edilmekte, iflas yolunda ise ticaret mahkemelerinden talep

²² Berkin, Necmeddin: İflas Hukuku, İstanbul 1972, s.83; Ermenek, İbrahim: İflasın Ertelenmesi, Ankara 2010, s.3-4; Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku Cilt II, İflas ve Konkordato Hukuku, Ankara 1971 (Kuru-İflas), s.5-7; Muşul-İcra, s.1125; Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.610

edilmektedir. Borçlu, ödeme emri içeriğinde şekli bir eksiklik ya da tebligata dair bir noksanlık tespit etmesi halinde, icra mahkemesinde şikayet yoluna başvurabilir. İcra mahkemesi, ödeme emri içeriğinde veya tebligat usulünde vs. şikayete konu olabilecek eksiklikleri tespit ederse, ödeme emrinin iptaline karar verebilecektir.

Eğer alacaklı, ödeme emrinin iptali talepli şikayet sonucunu beklemeksizin, ticaret mahkemesinde iflas davası açarsa; ticaret mahkemesi şikayetin sonucunu bekleyecektir. Çünkü bir kişi veya kurumun iflasına karar verilebilmesi için geçerli bir iflas ödeme emrinin varlığı ve bu ödeme emrinin usulüne uygun olarak tebliğinin sağlanmış olması gerekmektedir. Bu sebeple; ödeme emrinin icra mahkemesindeki şikayet sonucunda iptali durumunda; ticaret mahkemesi iflas talebinin geçerli bir ödeme emrine dayanmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verecektir. İflas davası sonucunda mahkeme, borcun halen ödenmediğine ve borçlu ödeme emrine itiraz etmiş ise, itirazının haklı olmadığına, yani borcun mevcut olduğuna karar verir ise borçluya, borcunu masraf ve faizi ile birlikte yedi gün içerisinde mahkeme veznesine depo etmesi için süre verir (İİK. m.158/2). Mahkeme tarafından verilen bu depo süresi, bir nevi iflas kararından önce borçluya durum verilen son süredir. Borçlunun bu süre içerisinde davaya konu borç miktarını depo etmemesi halinde ise, mahkeme depo emrini takip eden ilk duruşmada borçlu aleyhine iflasa hükmeder (İİK. m. 158/2)²³.

Uygulamada depo kararı verilmesi sonrasındaki ilk celse de, borçlu ile alacaklının celse arasında görüştüğü ve mutabakat sürecinin devam ettiği beyan edilir ve bu sebeple taraflarca mahkemeden iflas kararı öncesinde ek süre talep edilir ise ve mahkeme buna ikna olursa; mahkeme depo kararı sonrası ilk celseden sonra borçlu ve alacaklıya ek süre vermeyi kabul edebilir²⁴.

Ticaret mahkemesi tarafından verilmiş iflas kararı, kanun yolu başvurularına açık bir karar türü olup, kararın kesinleşebilmesi için kanun yollarının tüketilmesi gerekmektedir (İİK. m. 165). Yani borçlunun aktif, pasif adeta tüm malvarlığı iflas masasına intikal etmiştir. İflasına karar verilmiş olan borçluya müflis denir. İflas hükmeden ticaret mahkemesi; kararı, bulunduğu yargı çevresindeki iflas dairesine derhal bildirir (İİK. m. 166/I). Bazı durumlarda, iflas dairesinin görevi iflas kararının öncesinde, iflas davası

²³Yılmaz, Ejder/Arslan, Ramazan/ Taşpınar Ayvaz, Sema, Hanağası, Emel: İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2018, s.454

²⁴Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 432

derdest durumda iken de başlayabilecektir. Çünkü, iflas davası devam ederken, asliye ticaret mahkemesi alacaklıların menfaatlerini korumak amacıyla bazı muhafaza tedbirleri alınmasına (İİK. m. 159) ve borçluya ait malların defterin tutulmasına karar verirse, bu emirlerin yerine getirilmesi görevi iflas dairesine ait olacaktır (m. 159; 161-162)²⁵.

Ancak şu husus unutulmamalıdır. Bazı durumlarda, iflas dairesi bu bildirim sonrasında, müflisin mallarına dair defter tutma işlemine başlar (İİK. m. 208). Eğer iflas masasına ait hiçbir mal bulunmazsa, iflas tasfiyesi gerçekleşemez. Bu nedenle iflas dairesi, tasfiyenin tatiline karar verir (İİK. m. 217). Buna karşılık, iflas masasında mallar mevcut ise, fakat bunlar adi tasfiye giderlerini karşılayacak kadar değilse, tasfiye basit tasfiye usulüne göre yapılır (İİK. m. 218). Eğer iflas masasındaki malların, adi tasfiyenin masraflarını karşılayacağı tespit olunursa adi tasfiye ilamı yapılır (İİK. m. 219). Basit tasfiye yolunda, iflas idaresi (İİK. m. 223, 226,227) yoktur. İflas idaresinin yerine iflas idaresi vardır. Ayrıca bir iflas masası masrafı oluşmaz. İflas idaresi sadece adi tasfiye düzeninde yer alan bir organdır²⁶.

B) Özel İflas Yolları

1) Kambiyo Senetlerine Özgü İflas Yolu (İİK m.177-181)

Yukarıda bahsedilen genel iflas yolu ile kambiyo senetlerine özgü iflas yolu birbirleri ile bir hayli benzerlik gösteren iki takip yoludur. İki farklı başlık altındaki bu iki iflas yolu; takip hukuku anlamında incelendiğinde, yalnızca takibe konu borcun dayanağı olan hukuki olgu kapsamında farklılık göstermektedir. Adi iflas yolu ile ilamsız bir icra takibine konu edilebilecek her türlü alacak talep edilebilir iken, kambiyo senetlerine özgü iflas yolu ile yalnızca kambiyo senedi vasfına haiz belgelerden kaynaklı alacaklar talep edilebilecektir. Özünde, alacaklı; her iki iflas yolunda da alacağını tahsil amacıyla başvururken, alacağının kaynaklandığı belge veya sebep dolayısıyla özel bir iflas yolunu tercih etmek durumundadır. Kambiyo senetlerine özgü iflas yolunda, alacaklı kambiyo senedi vasfındaki belge ile icra takibine başlar ve icra müdürlüğü tarafından, borçluya iflas ödeme emri gönderilir. Kanuni süre içerisinde borçlu borcunu ödemez ise, alacaklı; borçlunun muamele merkezinde bulunan ticaret mahkemesine başvurarak borçlunun

²⁵Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 433

²⁶ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 495

iflasını talep eder. Doğrudan doğruya iflas yolunun haricinde, genel iflas yolu ve kambiyo senetlerine özgü iflas yollarında, iflas sürecine “takip talebi” ile başlamak gerektiğinden, bu tür takipler takipli iflas yolu olarak nitelendirilmektedir²⁷.

II) Doğrudan Doğruya İflas Yolu (İİK. m. 177-181)

Takipli iflas yollarının aksine, doğrudan doğruya iflas yolu kapsamında, alacaklının borçlu hakkında iflas talebinde bulunabilmesi için, borçluya bir ödeme emri göndermesine gerek yoktur. Doğrudan doğruya iflas yolunda; alacaklı, borçlu hakkında icra takibine gerek olmaksızın borçlunun doğrudan doğruya iflasını talep edebilecektir. Kanunda tahdidi olarak, İİK 177 vd. maddelerde sayılan sebeplerin birisinin mevcudiyeti halinde, alacaklı doğrudan doğruya yetkili asliye ticaret mahkemesine başvurarak; borçlunun iflasını talep edebilecektir. Hatta İİK 178.madde uyarınca, bazı durumlarda borçlu aciz halinde olduğunu bildirerek kendi iflasını dahi mahkemeden talep edebilme hakkına sahiptir. Buna ek olara, aynı maddenin 3. fıkrası uyarınca, borçlu hakkında yapılan bir genel haciz yolu ile yapmış takip sonucunda; borçlunun mallarının yarısı haczedilmiş ve geri kalanı da borçlunun muaccel ve bir sene içerisinde vadesi gelecek borçlarını ödemeye yetmiyorsa, borçlu kendi acizini bildirerek iflasını talep etmeye mecburdur²⁸.

§ 3. İFLAS SEBEPLERİ

A) Tercih Edilen İflas Türüne Göre (Takipli İflas - Doğrudan Doğruya İflas)

İcra ve İflâs Kanunu uyarınca; takipli (İİK m. 154 vd.) ve doğrudan doğruya (İİK m.177-179; TTK m. 180, 182, 324) iflâs olmak üzere, iki iflâs yolu kabul edilmiştir: Takipli iflâs yolunda, iflâs sebebi “iflâs ödeme emrine rağmen borcun ödenmemiş olması durumu” dur. Borcun iflâs ödeme emrine rağmen ödenmemesi, iflâs istenmesi için tek başına yeterli bir sebeptir. Bu durumun gerçekleşmesi halinde; alacaklının izleyeceği prosedür, takipli iflâs yoludur²⁹.

²⁷ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 446

²⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 496

²⁹ Rüzgaresen, Cumhuriyet; İflas Sebepleri, Ankara 2011, s.31 “Takipli iflâs yolu, adi iflâs yolu ve kambiyo senetlerine mahsus iflâs yolu olmak üzere ikiye ayrılır. İflâs sebebi bakımından bu iki yol arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. “İflâs ödeme emrine borcun ödenmemesi” her iki yol için geçerli ve ortak bir iflâs sebebidir.

Kanun koyucu, takipli iflâs yolunun yanı sıra, bazı hallerde alacaklıya, önceden icra dairesine başvurarak iflâs takibi başlatmaksızın, borçluya karşı doğrudan doğruya iflâs davası açma imkânı da tanımıştır. Buna, “takipsiz” veya “doğrudan doğruya iflâs yolu” denir. Doğrudan iflas yolu sürecinde, zaman zaman hem alacaklı hem borçlu aktif rol oynar. Yani talep hakkı yalnızca alacaklıda olmayıp, bazı hallerde borçlu da kendi iflâsını isteme yetkisine sahiptir (m.178,179). Doğrudan doğruya iflâs yoluna, hukuki anlamda ihtiyaç duyulmasının nedeni, borçlu hakkında bir iflâs takibi yapmanın yararsız olacağı ve gecikmesi halinde telafisi güç zararların doğacağı veya böyle bir tehlikenin oluşabileceği düşüncesidir³⁰. İflâs hukukunda, takipli iflâs yolu kural, doğrudan doğruya iflâs ise istisnadır. Çünkü, doğrudan doğruya iflâs yolunda (m.177-181), sadece kanunlarda tahdidi olarak belirtilen iflas nedenlerinden birisinin varlığı halinde, icra dairesine başvurulmaksızın, doğrudan ticaret mahkemesine gidilerek iflâs davası açılır.

Doğrudan iflas sebepleri, takipli iflas süreçlerine göre hukuken daha karmaşık olduğundan; gerek esas şartları gerek şekil şartları iflas sürecinde dikkatli olarak kontrol edilmesi gereken unsurlardır. Doğrudan iflasın; Alacaklı, borçlu ve bazen hem alacaklı hem borçlu tarafından talep edilebiliyor olması sebebiyle, hukuken iki tarafın durumu değerlendirilerek yorumlanması gerekmektedir³¹.

Doğrudan doğruya iflâs yoluna dayanak yapılan iflâs sebepleri fazla, ancak sınırlı sayıda olup, dört bölümde incelenebilirler:

Kanun sistematığı ile; ilk bölüm, **sadece alacaklı tarafından ileri sürülebilen** sebepler olup, bunlar;

1-İcra ve İflâs Kanunu m.177/1“de belirtildiği üzere; borçlunun belirli bir yerleşim yerinin bulunmaması, borçlunun kaçak olması, hileli tasarruflar içerisinde olması, mal kaçırma tehlikesi vs. durumlar,

2-Borçlunun ödemelerini tatil etmiş olması (m.177/2),

3-İcra ve İflâs Kanunu m.177/3 uyarınca konkordato kesin/geçici mühletinin kaldırılması, konkordatonun feshi ve konkordatonun tasdik edilmemesi

³⁰Kuru/Arslan/Yılmaz-İcra İflas, s. 488

³¹Altay, Sümer: Genel Olarak İflâs Davaları ve İflâsta Paylaşırmanın Esasları (Ünal Tekinalp’e Armağan, C. II, İstanbul 2003, s. 891-923) (Altay-İflas Davası), s. 898.

4-İlama dayalı icra emrine rağmen borcun ödenmemesi (m. 177/4; TTK m.180, II) ,

İkinci bölümde ise, **sadece borçlu tarafından ileri sürülebilen** sebepler yer almakta olup bunlar:

1- Borçlunun aciz³² haline düşmesi (m.178, I),

2- Sermaye şirketi ve kooperatifler dışındaki borçluların borca batıklığıdır.

Üçüncü bölümde ise, **hem alacaklı, hem borçlu tarafından ileri sürülebilen borca batıklık kavramı yer alır.** Borca batıklık kavramı, sermaye şirketi ve kooperatiflerin borca batık olması (m.179, TTK m.324), terekenin borca batık olması (MK m.636; VVMT m.52) olmak üzere ikiye ayrılır.

Dördüncü bölümde ise, banka yönetici ve deneticilerinin “kanuna aykırı karar ve işlemleri” (BankK m.110) adındaki iflâs sebebi yer alır.

B) Genel-Özel Olmasına Göre

İflas sebebi, iflas kararının gerekçesidir. Borçlu hakkında iflas prosedürünün açılarak, iflas tasfiyesinin yürütülebilmesi için gerçekleşmesi gereken maddi olgu, iflas sebebi olarak tanımlanmaktadır. İcra ve İflas Kanunu’ndaki düzenlemelere bakıldığında; ana hatları ile iflas sebepleri ikiye ayrılmaktadır. Bunlar: Genel İflas Sebepleri ve Özel iflas sebepleridir. Genel iflâs yoluna başvurulması için, muaccel olan borcun ödenmemesi yeterli iken, özel iflâs sebeplerinin gerçekleşmesi, bazı şartların bir araya gelmesine bağlıdır. Doğrudan doğruya iflâs yolunu tercih etmeye uygun tüm sebepler, özel iflâs sebepleri olarak kabul edilirler. Genel iflas sebebi, borcun ödeme emrinde gösterilen süre içerisinde ödenmemesi olduğu için, hem takipli hem takipsiz iflas yolları için de geçerli olacaktır. Türk hukuk doktrininde benimsenen sistemde, genel iflâs sebebi (m. 158, 173), iflâs taleplerinde dayanılması gereken asıl iflâs sebebidir. Ancak bazı hallerde, örneğin, doğrudan doğruya iflas talebinde bulunmaya uygun koşullarda, özel iflâs sebeplerine dayanılarak iflâs talebinde bulunulabilir³³.

Hukukumuzda iflasa tabi bir kişi, mali durumu ne kadar kötü olursa olsun, iflas yoluyla takip alacaklısının alacağını öderse, iflas etmekten kurtulur. Tam tersi olarak; bir

³²Aciz hali (ödeme güçlüğü), borçlunun muaccel hale gelmiş borçlarını ödemek için gerekli ödeme kaynaklarına belirli ya da çeşitli sebeplerden dolayı sahip olamama durumu olarak tanımlanabilir.

³³ Rüzgaresen, s.29

borçlu, mali koşulları iyi seviyede olmasına rağmen, iflas takibi alacaklısının alacağını ödeyemiyor ise iflas etmekten kurtulamayacaktır. Yani hukukumuzda, borçlunun mal varlığına bakılmaksızın; iflas davası açılması ve dava şartlarının mevcudiyeti durumunda iflas kararı verilebilecektir³⁴. Kanun genel iflas sebeplerinin haricinde, yukarıda belirtilen bazı özel durumların varlığı sonucunda da iflas davası açılabilceğini ve hatta bazı durumlarda keyfiyete bırakılmaksızın zorunlu olduğunu bildirmiştir³⁵.

C) Maddî ve Şeklî Olmasına Göre

İflâs sebepleri şeklî ve maddî iflâs sebepleri olmak üzere iki başlık altında da incelenirler.

Maddî iflâs sebepleri, borçlunun mali durumundaki bozulmaların yanısıra, hayatın içindeki dış etkenler olarak da değerlendirilebilir. Yani borçlunun mali durumu, davranışları, piyasadaki yeri, ticaret şekli, portföyü, finansal kuruluşlarla ilişkileri vs. gibi durumlar alacaklılara ödeme yapılmasını zorlaştırır veya imkansız kılar³⁶. Bu sebeple, alacaklıların alacaklarına kavuşması kesin olmayan/şüpheli bir hale gelir. Maddi iflas sebeplerinin ayırt edici noktası, borçlunun ekonomik durumundaki bozulmanın, alacaklıların alacaklarına kavuşmasını şüpheli/belirsiz hale getirebilecek kadar yoğun ve ciddi olmasıdır. Maddi iflâs sebeplerinin mevcudiyeti halinde, borçluya iflâs ödeme emri gönderilmeksizin, İİK m.177 uyarına, doğrudan ticaret mahkemesinde iflâs davasının açılabilme hakkının verilmesinin sebebi varolan belirsizlik ve şüphedir. Çünkü, bu durumlarda borcun neden ödenemediği veya ödenmesinin tehlikeye düşürüldüğü ve sağlam bir şüphenin varlığı net bir şekilde görülebildiğinden, borcun ödenmesi için, borçluya ödeme emri ile belirli bir süre verilmesinin pratikte bir önemi olmayacaktır³⁷.

Şekli iflâs sebepleri ise, maddi iflas sebeplerine göre daha nesnel bir nitelik taşıyan ve borçlunun, mali durumu ve şahsi özelliklerinin pratikte bir anlam ifade etmediği iflas sebepleridir. Yani, borcun hangi gerekçe ile ödenmediğinin bir önemi olmayıp, borcun, ödenmemiş olması, iflâs talebi için yeterlidir³⁸.

³⁴ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 434

³⁵ Muşul-İcra, s.1004

³⁶ Altay-İflas Davası, s.466

³⁷ Üstündağ, Saim: İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato, İptal Davaları), İstanbul 2002, s. 6 (Üstündağ-Konkordato)

³⁸ Muşul-İcra, s.1004

Doktrinde kabul gören görüş uyarınca, şekli iflâs sebebi, bir tane olup, o da, borçlu tarafından “muaccel olan borcun ödenmemesidir”. Bir başka görüşe göre ise, kanun tarafından düzenlenen bir prosedürün takibi, iflas talebi için yeterlidir. Örneğin, ifa edilmemiş ve karşılık olarak itiraz edilmemiş bir ödeme emri, iflâsın açılması için uygun koşulları oluşturmuş olacaktır. Şekli iflas sebepleri, belirli prosedür ve önceden öngörülmüş bir yöntem öngördüğünden; maddi iflas sebeplerine göre daha girift basamaklar içermektedir. Ödeme emrine rağmen borcun ödenmemesi, icra emrine rağmen borcun ödenmemesi ve ifa veya depo emrine rağmen borcun ödenmemesi şekli iflas sebebi olarak sayılabilecektir. İflâs ödeme emrine rağmen borcun ödenmemesi, genel bir iflâs sebebidir. Bu sebebin gerçekleşmesi için, borçluya sadece ödeme emrinin gönderilmesi yeterli olup, borçlunun, ödeme emrine itiraz edip etmemesi önemli değildir. Aynı şekilde, şirkete depo emri gönderilmesine rağmen bakiye borcun ödenmemesi durumunda, borçlunun ekonomik durumu vs. önemli değildir. Burada iflas ödeme emrinde olduğu gibi herhangi bir itiraz mekanizması mevcut olmadığından, borçlunun tek yolu borcu yedi gün içerisinde ödemektir. Bir başka olarak; TTK m.240 uyarınca, borçluya gönderilen depo kararına rağmen para yatırılmadığı takdirde alacaklı, depo kararının şirket ortaklarına veya içlerinden bazılarına da tebliğini ve borcun depo emrinin tebliğe rağmen ödenmemesi durumunda, ayrıca iflas takibi işlemlerine gerek olmaksızın, şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden talep edebilir. Şirketin iflası, hukuken ortakların iflasına sebep olmayacaktır ancak yukarıdaki özel durumun gerçekleşmesi ile şirket ortaklarının da doğrudan iflası talep edilebilecektir³⁹.

D) Düzenlendikleri Kanunlara Göre

İflâs sebeplerinin çoğunluğu, İcra ve İflâs Kanunu’nda mevcut olmakla birlikte, Türk Ticaret Kanunu, Medenî Kanun ve Bankacılık Kanunu’nda da bazı iflâs sebepleri yer almaktadır. İcra ve İflâs Kanunu’nda yer alan iflâs sebepleri; m.177/1’de sayılan sebepler (borçlunun yerleşim yerinin belli olmaması, borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla kaçması, borçlunun alacaklılarının haklarını ihlâl eden hileli tasarruflarda bulunması veya bunlara teşebbüs etmesi, borçlunun haciz yolu ile yapılan takipler sırasında mallarını saklaması), borçlunun ödemelerini tatil etmiş olması (m.177/2), konkordato ile ilgili

³⁹ Üstündağ-İflas, s.10, “Açıklanmış olan bu iflas sebebi, bir doğrudan iflas sebebi olmakla birlikte, İcra ve İflas Kanunu’nun 177.maddesinde yer almamıştır. Bu sebeple, anlaşılmaktadır ki, doğrudan iflas sebebi olarak İİK kapsamında sayılanlar haricinde de bazı sebeplerin varlığından bahsedilebilir.”

sebepler (konkordato mühletinin kaldırılması: m.308; konkordatonun feshi: m.308/e-f ve konkordatonun tasdik edilmemesi, icra emrine rağmen borcun ödenmemiş olması (m. 177/4), yeniden yapılandırma projesi ile ilgili sebepler (uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırmanın feshi: m. 309/s, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma projesinin ihlâl edilmesi: m.309/t), borçlunun acz haline düşmesi (m.178,I), sermaye şirketi ve kooperatifler dışındaki kişilerin borca batıklığı (m. 178,III), sermaye şirketi ve kooperatiflerin borca batıklığı (m.179) terekenin borca batıklığı (m.180) ve iflâs ödeme emrine rağmen borcun ödenmemesidir (m. 158,173).

Türk Ticaret Kanunu'nda, şirketin borca batık olmasının yanı sıra (TTK m.324), icra emri (TTK m.180, II), ifa veya depo emrine (TTK m. 182) rağmen özellikle kollektif veya komandit şirketlerde borcun ödenmemesi durumu, bu şirketlerle birlikte ortaklarının da iflâsına sebebiyet verir.

Türk Medeni Kanunu kapsamındaki düzenleme ise terekenin, mevcut borçlarını ödemeye yetmemesi durumu ile ilgilidir. (TMK m.636)

Bankacılık Kanunu kapsamında ise; banka yönetici ve denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleri, birer iflâs sebebi olarak kabul edilmiştir. Sermaye Piyasası Kanunu m.46/h' ye göre, Sermaye Piyasası Kurulu, sermaye piyasası kurumlarının, mali yapılarının geri dönüşümsüz ve ciddi olarak zayıflamakta olduğunu tespit ederse; uygun bir süre içerisinde, anılan kurumların ekonomik durumlarının güçlendirilmesini isteyebilir; kurum görevlilerinin imza yetkilerini sınırlandırabilir veya kaldırabilir.  ng r len süre içerisinde ,bu kurumlar tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması ya da ekonomik durumlarının verilen taahhütleri karşılayamayacak düzeyin altına indiği tespit edilirse bazı tedbirleri almaya zorlayabilir, herhangi bir süre vermeksizin kurumların faaliyetlerini geçici olarak durdurabilir veya sürekli olarak durdurarak yetkilerini kaldırabilir; bu tedbirlerden netice alınmadığı takdirde, tedrici tasfiyeye karar verebilir ve tasfiyenin bitmesini takiben, gerektiğinde veya tedrici tasfiyeye gitmeksizin doğrudan iflas talep edilebilir⁴⁰. Aslında; buradaki “ekonomik durumun verilen taahhütleri karşılayamayacak düzeyin altına inmesi” ile TTK uyarınca borca batıklık müessesesi anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, borca batıklık, aynı zamanda Sermaye Piyasası Kanunu’nda da düzenlenmiştir.

⁴⁰ Oy, Osman: 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu ve 4389 Sayılı Bankalar Kanunu’nun Yürürlükte Kalan Maddeleri, Beta Yayınevi, 1.Baskı, 2015, İstanbul, s. 123

E) İleri Sürülenlerin Sıfatlarına Göre

İflas sebepleri; iflasın; alacaklı, borçlu, hem alacaklı hem borçlu veya özel durumların varlığı halinde Sermaye Piyasası Kurulu ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu gibi kamu kurumları tarafından talep edilebilmesine göre dört ayrı gruba ayrılabilir. Sadece borçlular yahut sadece alacaklılar tarafından öne sürülebilecek iflas sebepleri yukarıda ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bazı durumlarda; hem alacaklı hem borçlu hem de iflası istenecek kişi/kurumun ilgili olduğu yahut kuruluş-ana sözleşmesi gereği bağlı olduğu kurum tarafından da talep edilebilecektir. Örneğin; sermaye şirketi ve kooperatifler dışındaki kişilerin borca batıklığı (m. 178,III) sadece borçlu tarafından; sermaye şirketi ve kooperatiflerin borca batıklığı ise, alacaklı, borçlu ve bazı özel şartların varlığı halinde Sermaye Piyasası Kurulu ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından; terekenin borca batıklığı ise, hem alacaklı, hem de mirasçılar tarafından; Bankacılık Kanunu uyarınca kanuna aykırı kararlara dair işlemler ise, sadece Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu⁴¹ tarafından (BankK m. 110) iflâs sebebi olarak ileri sürülebilir.

F) Alacağın Muaccel Olup Olmamasına Göre

Kural olarak, borçlu hakkında iflâs istenebilmesi için iflas talebine dair alacağın muaccel olması gerekmektedir. Ancak, bazı iflâs sebeplerinin varlığı halinde, bu sebeplerin niteliği gereği, alacağın muaccel olması borçlunun iflasının istenmesi için bir ön şart değildir. İflâs ödeme emri gönderilmesine rağmen borcun ödenmemesi, ifa veya depo emrine rağmen borcun ödenmemesi ile icra emrine rağmen borcun ödenmemesi alacağın muaccel olması ön şart gerekmeyen iflas sebepleridir. Yani bu anılan sebepler bir kişi için varolsa bile, ilgili alacak muaccel olmamış ise iflas talep edilemeyecektir. Dolayısıyla, bu durumlarda, alacak muaccel olmadıkça, borçlunun iflâsına karar verilemeyecektir. Alacağın muaccel olması ön şartını gerektirmeyen iflâs sebepleri ise; İcra ve İflâs Kanunu 177. Maddesi uyarınca sayılan sebepler (borçlunun yerleşim yerinin belirsiz olması, borçlunun kaçmış olması, borçlunun ilamsız takipler sırasında mevcut mallarını icra makamlarından saklaması ,borçlunun alacaklılara karşı hileli faaliyetlerde bulunması, borçlunun ödemelerini tatil etmiş olması (m.177/2), konkordato kapsamında borçlu hakkında verilen geçici veya kesin mühletin kaldırılması, konkordato tasdik talebinin

⁴¹ Dumlupınar, Tansu: Sermaye Şirketlerinde İflâsın Ertelenmesi, S.D.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi C.4, S.1, 2014, s.85

reddedilmiş olması (m.301,I),yeniden yapılandırma proje teklifi ile ilgili nedenler, sermaye şirketleri ve kooperatiflerin ve bunlar dışındaki kişilerin borca batıklığı, borçlunun aciz halinde olması, terekenin borca batıklığı, (m.178,I), kanuna aykırı karar işlemler (BankK m. 110) olarak belirtilebilecektir.

G) Kaynaklarına Göre

Yukarıda belirtilen iflas sebepleri farklı kanunlara yapılan atıflar ve farklı kanunlar düzenlenmiş olmaları sebebiyle değişiklik göstermektedir. Ancak bu sebeplerin düzenlendiği kanunlara bakıldığında; aslında temel iflas sebebi olarak; “borcun ödenmemesi”, “borcun ödenmeme tehlikesi” ve “mali durumun bozulması” belirtilebilecektir. Yukarıda ayrıntılı olarak sayılan sebepler, sebebin düzenlenmiş olduğu kanun açısından tasnif edilirse; bu ayrım; borcun ödenmemesinden kaynaklanan iflâs sebepleri olarak iflâs ödeme emrinin usulüne uygun tebliğ edilmiş olmasına rağmen borcun ödenmemesi, icra emrinin tebliğine rağmen borcun ödenmemesi (m. 177/4; TTK m.180, II), ifa veya depo emrinin tebliğ edilmiş olmasına rağmen borcun ödenmemesi (TTK m.180) olarak bildirilebilecektir.

Borcun ödenmeme tehlikesinden kaynaklanan iflâs sebepleri, İİK m.177/1’de sayılan sebepler (borçlunun yerleşim yerinin belirsizliği, borçlunun ifa taahhütlerini yerine getiremeyeceğini anladığında kaçmış olması, borçlunun alacaklılarının hakları ile ilgili muvazaalı işlemlerde bulunması, borçlunun ilamsız takipler kapsamında malvarlıklarını alacaklılardan saklaması, borçlunun konkordato talebinin reddedilmesi, konkordato kapsamında borçlu ile ilgili hükmedilen geçici veya kesin mühletin reddedilerek kaldırılması, borçlunun ödemelerini tatil etmiş olması (m.177/2), ve yeniden yapılandırma projesi ile ilgili sebeplerdir.

Ekonomik durumun bozulması durumundaki iflâs sebepleri ise, borçlunun aciz halinde olması (m. 178, I), sermaye şirketi ve kooperatiflerin borca batıklığı, sermaye şirketi ve kooperatiflerin dışındaki kişilerin borca batıklığı, terekenin borca batıklığı ve bankalara dair kanuna aykırı karar ve işlemler (BankK. m.110) olmak üzere üçe ayrılırlar.

§ 4. İFLASA TABİ OLAN KİŞİLER

İcra ve İflas Kanunu’nun 43. maddesi hükmü, iflasa tabi şahısları sayma yolu ile belirlemiş durumdadır. İlgili madde hükmü uyarınca;

“İflas yolu ile takip, ancak Ticaret Kanunu gereğince tacir sayılan veya tacirler

hakındaki hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlarına göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi bulundukları bildirilen hakiki veya hükmi şahıslar hakkında yapılır. Şu kadar ki, alacaklı bu kimseler hakkında haciz yolu ile de takipte bulunabilir.”

Anılan madde hükmü uyarınca, “tacir olma” koşulu iflasa tabiyet için temel kriter olarak belirlenmiştir. Bu durumda, kural olarak – İİK. m.43’te belirlenen istisnalar haricinde – ancak tacir sıfatını taşıyan, tacir sayılan ve tacir olmasa bile tacirler hakkındaki hükümlere tabi olanların iflas etmeleri mümkündür.

Tacirler, Türk Ticaret Kanunu uyarınca yalnızca ticari borçları kapsamında değil tüm borçları ile iflasa tabidirler. Ancak İİK’nın ilgili hükümlerine bakıldığında, alacaklıya tacir olan borçlunun iflasını isteme durumuna alternatif olarak genel haciz yolu ile takip yapma olasılığı da tanınmıştır. Bununla birlikte alacaklı, hem haciz hem iflas yoluna aynı anda başvuramayacaktır. Ancak alacaklı haciz ya da iflas yoluyla başladığı takibi, bir defaya mahsus olmak üzere, değiştirerek, diğer yol ile takibine devam edebilecektir⁴².

I) Gerçek Kişi Tacirler

1) Gerçek Kişi Tacir Kavramı

Gerçek kişilere dair “tacir sıfatı” kavramını düzenleyen TTK. 12. maddeye göre; “Bir ticari işletmeyi, kısmen dahi olsa kendi adına işleten kimseye tacir denir. Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo ve sair ilan vasıtalarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline kaydettirerek keyfiyeti ilan etmiş olan kimse fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır. Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına (ortak sıfatıyla) muamelelerde bulunan kimse, hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı tacir gibi mesul olur.”

Kanun koyucu bu hüküm ile, gerçek kişilere dair tacir sıfatı kavramı ile Ticari işletme kavramı arasında bir ilişki kurmuştur. Bu ilişki karşılıklı bir ilişki olup, gerçek kişilere dair tacir sıfatının mevcudiyeti ancak bir ticari işletmenin varlığı halinde gerçekleşecektir. Fiilen aktif olarak işletilmekte olan bir ticari işletme mevcut ise, bu halde tacir sıfatına haiz bir kişi de bulunacaktır⁴³.

⁴²Altay-İflas, s.30

⁴³Arkan, s.26; Ayhan, Rıza/Özdamar, Mehmet/Çağlar, Hayrettin: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, s.15; Battal, Ahmet: Gerçek Kişilerin Tacir Sıfatına

Tacir gerçek kişiler ve TTK gereğince tacir vasfını haiz gerçek kişiler iflasa tabidirler. Bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına fiilen işleten gerçek kişi bir tacirdir (TTK m.11-12). Gerçek kişi, ticari işletmeyi fiilen işletmeye başlamamış olsa bile, ticari işletmenin kuruluş işlemleri tamamlanmış ve kuruluş; sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçları ile halka bildirilmişse veya ticaret sicile kayıt işlemi gerçekleştirilmişse, bu kişi tacir sayılır (TTK m.12). Kişisel durumları ya da yaptıkları işlerin niteliği sebebiyle yahut meslek veya görevleri dolayısıyla kanundan veya bir yargı ilamından doğan yasağa aykırı olarak ya da herhangi bir izin almaksızın bir ticari işletmeyi işleten bir gerçek kişi de tacir hükümlerine tabi olacaktır (TTK m.14). Örneğin devlet memurlarının, hakimlerin, savcılarının, avukatların ticari işletme işletmeleri yasak iken, yine de bu meslek gruplarından şahıslar bir ticari işletme işletirlerse, tacir sayılacaklardır. Ancak bu durumun yaratmış olduğu hukuki, cezai ve disipline ilişkin sorumluluklar saklı durumda olacaktır⁴⁴.

2) Ticari İşletme Kavramı

İflasa tabiyet değerlendirmesi esnasında özellikle gerçek kişi tacir sıfatının tespiti yapılırken, ticari işletme kavramı ve unsurları dikkatle değerlendirilmelidir.

Ancak gerçek kişi tacirlik ve tüzel kişilik sıfatlarının değerlendirilmesi sürecinde; karışıklık yaratabilecek bazı kavramların açıklanması gerekmektedir. Herhangi bir tüzel kişiye ait bir işletmenin varlığı söz konusu ve bu işletme bir tüzel kişi tarafından işletiliyorsa tüzel kişinin temsil organ üyeleri veya iradi temsilcileri olan gerçek kişiler, sadece ticari işletme işleten bir tüzel kişinin yetkili organları olmaları sebebiyle iflasa tabi şahıs niteliğinde olamazlar.⁴⁵ Bu durum gerek yargı kararları gerek doktrinsel olarak fikir birliği sağlanmış olan bir konudur.

II) Tüzel Kişi Tacirler

Hukukumuzda bazı tüzel kişiler de tacir sayılırlar ve iflasa tabidirler (TTK m.16). Bunlar ticaret şirketleri, ticari işletme işleten dernekler, kamu tüzel kişileri tarafından kurulan teşekkül ve müesseselerdir.

Sahip Olma ve İflâsa Tabi Tutulma Şartları Konusundaki Yargıtay Uygulaması, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara-2003, s.2

⁴⁴ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 436

⁴⁵ Karahan, Sami: Ticari İşletme Hukuku, Konya-2000, s. 67

1) Ticaret Şirketleri

Ticaret şirketleri tacir olarak nitelendirilirler ve iflasa tabidirler. Türk Ticaret Kanunu'nun 124.maddesi uyarınca;

“Ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir.”

“Bu Kanunda, kollektif ile komandit şirket şahıs; anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket sermaye şirketi sayılır.”

Bir ticari işletmeyi kendisi namına işletilen tüm tüzel kişiler kural olarak tacirdirler.⁴⁶ TTK m. 16/ (1)'de tüzel kişilerin tacir oldukları düzenlenmiştir. Tacir sıfatının ticari işletmeye bağlı bir kavram olgu olduğu düşünülürse, TTK m. 16/ (1)'de yer alan hükmün sınırlayıcı olmadığı anlaşılır. Genel kural; bir ticari işletmeyi kısmen dahi işleten bir kimsenin tacir olması iken, 16. madde ile genel kurala bir istisna getirilmiştir. Bu istisna ile; TTK.'nın 211-304. maddelerine göre kollektif ve komandit şirketler sadece ticari işletme işletmek amacı ile kurulabilirler. TTK m. 331-573.maddelere göre ise anonim ve limited şirketler ise kanunen yasak olmayan her türlü ekonomik amaç ve konu için kurulabilirler.

Anonim ve limited şirketler, esnaf işletmesi faaliyeti ile de kurulabilirler. TTK m. 16. Madde uyarınca tüm ticaret şirketleri tacir vasfında nitelendirilmiştir. TTK m. 124/ (1)'e göre ise ticaret şirketleri; anonim, limited, kollektif, komandit ve kooperatifler olarak tanımlanabilir. Anılan şirketlerin kendilerine ait tüzel kişilikleri vardır. Bu sebeple şirketlerin ortak ve yöneticileri değil, şirketin kendi tüzel kişiliği tacir olarak tanımlanacaktır⁴⁷.

Anonim şirket ortağı bulunan gerçek kişiler zaman zaman şirket adına müteselsil kefil sıfatıyla çeşitli işlemler yapabilirler. Fakat bu durumda kefil sıfatını haiz olan gerçek kişi bu işlem sebebiyle tacir sayılmayacaktır. TTK. nun 182. maddesi, kollektif şirket için öngörülmüş olup, İİK.nun 43. maddesine uygun bir araştırma yapıp tacir oldukları saptanmadan, anonim şirket ortakları gerçek kişilerin iflasına karar verilemez.⁴⁸

⁴⁶Arkan, Sabih: Ticarî İşletme Hukuku, Ankara, 2011, BTHAE, s.121

⁴⁷ Dinç, Serhan: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Tacir Kavramı, Ankara, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2015, Yıl:6, Sayı:23, s.123

⁴⁸T.C. Yargıtay 19. HD E. 1993/8053k. 1993/8150 (T. 30.11.1993)

2) Ticari İşletme İşleten Dernekler ve Vakıflar

Amacına varmak için ticari işletme işleten dernekler ve vakıflar da tacir sayıldıklarından iflasa tabidirler (TTK m.16).

a) Dernekler

Dernekler Kanunu uyarınca; dernek; “Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluğu” dur. Bu tanım uyarınca; bir kuruluşun dernek vasfına haiz olabilmesi, bu kuruluşun “kişi birlikteliğine dayanması ve kazanç paylaşımı gayesi dışında” kurulmuş olması şartına bağlıdır.

Türk Medeni Kanunu uyarınca ise; dernekler; “... en az yedi gerçek kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları”dır. Bu hükümden anlaşılabacağı üzere, dernekler aslında özlerinde manevi bir amaç için kurulmaktadır. Ancak manevi amaçlar sebebiyle kurulmuş olmaları, ticari amaç edinmeyecekleri anlamına gelmemektedir. Yani dernekler, asıl gayeleri olan manevi bir amaca ulaşmak amacıyla, ticari işletme işletmek gereksinimini duyabilirler. O halde, bazı istisnalar olmak ile birlikte, dernekler de, özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere TTK 16. madde uyarınca tacir sayılır ve bu derneğe ait ticari işletmenin de Ticaret Sicili Tüzüğü’nün 72. ve 73. maddesi uyarınca ticaret siciline tescil şartı taşıyacaktı⁴⁹. TTK m.16/2 uyarınca, “devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar.” Kamuya yararlı dernekler ve vakıflar da bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır⁵⁰. Ayrıca, cumhurbaşkanı kararı ile oluşturulan kamu yararına çalışan dernekler de hiç bir koşulda tacir sıfatı taşıyamayacaklardır. (Dernekler Kanunu m.27- 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK’nin 19 uncu maddesiyle, bu fıkra da yer alan “ilgili bakanlıkların ve Maliye Bakanlığının görüşü üzerine, İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.)

⁴⁹Arkan, s.115

⁵⁰Altay-İflas, s.38

b) Vakıflar

Vakıflar yönünden de, dernekler bakımından kanunun düzenlediği ilkeler geçerlidir. Yani; manevi amacını gerçekleştirmek için ticari işletme işleten vakıfların da tacir sıfatında sınıflandırılması gerektiği tartışılmaktadır. Ayrıca, yukarıda bildirilen TTK 16/2. madde hükümlerine kıyasen kamuya yararlı vakıfların da tıpkı dernekler gibi tacir sıfatına haiz olamayacaklarının kabulü gerekmektedir.⁵¹

3) Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Kurulan Teşekkül ve Müesseseler

TTK m.16, “Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılırlar” hükmünü içermektedir. Bu hüküm uyarınca; özel hukuk hükümleri ile yönetilmek ya da ticari şekilde işletilmek saikiyle kurulan kuruluşlar tacir vasfında olacaktır. Bu tanımlar, iktisadi devlet teşekkülleri ile kamu iktisadi kuruluşları içindir. Özel hukuk hükümlerine tabi bazı istisnai kurumlar için, kuruluşların özel yasalarındaki hükümler sebebiyle, iflas prosedürü uygulanmayabilecektir. Örneğin, Sosyal Güvenlik Kurumu hakkında iflas prosedürü uygulanmaz⁵². (Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu m.35)

Bunun yanında; belediyeler, il özel idareler, devlet, köyler ve kamu tüzel kişiliğini haiz diğer kişileri, kamu yararına faaliyet gösteren vakıf ve dernekler; bir ticari işletmeyi, ister doğrudan ister kamusal hükümler uyarınca bir tüzel kişilik eliyle de işletmeler, tacir sayılamayacaklardır. (TTK m.16/2) Bu sebeple de iflas hükümlerine tabi değildirler.

4) Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Tacir Sayılanlar

TTK m. 12; “Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo ve sair ilan vasıtalarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline kaydettirerek keyfiyeti ilan etmiş olan kimse fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır.”

Açık kanun hükmü uyarınca, bir kimse fiilen- açık olarak ticari işletme işletmese dahi bir işletme kurduğunu çeşitli araçlarla dış dünyaya bildirmiş ya da işletmediği-işletmeyi düşünmediği bu işletmeyi tescil ettirmiş ise, bu kişi için tacir olma karinesi anlam

⁵¹ Arkan, s.116

⁵² “Kurumun taşınır ve taşınmazları, bankalardaki mevduatları dahil her türlü hak ve alacakları haczedilemez, hakkında 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanununun haciz ve iflas hükümleri uygulanmaz.”

bulacaktır. Bu sebeple; özellikle iflas prosedürünün tespiti ya da uygulanmasının hukuki olup olmadığına dair iflas davalarında; tarafların tacir tanımı yapılırken, ticaret siciline kayıt çok önemli bir kriterdir. Eğer ticari işletmenin ticaret sicil kaydı yapılmış ise, kişinin o işletmeyi aktif olarak işletip işletmediğinin kontrolüne hukuken gerek kalmamaktadır. Çünkü o işletmenin tescil edilmiş olması, tacir sıfatı için yeterli olacaktır. Ancak muhtelif Yargıtay kararları, ticaret sicile tescil işleminin, tacir olmanın bir ön şartı olmaktansa sadece bir sonucu olabileceğine dair ifadeler içermektedir⁵³.

5) Tacir Olmadıkları Halde Tacirler Hakkındaki Hükümlere Tabi Olanlar

“Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olur.” (TTK m.12,3)

Bu kanun hükmü açısından dikkat edilmesi gereken nokta; hükmün sınırlı durumlar dahilinde sınırlı kişilere dair olmasıdır. Madde hükmüne göre belirtilen kişiler, kendisiyle hukuki bir işlem yapan iyiniyetli kişilere karşı borç altına girmişler ise, iyiniyetli kişiler anılan borçların tahsili amacıyla iflas prosedürünü aktive edebileceklerdir. Buradaki sorumluluk oluşumu sadece iyiniyetli üçüncü kişiler için geçerli olacaktır.

a) Donatma İştiraki

Türk Ticaret Kanunu’nun 1064. maddesinde “birden çok kişinin paylı mülkiyet şeklinde malik oldukları bir gemiyi, menfaat sağlamak amacıyla aralarında yapmış oldukları sözleşme gereğince, hepsi adına ve hesabına suda kullanmaları hâli” donatma iştiraki olarak tanımlanmıştır. Tüzel kişiliği haiz olmayan⁵⁴ ancak tüzel kişi gibi işlem gören⁵⁵ donatma iştirakine tacirlere ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Burada iflasa tabi olan ve iflas tehlikesi altında olan, donatma iştirakini oluşturanlar yani donatanlar değil;

⁵³Eriş, Gönen: Ticari İşletme ve Şirketler, Seçkin Yayınevi, C: I, 2013, s. 1094 “...bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işleten kimseye tacir denir. Anılan hükme göre birden fazla gerçek kişi bir ticari işletmeyi adi ortaklık şeklinde işletmekte iseler, bunların her biri tacir sıfatını kazanır. Öte yandan, ticari işletmeyi fiilen işleten gerçek kişilerin tacir sayılabilmesi için Ticaret Siciline kayıtlı olması şart değildir. Diğer bir deyişle, Ticaret Siciline kayıt tacir sıfatının zorunlu bir unsuru değil, sadece neticesidir. Bir kimsenin tacir olup olmadığı, mahkemede her türlü delille ispat edilebilir. Ticaret Siciline kayıtlı olup olmamak tacir sıfatının varlığı veya yokluğuna bağlı başına delil teşkil etmez.” (Yargıtay 11. HD, E: 1990/4956, K:1990/5148)

⁵⁴ Pulaşlı, Hasan; Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, II, III, Ankara, 2015, s.85(Pulaşlı-Şerh); Kayar, İsmail: Ticaret Hukuku, Ankara 2011, s.54; Pulaşlı, Hasan; Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara, 2013, s.46(Pulaşlı-Genel Esaslar); Arkan, s.119; Kuru/Arslan/Yılmaz-İcra İflas, s.460; Muşul-İcra, s.1122; Üstündağ-İflas, s.8

⁵⁵Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 437

donatma iştirakinin kendisidir.

b) Ticareti Terk Edenler

Ticaretin terki, tacirin fiilen işletmekte olduğu işletmenin faaliyetine son vermesi, işletmenin kapanması, üçüncü bir kişiye-kuruma devri gibi durumların sonucunda ticari faaliyetine son vermesidir. Ticaretin terki sonucunda, tacirlik sıfatı da sona erer.

Ticaretin terki prosedürü ile ilgili olarak; İİK m.44 uyarınca; “Ticareti terk eden bir tacir 15 gün içinde keyfiyeti kayıtlı bulunduğu ticaret siciline bildirmeye ve bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren bir mal beyanında bulunmaya mecburdur.”

Yani, ticareti terk eden tacir, terkten itibaren 15 gün içerisinde, terki ilgili Ticaret Sicil Müdürlüğü’ne bildirmek ve aktif, pasifi ve alacaklılarının isim ve adreslerini içeren bir mal beyanını da yine ticaret siciline teslim etmek ile yükümlüdür. Mal beyanı teslim edildikten sonra, bu durum tapu veya gemi sicil daireleri ile Türk Patent ve Mark kurumu ve Türkiye Bankalar Birliği’ne bildirilir. Ticaret sicil gazetesinde, tacirin terk işlemine dair ilan yapılmadıkça, tacir sıfatı ve dolayısıyla tacir sorumlulukları devam etmektedir.

Ticareti terk eden tacir, mal beyanının tevdi tarihinden iki ay süre ile hacze kabil malları üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunamayacaktır (İİK m.82). Bu hükmün özü, direkt olarak ticareti terk eden kişinin alacaklılarını korumaktır. Bu hüküm; kişilerin ticareti terk müessesesini, alacaklılardan kaçma, borçlarını ödememe şeklinde suistimal etmesini önleyici niteliktedir.

Ticareti terk eden (eski) tacir, ticareti terk ilanından 1 yıl içerisinde, iflasa tabi olmaya devam edecektir (İİK m.44). Bu düzenleme ile, ticareti terk eden kimse artık tacir sıfatına haiz olmamakla birlikte, terk ilanından 1 yıl süre ile iflasa tabi olmaya devam edecektir. Hukuki durumlara dair sonlandırma hükümleri sonrasında, sonlandırılan hukuki durumun devamlılığına dair hükümler; bunlara başvuran kişilerin hükümlerden yararlanarak suistimallere dair durumlar oluşturmasını engellemeyi amaçlamaktadır. Bu hüküm de, bu tarz hükümlerden birisidir.

Ayrıca, ticareti terk edenler kişilere dair; mal beyanı noksanlığı, mal beyanındaki eksiklikler, tasarruf yasağının ihlali gibi durumlarda 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezasının söz konusu olması, ticareti terk prosedüründeki usuli işlemlerin uygulanabilirliği açısından

caydırıcı niteliktedir. (İİK 337/a)

c) Şahıs Şirketi Ortaklarının İflası

Ticaret şirketlerinden, kollektif şirket ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket) yani adi komandit şirketler şahıs şirketleridir. Kollektif şirketlerin tüzel kişiliği vardır ve tacirdir (TTK m.16). Yani şirket tüzel kişiliğinden alacaklı olanlar, sadece şirketi muhatap alarak iflas takibi başlatabilirler⁵⁶ ve bu takip sonucunda şirket tüzel kişiliğinin iflasına karar verilebilir. Buna karşın aşağıda bildirilecek olan istisnalar haricinde, kollektif ya da adi komandit şirketin ortağı olmak, bu şirketlerin tüzel kişiliklerine ait borçları üstlenmek ya da bu borçların sorumluluğu altına girmek anlamına gelmeyecektir. Şirket ortağı, şirket tüzel kişiliğinin borçlarından, kural olarak, sorumlu değildir.

Kollektif ve adi komandit şirketler kapsamında; bazı istisnalar dahilinde ortaklar şirket tüzel kişiliğinin borçlarından sorumlu hale gelebilecektir.

Kollektif şirketten olan alacağın konu edildiği alacak davası sonucunda elde edilen ilam sebebiyle, borçluya şirkete tebliğ edilen icra emri sonucunda, ilgili borç ödenmez ise; alacaklı aynı borç için şirket ile birlikte ortakların tümünün veya bazı ortakların iflasını talep edebilecektir. Şirket hakkında verilecek iflas öncesi depo kararına karşın, depo edilmesi gereken meblağ yatırılmadığı takdirde; yine alacaklılar tarafından şirket ile birlikte ortakların tümünün veya bazılarının iflası talep edilebilecektir.

Normal şartlarda, şahıs şirketleri kapsamında ortakların şirket borcundan sorumluluğu mevcut olmamakla birlikte, bazı özel durumlar dahilinde ortaklar borç sorumluluğu altına girebilmektedir.

d) Banka Yöneticilerinin İflası

Bankacılık Kanunu 110.madde hükmü; “Bir bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleriyle banka hakkında 71 inci madde hükümlerinin uygulanmasına neden olduklarının tespiti hâlinde, bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir.”

⁵⁶ Bilgen-İflas, s.26-27; Kuru, Baki: Şahıs Şirketleri ve Ortaklarının İflası, Ankara 1963 (Kuru-Şirket), s.79vd; Kuru-İcra, s.1098; Kuru/Arslan/Yılmaz-İcra İflas, s.462; Muşul-İcra, s.1123

şeklindedir. Ayrıca, banka yöneticilerinin veya hakim ortakların şahsi iflasları bakımından tacir sıfatına haiz olmaları gerekmemektedir. Kişisel iflasları talep edilen yönetici ve denetçiler hakkında, Bankacılık Kanununun 106 ve 109.maddesinde düzenlenen özel iflas hükümleri uygulanacaktır.⁵⁷

e) Terekenin (Miras Şirketinin) İflası

Mirasın mirasçılara geçmesinin bir sonucu olarak, birden çok mirasçının varlığı halinde, mirasın intikali ile birlikte paylaşma sürecine kadar, mirasçılar arasında adeta bir ortaklık meydana gelmektedir. Bu ortaklık hak ve borçları içerisinde bulundurmaktadır. Bu ortaklığa, miras ortaklığı denilmektedir. Miras ortaklığının hukuki olarak bir tüzel kişiliği bulunmamaktadır ve mirasçılar terekeye elbirliği ile sahiptirler.⁵⁸

Borçlu vefat ettikten sonra terekeye karşı iflas takibi yapılması ve terekenin iflas davası konusu yapılması mümkün değildir. Ancak İİK 53. madde hükmü uyarınca, iflasa tabi olan kişiye karşı, sağlığında yapılmış iflas takibi, borçlunun ölümü hâlinde henüz paylaştırılmamış veya resmi tasfiyeye tabi tutulmamış yahut mirasçılar arasında aile şirketi (aile malları ortaklığı) kurulmamış ise, iflas tasfiyesi ve süreci tıpkı borçlu hayatta olsaydı uygulanacak usullere göre yürütülecektir. Asliye ticaret mahkemesi tarafından depo kararı verildikten sonra, borç ödenmez ise; miras ortaklığının iflas hükümleri uyarınca tasfiyesine karar verilecektir.

Terekenin iflâs hükümlerine uyarınca tasfiye sürecinde, doğrudan doğruya iflâs hükümleri uygulanacaktır. Ayrıca, terekenin tasfiye edilirken, adi iflâs sürecinde olduğu gibi bir iflas takibi gerekliliği yahut bir yıl içinde iflâs davası açılmasına dair herhangi gibi bir süre mevcut değildir. Terekenin iflas hükümleri uyarınca tasfiyesi sürecinde, sulh hukuk mahkemesi yetkilidir. Tasfiye memurlarının yaptığı işlemlere ve sıra cetveline karşı itiraz süreci ve iflâs usulüne göre tasfiyenin sona erdiğine karar vermek konularında yetkili mahkeme sulh hukuk mahkemesidir.

Ayrıca, hakkında iflas kararı verilmiş bir borçlunun, iflas kararı sonrası vefatı halinde, iflas tasfiyesine aynen devam edilecek, yukarıda açıklanan madde 53 hükmü uygulanmayacaktır. Çünkü İİK m.226 hükmü uyarınca, iflas idaresi müflisin değil, iflas

⁵⁷ Kuru, Baki: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara, 2017, s.371. (Kuru-İstinaf)

⁵⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 438; Kuru-İflas, s.45; Muşul-İcra, s.1124

masasının temsilcisidir⁵⁹.

f) Konkordato Yargılaması Sonucunda Verilen İflas Kararı

Konkordato günümüz koşullarında sıkça başvurulanan bir hukuki yol olmasına rağmen, iflas prosedürü ile aralarında bir çok fark bulunmaktadır. Konkordato, hukuki tanım bakımından alacaklılar ve borçlular arasında, borcun ödenmesi ve bu ödemenin ne şekilde yapılacağına dair projelerin görüşüldüğü, görüşmeler ve hukuki süreçler bütünüdür⁶⁰. Hukukumuzda konkordato talep edilebilmesi için tacir olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yani gerçek kişiler dahi şahsi malvarlıkları için konkordato talep edebilmektedirler. Kanun, konkordato süreci içerisinde bazı hallerin gerçekleşmesi halinde, borçlu hakkında direkt olarak iflas talebinde bulunulabileceğini kabul etmiştir⁶¹.

28/2/2018 tarihli ve 7101 sayılı İcra ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve 6/12/2018 tarihli 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun ile İcra ve İflâs Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler en yoğun olarak konkordato hükümleri üzerinde yapılmıştır. Bu değişiklikler uyarınca, konkordato sonrası iflas prosedürünün; konkordatonun tasdiki talebinin reddi (İİK m.308), borçlu hakkında verilen geçici mühlet veya kesin mühletin kaldırılması ve konkordatonun tamamen feshi (İİK m.308/f) durumlarında söz konusu olduğu görülmektedir.

Konkordato projesinin mahkeme tarafından tasdik edilmemesi durumunu düzenleyen İİK 308.maddesi; borçlu hakkında, konkordatonun tasdiki şartlarının olmadığı tespit edilmesi halinde, mahkeme, borçlu iflâsa tâbi ise tasdik talebini reddederek borçlunun doğrudan iflâsının açılmasına; borçlu iflâsa tâbi kişilerden değilse konkordato tasdik talebinin reddine karar verir⁶².

Ayrıca, İİK m.308/f uyarınca düzenlenmiş olan Konkordatonun Tamamen feshi sürecinde, alacaklılardan birisi tarafından borçlunun tasdikten sonra kötü niyetli davranışlarla konkordatoyu sakatladığı gerekçesiyle konkordato projesini tasdik eden

⁵⁹ Dural, Mustafa/Öz, Turgut: Türk Özel Hukuku Cilt 4: Miras Hukuku, İstanbul, 2019, s.280

⁶⁰ Eroğlu, Orhan: Uygulamada Konkordato, Ankara, 2018, s.22

⁶¹ Atalay, Oğuz: Konkordato Hukukundaki Değişiklikler, Bankacılar Dergisi, İstanbul, Sayı 47, 2003, s.101 (Atalay-Konkordato)

⁶² Uyar, Talih: Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri, Ankara, 2019, s.184

mahkemeye başvurularak konkordatonun tamamen feshi talep edilebilecektir. Bu sürecin İİK m.308/e uyarınca düzenlenen “konkordatonun kısmen feshi” hükmünden farkı, tasdik mahkemesi tarafından verilebilecek fesih kararının tüm alacaklılar için sonuç doğurabilecek olması ve eğer borçlu iflasa tabi şahıslardan ise, borçlunun iflası ile sonuçlanabilecek olmasıdır. Fesih talebi kabul edilirse, bütün alacaklılar konkordato ile bağlı olmaktan kurtulur. Bu durumda borçlu iflâsa tâbi kişilerden değilse alacaklılar borçluya karşı cebri icra takibi yapabilir. Borçlu iflâsa tâbi kişilerdense iflâsının açılmasına karar verilir. Konkordatonun feshi kararları ve iflâsın açılması kararı ilan edilir ve mahkeme tarafından ilgili mercilere bildirilir⁶³.

g) Sermaye Piyasası Kurumu Ortakları ve Yöneticilerinin İflası

Sermaye Piyasası Kanununun 98. maddesi “Tedricî tasfiye ve iflas durumlarında uygulanacak tedbirler” başlıklıdır. Bu maddeye göre Sermaye Piyasası Kurulu, sermaye piyasası kanununa tabi kuruluşların iflası halinde veya 86. madde uyarınca haklarında tasfiye işlemi başlatılması durumlarında, dolaylı olarak ve doğrudan kuruluşun % 10’unun üzerinde pay hakkı olan ortaklarının, görevden ayrılmış ya da hala görevde bulunan, imzaya yetkili yöneticilerinin, yönetim kurulu üyelerinin, portföy yönetim firma yöneticilerinin ve varlık - konut finansmanı fonlarının fon kurulu üyelerinin şahıs olarak iflaslarını talep etmeye yetkili bir organdır. İflas isteme süreci ile ilgili SPK tarafından alınan karar, bir idari tedbir örneği olarak nitelendirilmektedir.

Yetkisi kalıcı şekilde kaldırılmış sermaye piyasası kurumlarının malvarlıkları, yetki kaldırım kararından itibaren tasfiye işlemlerinin sonra ereceği tarih belirleninceye kadar; tasfiye akabinde veya doğrudan iflas talep edilebilecek durumlarda, iflas kararı ile ilgili mahkeme tarafından nihai bir karar verilinceye kadar, SPK ve tasfiye kapsamında Yatırımcı Tazmin Merkezi (YTM) tarafından yapılacak işlemler harici olarak tutulmak üzere, teminat vasfında gösterilemez, devir konusu yapılamaz, rehin hakkı konusu yapılamaz, hacze konu edilemez. Bunlar hakkında gerçekleşen tüm hacizler ve kayıtlardaki tüm tedbirler düşer. Ayrıca, bu kurumlar aleyhine yapılan takipler kendiliğinden durur, bu süreç boyunca zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez. İflas kararı verilmesi durumunda, Yatırımcı Tazmin Merkezi tarafından yapılmış olan ödemelerden doğan alacaklar kamu kuruluşları ve sosyal güvenlik kuruluşlarının Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun

⁶³ Sarısözen, Serhat: İcra – İflas ve Konkordato Hukukundaki Yenilikler, Ankara, 2019, s.213

uyarınca düzenlenmiş alacaklarından sonra gelmek üzere, öncelikli alacak olarak tahsil olunur. Ancak bu durum TMSF yönünden farklılık göstermektedir. Bankacılık Kanun’na tabi banka ve kuruluşlar, gerçek ve tüzel kişiler yönünden Yatırımcı Tazmin Merkezi’nin alacakları TMSF alacaklarından sonra gelecektir⁶⁴.

§ 5. İFLAS KARARI VE NİTELİĞİ

İflasla tabi kişilere karşı, yukarıda bildirilen nedenlerden dolayı, takipli veya doğrudan iflas talep edilebilecektir. Takipli iflas sürecinde; alacaklı önce genel haciz yoluyla veya kambiyo senetlerine mahsus iflas takibi ile başlatır. İflas ödeme emrinin karşı tarafa usulüne uygun olarak tebliğ edilmesinden sonra, herhangi bir itiraz olmaz ve ödeme emri hukuken kesinleşirse, alacaklı tarafından ödeme emrinin tebliğ tarihinden itibaren 1 yıl içerisinde yetkili Asliye Ticaret Mahkemesi’nde iflas davası açılarak, borçlunun iflası dava yoluyla talep edilmiş olur.

Eğer borçlu tarafından, kendisine usulüne uygun olarak tebliğ edilen iflas ödeme emrine itiraz edilir ise, takip durur. Ancak buradaki “durma” sürecini, genel haciz yoluyla takip sürecinde borçlunun itirazı ile takibin durması şeklinde yorumlamamak gerekir. Çünkü, borçlu iflas takibine itiraz etmiş olsa veya olmasa da, alacaklı tarafından yetkili Asliye Ticaret Mahkemesi’nde iflas talepli bir dava açılacaktır. İtiraz sonucundaki açılan davanın diğer durumdaki davadan tek farklı, bu dava kapsamında ek olarak “itirazın kaldırılması” talebinin de bulunmasıdır⁶⁵.

Alacaklı tarafından, yetkili Asliye Ticaret Mahkemesinde borçlunun iflas takibine itirazı sonucunda açmış olduğu itirazın kaldırılması ve borçlunun iflası talepli dava, HMK kapsamında genel hükümlere göre detaylı bir inceleme ve denetim yapılan ve maddi anlamda kesin hüküm oluşturan bir yargılama olacaktır. Yapılan yargılama sonucunda eğer borçlunun itirazları yerinde görülür ise, iflas davası reddedilir. Ancak, davacının talebi haklı görülür ise, borçlunun itirazlarının reddine karar verilir. Bu hüküm ile iflas takibi kesinleşmiş ve bu durum İİK m.158 uyarınca ilan edilir. Yapılan ilan sonucunda, hiçbir alacaklı tarafından davaya müdahale veya itiraz yapılmasa dahi, borçlunun iflasına karar verilemeyecektir. İflas kararı verilebilmesi için, borçluya son bir şans olarak “depo emri”

⁶⁴Kağıtçıoğlu, Mutlu: İdarenin Ekonomik Kolluk Faaliyetinin Bir Görünümü: Sermaye Piyasası Kanununda İdari Tedbirler, Cevdet Yavuz’a Armağan, İstanbul, 2016, s.3336

⁶⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.456

tebliğ edilir ve yedi gün içerisinde iflas davasına konu borcun ödenmesi veya mahkeme veznesine depo edilmesi talep edilir. Depo emrinin tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde ilgili tutar ödenmez veya depo edilmez ise, mahkeme tarafından yapılacak ilk duruşmada borçlunun iflasına karar verilir⁶⁶.

Doğrudan iflas sürecinde ise, kanunen belirlenmiş özel koşulların varlığı halinde borçlu yukarıda bildirilen takip aşamalarının hiçbirine başvurmaksızın direkt olarak yetkili Asliye Ticaret Mahkemesi'nde iflas davası açabilecektir. Yani, alacaklılarına mevcut borçlarını ödeyemeyen ve mevcut yükümlülüklerini yerine getiremeyen yukarıda maddeler halinde bildirilen iflasa tabi kişi ve kurumlar hakkında; yine yukarıda maddeler halinde bildirilen iflas sebeplerinin varlığı halinde; iflas talep edilebilecektir.

İflas külli bir cebri icra yolu olduğundan; hem borçlular hem de alacaklılar yönünden muhtelif sonuçlar doğurmaktadır. İflas hukuki anlamda ve özü gereği; süreç içerisinde herkesi ve hatta toplumu tamamen etkileme niteliğine haizdir. Çalışma konumuz, iflasın borçlu(müflis) hakkında doğurduğu sonuçlardan birisi olduğundan, iflasın müflis hakkında doğurduğu sonuçların maddesel olarak anahatlarından bahsedilmesi uygun olacaktır. İflasın açılması ile, müflisin iflas masası malları üzerindeki tasarruf yetkileri kısıtlanacak, müflis hakkındaki takipler duracak ve iflas kararının kesinleşmesi üzerine düşecek, müflis hakkındaki derdest davalar ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına kadar tatil olacaktır.

⁶⁶Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.456

İKİNCİ BÖLÜM

İFLASIN MÜFLİSİN TASARRUF YETKİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

§ 6. İFLASIN, MÜFLİS BAKIMINDAN DOĞURDUĞU SONUÇLAR

A) Müflis Sıfatı – İflas Masası

I) Müflisin Tasarruf Yetkisi

Bir hak üzerinde tasarruf işleminde bulunmak isteyen kişinin, kural olarak bu hak ile bir ilişkisinin bulunması gerekir⁶⁷. Ancak, bazı özel durumlarda tasarruf yetkisine sahip olan kişinin bu yetkisi sınırlandırılır ya da kişinin bu yetkisi tamamen elinden alınabilir. Bu nedenle, öncelikle müflisin, masa malvarlığına ilişkin iflâsın açılmasından sonra tasarruf yetkisinin bulunup bulunmadığı ve bu yetki kapsamında herhangi bir değişiklik olup olmadığının tespiti gerekmektedir. İflâsın açılmasının müflisin tasarruf yetkisinde (sınırlama ya da yasaklama şeklinde) değişiklik meydana getirdiği belirtildiğinde, bu değişikliğin nedeninin ve buna bağlı olarak sonucunun da ayrıca tespit edilmesi gerekmektedir⁶⁸. Bu kapsamda müflisin tasarruf yetkisinin, müflisin gerçek veya tüzel kişi sıfatına haiz olması önem arz etmeksizin değerlendirilmesi şarttır⁶⁹.

Borçlu, iflas kararı verildiği andan itibaren müflis sıfatını alır. Borçlunun mevcut tüm malvarlığı ve hakları kendiliğinden iflas masasına dönüşür ve iflasın kapanmasına kadar müflisin edineceği mal, alacak ve haklar da kural olarak iflas masasına kazandırılır (İİK m.184-190). Üçüncü kişilerin borçlunun borcu için gösterdiği rehinler haricinde, maliki borçlu olan rehinler, rehin alacaklısının önceliği saklı tutulmak üzere iflas masasına kazandırılır (İİK m.185). Alacaklıların haczettirmiş oldukları ancak henüz sattırmadıkları hacizli mallar da iflas masasına dahil olur, buna henüz paraya çevrilme işlemi gerçekleşmemiş mallar da dahildir (İİK m.186). Borçlunun anılan mallar ve kendisine ait

⁶⁷Eren, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul ,2018, s.162; Kılıçoğlu, Ahmet: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2010, s.16-17; Oğuzman, Kemal/Barlas, Nami: Medeni Hukuk, İstanbul, 2008, s.121; Aral, Fahrettin; Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2010, s.45

⁶⁸Başözen, Ahmet; Müflisin Tasarrufa Yetkisizliği, Özel Hukuk (Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku) Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2004, s.97 (Başözen-Tasarruf)

⁶⁹Kuru-İstinaf, s.416: “Gerçek kişi iflası ile, hak ve fiil ehliyeti kaybolmayacaktır. Tüzel kişiler için ise, iflas ile sona erme söz konusudur. İflas tasfiyesinin sonlanması ile birlikte sona erme kesinleşir ve iflasın kapanmasından sonra da şirkete dair hak ve fiil ehliyeti de son bulur. Tasarruf yetkisini ile tasarruf ehliyeti birbirinden farklı kavramlardır. Fiil ehliyeti içerisinde yer alan ve tasarruf işlemlerini yapabilme ehliyeti anlamına gelen tasarruf ehliyeti, şahsın tasarruf işlemlerini gerçekleştirme ehliyetidir. Halbuki tasarruf yetkisi, bir hak ya da hukukî ilişki üzerinde doğrudan doğruya hak sahibi olabilme kudretidir. Bu nedenle, bir kişi tasarruf ehliyetine sahip bulunduğu halde, tasarruf yetkisine sahip bulunmayabilir.”

diğer mal ve haklar kapsamındaki tasarruf yetkisi öncesine göre kısıtlanır ve tasarruf yetkisi kısıtlanmış borçlunun bu konuda gerçekleştirdiği tüm işlemler alacaklılara karşı hükümsüzdür (İİK m.191). Anılan tüm mallardan meydana gelen iflas masası tasfiye işlemine tabi tutularak, malların paraya çevrilmesi ve alacaklılar arasında kurallara uygun bir şekilde tasfiyesi gerçekleştirilir.

İflas kararının verilmesi ile müflisin tasarruf yetkisi üzerinde çeşitli kısıtlayıcı değişiklikler meydana gelir. Müflis masa malları satılınca dek malik sıfatını kaybetmeyecektir ancak mallar üzerindeki tasarruf yetkisi salt iflas masasına ait olacaktır.

II) Müflisin Masa Malları Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Niteliği ve Kısıtlanması

Yukarıda da bahsedildiği üzere, iflas açıldıktan sonra müflisin kendine ait mallar üzerindeki tüm tasarruf yetkisi iflas masasına geçer. Yani iflas açıldıktan ve iflas masası oluştuktan sonra, müflisin alacaklılara karşı malvarlığı üzerindeki tasarrufları hükümsüz hale gelecektir⁷⁰ (İİK m.191).

Burada tasarruf yetkisinden kasıt, masanın mevcut malını eksiltici nitelikteki işlemlerdir. Satış, mal değişim sözleşmesi veya hibe yolu ile taşınır ve taşınmaz malın devri, irtifak hakkı tesisi, borç ödeme, takas işlemi, alacaktan feragat işlemi, alacağın temliki, hisse devri gibi işlemler tasarruf yetkisine örnek olacak türden işlemlerdir⁷¹.

Borçlu, bunlar haricinde borçlanma taahhüt işlemleri yapabilecektir. Örneğin, müflis masaya giren bir malı başkasına satabilir yada bir satış vaadi imzalayabilir. Ancak en önemli nokta şudur ki; müflis, yaptığı satış sözleşmelerinden doğan edim borcunu –malı teslim, mülkiyeti devir- yerine getiremeyecektir. Yani borçlandırıcı işlemler yapabilen müflis, bu borçlandırıcı işlemler sonucunda iflas masasını fiilen eksiltici aksiyonlar alamayacaktır. Ancak yapılan satış sözleşmesi geçerlidir ve satış sözleşmesinin karşı tarafı müflisten sözleşmeye dair edimlerin iflasını talep edebilecektir.

Bu kapsamdaki tasarruf yetkisine dair şu noktadan bahsedilmesi gerekir: iflas masası bazen müflisin gerçekleştirdiği tasarruf işlemi sonucunda müflisin yerine geçerek işlem yapılabilir. İflas idaresi, müflisin yaptığı tasarrufu masa menfaatine uygun olarak değerlendirir ise, bu tasarrufa sonradan icazet verebilir ve müflis yerine geçerek; müflise

⁷⁰ Atalay, Oğuz: İflasın Ertelenmesi, Prof.Dr. Baki Kuru'ya Armağan, 2004, s.81 (Atalay-Ertelenme); Pekcanitez, Hakan: İflasın Ertelenmesi, İBD, 2005/2, s.348

⁷¹ Kuru-İstinaf, s.416.

ait bu tasarruftan kaynaklanan borçları yerine getirebilir. İflas idaresi tarafından verilen icazet, Türk Medeni Kanunu'nun 16. maddesinde düzenlenen “Sınırlı Ehliyetsizlik” kavramındaki icazet ile aynı türden hukuki kavramlardır. Sınırlı ehliyetsiz kişilerin yaptıkları geçersiz işlemlerin yasal temsilcilerinin sonradan verecekleri icazet ile geçerli hale gelebileceği hususu, iflas idaresinin, müflis tarafından gerçekleştirilen geçersiz işlemlere sonradan icazet vererek bu işlemleri geçerli haline getirmesi ile benzetilebilir⁷². İflas idaresi, müflisin yaptığı tasarruf işlemini, masa yararına görecek olursa, müflisin yaptığı işleme icazet verebilir; yani bu işlemin iptali iddiasında bulunmaksızın, işlemi onaylayabilir.⁷³.

Kanun “hükümsüzdür” ifadesiyle müflisin, tasarrufa yetkisizliğine rağmen, yapmış olduğu tasarruf işlemlerinin yaptırımını düzenlemiştir. Yani yetki noksanlığına rağmen, gerçekleştirilen işlemlerin sonuçları önem teşkil etmektedir. Doktrinde, özellikle, madde kapsamındaki hükümsüzlüğün kapsamının, uygulama alanının ne olduğu konusunda değişik görüşler ileri sürülmüştür. Hükümsüzlüğün nispi yahut mutlak manada bir hükümsüzlüğü kapsayıp kapsamadığı sorunsalı bu bağlamda önemlidir. Kanun metninde yer alan “alacaklılara karşı hükümsüzdür” ifadesi bu tartışmaların doğmasında büyük rol oynamaktadır. Burada hangi çeşit bir hükümsüzlük vardır sorusuna verilecek yanıt, hem teorik açıdan ve hem de pratik açıdan önem arz etmektedir. Eğer iflasın açılmasından sonra müflis tarafından yapılan tasarruf işlemlerinin yalnızca alacaklılara karşı hükümsüz olduğu kabul edilirse, ki bu nisbi hükümsüzlük prensibi olarak değerlendirilebilir, bu durumda nispi hükümsüzlüğe yönelik iflâs kuralı sadece belirli kişileri koruma düşüncesiyle ve belirli kişiler yönünden sonuç doğuracak şekilde oluşturulmuş olacağından, Kanun tarafından korunan “alacaklıların” hakları ihlal edilmediği müddetçe, müflisin tüm tasarruf işlemleri kural olarak geçerli sayılacak, yalnızca bir alacaklı tarafından işlemlerin hükümsüzlüğü iddia edilirse, tasarruf işlemi hükümsüz hale gelecektir. Yani durumdan etkilenen kişinin iddiası üzerinde, hükümsüzlük durumu hukuken vücut bulacaktır.

Bu durumda “alacaklılar” müflisin yapmış olduğu masaya ilişkin her tasarruf işleminde, işlemin kendi yararlarını ihlal edip etmediğini inceleme zorunluluğu altında

⁷² Aral, Fahrettin: Temyiz Kudretinden Mahrum Şahısların Hukuki Sorumluluğu, (BATİDER, Yıl: 1980, Cilt:10, s. 732-755.), s. 746.; Dural, Mustafa: Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler, İstanbul 1977, s. 74; Öztan, Bilge: Medeni Hukukun Temel Kavramları, 24. Bası, Ankara 2006, s. 258

⁷³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz; s. 481

gireceklerdir. Eğer alacaklılar haklarının ihlal edildiği düşüncesinde ise, tasarruf işleminin hükümsüzlüğünü ileri sürerek, ilgili işlemi hükümsüz hale getirebileceklerdir. Buna karşılık, bu konu ile ilgili hükümsüzlük yaptırımını “mutlak hükümsüzlük” olarak kabul edilirse, müflisin iflâs masasına yönelik gerçekleştirdiği tasarruf işlemi, hukuki anlamda geçerli bir sonuç doğurmayacak; müflisten masa mal ve hakkını kazanmak düşüncesiyle tasarruf işleminin tarafı olan kişi bu mal ya da hakkın mülkiyetini kazanamayacak; hükümsüzlüğün giderilmesi de geri dönüşümsüz olarak imkansız hale gelecektir. Ortada yasak bir işlem olması ve bu yasak işlemin gerçekleştirilmiş olması sebebiyle; amaçlanan hukuki sonuçlar doğmayacaktır. Bu halde, müflis ile tasarruf ilişkisine girmiş olan (lehine tasarruf işlemi yapılmış olan) kişi tasarruf konusu üzerinde mülkiyeti kazanamamış; tasarruf işlemine bağlanan hukuki sonuç doğmamış demektir. Ayrıca, tasarruf işleminin hükümsüzlüğü herkese karşıdır ve herkes tarafından ileri sürülebilir. Örneğin, bu görüş uyarınca; hakkında iflas tasfiyesi başlamış bir kişi/kurumun bir tasarruf ilişkisi içerisinde girdiği 3. kişi, mutlak hükümsüzlük prensibi uyarınca, tasarruf yasağından dolayı, asla hak sahibi olamayacaktır⁷⁴.

Kanımca, kanun hükmünün özü gereği; hükmün nispi hükümsüzlük prensibi uyarınca oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Bu hükmün asıl amacı, iflas tasfiyesi başlamış bir müflisin mal kaçırma, trampa, hibe, rehin, irtifak vs. gibi yollar ile iflasa tabi malvarlığı üzerinde tasarruflar yapmasını engellemektir. Yani alacaklıların mal varlıklarına ulaşmasını engelleyici eylemler engellenmeye çalışılmaktadır. Bu engelleyici ve önlemsel işlemin, mutlak hükümsüzlük yaptırımına tabi tutulması; hükmün özünün uygulanmasına engel teşkil edebilecektir⁷⁵.

III) Müflisin Tasarruf Yetkisi Kapsamında Üçüncü Kişilerin İyi Niyetli Olması Haline Dayalı İstisnalar

Müflisin, iflas masasını oluşturan malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisinin değerlendirilmesi açısından, müflisin tasarruf ilişkisi halinde olduğu 3. kişinin iyiniyetli olup olmadığının önemi büyüktür. TMK madde 3;

⁷⁴ Öztan-Medeni, s.259

⁷⁵ Başözen-Tasarruf, s.112

“Kanunun iyiniyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyiniyetin varlığıdır. Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyiniyet iddiasında bulunamaz.” şeklindedir.

Türk Medeni Kanunu hükümleri uyarınca, iyiniyet kavramı esas iken; iflas tasfiyesi hükümleri uyarınca 3. kişilerin iyiniyetleri ve bunun sonucunda korundukları durumlar istisnai niteliktedir. Bu istisnalar şu şekildedir;

1) Malın Emtiayı Temsil Eden Bir Senetle Satılmış Olması

Emtia senedi, bir genel mağazaya veya taşıyıcıya teslim edilen mallara karşılık verilen ve bu malları temsil kabiliyeti olan kıymetli evrak niteliğindeki senetlerdir. Bu senedin hamili, senedin ibrazında malın kendilerine verilmesini talep hakkına sahip olmaktadır. Bu özelliği gereği, bu senetler üzerinde yapılan bütün tasarruf işlemleri eşyalar hakkında, sanki onlar üzerinde yapılmış gibi sonuçlar doğurur.⁷⁶ Yani mallar üzerinde, yer değiştirmeye gerek olmadan işlem yapmaya tasarruf yapmaya cevaz veren senetlerdir. Emtia senetleri, senedi elinde bulundurana (hamile) malın teslimini talep hakkının yanında, bu taşınır mal üzerinde mülkiyet ya da rehin hakkını da kazandırmaktadır⁷⁷.

İflâs tasfiyesinde ana kural, iflâsın açılmasından sonra, müflisin, masa konusu malvarlığı üzerinde tasarruf işlemlerinin hükümsüz sayılmasıdır (m.191/I). Ana kural bu olmakla birlikte, İcra ve İflâs Kanunu’nun 190. maddesinin 2. fıkrasında, kıymetli evrak hukukunda emtia senetlerine yönelik bir istisna kuralı öngörülmektedir.

Emtia senetleri kapsamında, iflâsın açılmasından sonra müflis tarafından senetlerin zilyetliğinin devri durumunda müflisin tasarruf yetkisi açısından yorumlanması gereken bir durum oluşmaktadır. Malın, iflasın ilanından önce, konşimento, varant, taşıma senedi, veya makbuz senedi gibi malı temsil niteliğindeki bir senet aracılığı ile iyiniyetli 3.bir kişiye satışı gerçekleşmiş veya üzerinde bir rehin hakkı kurulmuş ise, mal üçüncü kişiden geri alınmayacaktır ve bu durumda iyiniyetli üçüncü kişinin edimi hukuken korunmuş olacaktır (İİK m.190/II).

⁷⁶Bayraktaroğlu Özçelik, Gülüm: “Konışmentoya Bağlanan Eşya Üzerindeki Ayni Hakka Uygulanacak Hukukun Tespiti” Ankara Barosu Dergisi, 2008, S. 66, s. 57-73, s. 58

⁷⁷Kula Değirmenci, Nil; “Konışmentonun Hukuki İlişkiyi Belirleme İşlevinin İki Boyutu ve Bu İşlevin Özellikle Fob Satışlar Açısından Değerlendirilmesi”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:12 Sayı: 24, s. 143-165, s.144

Kendisine mal gönderilen alıcının mal eline geçmediği ve satış bedeli de satıcıya ödenmediği bir dönemde iflâsına karar verilir ise, kural olarak, satıcı, malın masadan çıkarılarak kendisine geri verilmesini isteyebilir (İİK m.190/I). Ancak, malın iflâs masasından çıkarılabilmesi için, iflâs idaresinin masaya giren malın satış bedelini ödemeyi reddetmesi gerekmektedir. Eğer, iflâs idaresi, bu tasarruf işlemini masanın yararına görür ve alıcının borç yükümlerini üstlenerek gönderilen malın bedelini satıcıya öder ise, bu halde, satıcı malın masadan çıkarılmasını talep edemez. Ancak, satıcının malın satış bedelinden doğan alacağı, masa alacağı olarak kabul edilir ve bu nedenle iflâs alacaklılarına göre önceliğe sahip olur (İİK m.248).

İstisnaya esas fıkradaki şartlar gerçekleştiğinde, müflisin tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğü ileri sürülemeyecek; tasarruf işlemi geçerli bir işlem olarak kabul edilecektir. Bu nedenle, İcra ve İflâs Kanunu'nun 190. maddesinin ikinci fıkrası hükmü, müflisin tasarruf işlemlerinin hükümsüzlüğünü düzenleyen genel kural yanında bir istisna içermektedir. Yani, Kanun'un aradığı şartlar ortaya çıktığında, iflas tasfiyesi hükümlerinin aksine, müflis ile tasarruf ilişkisine giren ve lehine tasarruf işlemi yapılan üçüncü kişinin iyiniyeti korunmuş olacaktır.

2) Müflis Tarafından İflas Kararından Önce Ödenen Bono ve Poliçeler

Yukarıda belirtildiği üzere, iflasın açılmasından sonra müflise ait bütün alacaklar ve haklar, iflas masasına ait hale gelecektir. Müflis üçüncü kişilere bu kapsamda ödeme yapamayacaktır ve yapılan tüm ödemeler alacaklılara karşı geçersiz olacaktır. (İİK m.184-191). Ancak iflas kararının verilmesinden önce borçlu tarafından imzalanan emre muharrer senet veya borçlu tarafından keşide edilmiş poliçeler, iflasın ilanından önce vadesi geldiğinde müflise ödenir ise; bu ödeme yapıldığı esnada, ortada henüz bir iflas kararı olmadığından; iflastan haberi olmayan ve ödemenin reddedilmesi halinde 3. kişiye rücu hakkı bulunan iyiniyetli üçüncü kişiden geri alınamaz (İİK m.191/2). Çünkü gerek Medeni Kanun gerek sair kanunlar uyarınca, iflastan haberdar olmayan üçüncü kişinin haklarının korunması gerekmektedir.

3) Müflisin Borçlusunun İflas Kararından Önce Müflise Yaptığı Ödemeler

Bilindiği üzere, iflas süreci başladıktan sonra borçluya yapılacak ödemeler, borçlu yerine iflas tasfiyesi sorumlusu olan iflas masasına yapılmalıdır. Çünkü borçlunun artık ödemeler ve alacaklar ile ilgili tasarruf yetkisi bulunmamaktadır. İstisnai olarak, müflisin borçlusunun müflise ödeme yapması durumunda, borçlunun bu ifa ile borcundan

kurtulabilmesi, müflisin aldığı bu ödemeyi iflas masasına iletmesi ile mümkündür. Müflis kendisine ödenen meblağı, iflas prosedürüne aykırı olarak iflas masasına iletmez ise, borçlu borcundan kurtulamayacak ve iflas masası ileride aynı borca ilişkin borçludan ifa talebinde bulunduğu, aynı borcu bir kez daha ödeme ile karşı karşıya kalacaktır⁷⁸. Ancak yukarıdaki durumlarda da belirtildiği üzere, iflastan haberdar olmayan iyiniyetli borçlunun aynı şekilde yaptığı ödeme ile, bu ödeme iflas ilanından önce yapılmış ise, genel hukuk kaideleri gereğince ve iyiniyetin korunması ilkesi uyarınca borçlu borcundan kurtulacaktır (İİK m.193/c.3).

Ancak bilinmesi gerekir ki, üçüncü kişilerin iyi niyetli oldukları tasarrufların da masaya karşı geçersiz olması, iflasın ilanından sonra gerçekleşen tasarruflar bakımından kesindir. Yani iflasın ilanından sonra masaya ait bir malı üzerinde iyi niyetle hak sahibi olmak, yukarıda bildirilen üç istisna durumunda dahi imkansızdır. İflasın ilanından sonra, müflisin masa malları üzerinde gerçekleştireceği tüm tasarruf işlemleri masaya karşı mutlak anlamda geçersizdir⁷⁹.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İFLASIN TAKİPLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

§ 7. İFLASIN TAKİPLER ÜZERİNDEKİ YARATTIĞI SONUÇLAR

A) Müflis Aleyhindeki Bazı Takiplerin Durması ve Düşmesi

I) Kanuni Düzenleme

İcra ve İflas Kanunu'nun iflas prosedürünün sonuçlarından müflis aleyhindeki bazı takiplerin durması ve düşmesi hususunu düzenleyen 193.maddesi “...iflasın açılması, borçlu aleyhinde haciz yoluyla yapılan takiplerle teminat gösterilmesine ilişkin takipleri durdurur. İflas kararının kesinleşmesi ile bu takipler düşer. İflasın tasfiyesi müddetince müflise karşı birinci fıkradaki takiplerden hiçbirini yapılamaz. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplere iflastan sonra da takip alacaklıları tarafından iflas masasına karşı devam edilir ve satış bedeli 151 inci maddeye göre rehinli alacaklılara paylaştırılır. Artan kısım iflas masasına intikal eder. Şu kadarki, takip alacaklısı, iflastan önce başlamış

⁷⁸Arsan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 482

⁷⁹Kuru – İstinaf, s.417.

olduğu rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek, rehnin 185 inci maddeye göre satılmasını isteyebilir.” şeklindedir.

İflas külli bir cebri icra yoludur ve iflas tasfiyesi kapsamında alacaklılar eşit işlem ilkesi kapsamında işlem görmelidirler. İflasın açılması ile müflisin haczi kabil bütün mallarının bir masa teşkil etmesi ve müflisin masaya dahil olan mallar üzerinde, yukarıda belirtildiği üzere tasarrufta bulunma yetkisinin sınırlandırılması hakkındaki iflas hukuku ilkeleri, iflasın tüm iflas alacaklılarının tatminine yönelik kollektif bir tasfiye şekli olmasından kaynaklanmaktadır. Bu ilkeler uyarınca, iflasın açılmasından itibaren müflis aleyhine yapılan masa malvarlığına ilişkin takiplerin ve bu bağlamdaki münferit cebri icra işlemlerinin durmasını ve müflise karşı masa malvarlığına ilişkin yeni takip yapılmamasını gerektirmektedir. Yani külli bir tasfiye işlemi sırasında, alacaklıların tek tek ve bağımsız şekilde kişisel icra takiplerine devam edebilmesi iflas hukukunun özüne aykırılık oluşturabilecektir. İflas tasfiyesinden sonra, iflas alacaklıları talep ettikleri alacak miktarı oranında alacaklarını iflas masasına yazdırırlar ve iflas masasının tasfiyesi sonucunda elde edilecek paradan alacaklarını tahsil ederler. Çünkü iflasta bütün alacaklılar -rehinli ve imtiyazlı alacaklara ilişkin haklar saklı kalmak koşulu ile- eşit bir şekilde tatmin edilmelidirler⁸⁰.

İflâs tasfiyesi alacaklıların, alacaklarına mümkün olan en çok oranda ve eşit işlem görerek kavuşmalarına hizmet etmektedir⁸¹. Ancak bunun yanında iflâs kuralları sadece alacaklılar lehine hükümler içermez. İflâs kuralları alacaklının yanında müflisin ve hatta kamunun yararına da hükümler içermektedir. İflâs tasfiyesinde müflis, takip (İİK. m. 193) ve dava (İİK. m. 194) yoluyla alacaklıların baskılarından korunmaktadır⁸².

Şayet bu hüküm olmasaydı ve iflas tasfiyesinin başlaması farketmeksizin münferit takiplere serbestçe başlanılıp- devam edilebilseydi, iflas masası varlığı giderek azalacak alacaklıların eşit bir şekilde iflas tasfiyesinden yararlanması mümkün olamayacaktı. Açıkçası, ayrıca bir iflas tasfiyesine başlanmasının bir anlamı kalmayacak, icra takip esaslarına göre önce başlayan yahut bazı icra işlemlerinde elini çabuk tutan alacaklılar adaletsiz olarak diğer alacaklılardan fazla şekilde tahsilat yapabilecekti. Bu tarz bir durum hukuk düzeninin koruduğu ve desteklediği bir durum olmayacak idi.

⁸⁰Altay-İflas, s.781

⁸¹Başözen-Tasarruf, s.7,23

⁸²Başözen-Tasarruf, s.19

II) Genel Kural

İflasın açılması ile, iflasın açılmasından önce müflis hakkında başlatılmış bazı takipler durur ve bu takipler iflas kararının kesinleşmesiyle düşer. İflas süreci devam ederken; müflise karşı yeni bir takibe girilemez (İİK m.193)⁸³. Bunun sebebi yukarıda belirtildiği üzere, iflas prosedürüne hakim olan ilkelerden birisi olan eşit işlem ilkesidir. İİK m.193 uyarınca, duracağı ve düşeceği bildirilen takipler, müflise karşı borçlu sıfatı ile yapılmış ve devam etmekte olan takipler olacaktır. Buna karşın, müflisin alacaklı olduğu ve bu şekilde başladığı takipler, müflis hakkında iflasın açılması ile durmayacaktır. Müflisin bu takiplere devam etmek yetkisi ortadan kalktığından, -iflasın açılması ile müflisin malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkisi iflas idaresine bir nevi devir olduğundan- bu takiplere iflas idaresi tarafından devam edilecektir. Buna benzer olarak, müflis; iflas masasına girmiş olan alacaklarının tahsili için artık takip yapamayacaktır. Çünkü bu takipler artık iflas masasına girerek, tasarrufu kısıtlanmış bir alacak toplamı haline gelmişlerdir ve bu alacaklara dair takip yapma yetkisi de iflas masasına ait olacaktır. Müflisten alacaklı olanlardan iflasın açılmasından önce takip yapanlar ile henüz takip yapmamış olan alacaklılar, alacaklarını iflas masasına yazdırırlar ve tasfiye sonucunda alacaklarını bir oran dahilinde tahsil edebilirler. Takip konusu yapılamayacak alacaklar, iflas alacağı niteliğinde olan alacaklardır. Nitekim hakkında iflas kararı verilen borçluya karşı önceden haciz yoluyla takibe başlamış olan alacaklının alacağı, iflas açıldığı anda mevcut olduğundan, iflas alacağı niteliğindedir. İflas kararı üzerine artık takibe devam edilemez ve takip konusu alacak müflis sıfatını alan borçlunun iflas masasına yazdırılıp, garemeye iştirakin sağlanması gerekir⁸⁴.

İİK m.193/3 sadece iflas alacakları bakımından uygulanır. Bu düzenleme, masadan alacaklı olanların, masa borcu için iflas idaresini taraf alarak takip işlemleri başlatmalarını engellemeyecektir. Alacağı iflas kararından sonra doğan alacaklılar, müflise karşı takip başlatabilirler. Takip yapma yasağı sadece iflas alacaklıları için geçerlidir. Masa alacaklıları için takip serbestisi devam edecektir. Masanın tasfiyesi sonunda alacağını tamamen alamadığı için geri kalan alacak miktarını aciz vesikasına bağlamış olan iflas alacaklısı da, müflisin yeni mal edinmesi şartı ile bakiye alacağı için takip başlatabilecektir (İİK m.251)⁸⁵.

⁸³Altay-İflas, s.782

⁸⁴ Muşul-İcra, s.1278

⁸⁵ Muşul-İcra, s.1279

İİK 193.maddenin gerekçesine bakıldığında; iflas sonucunda takiplerin düşmesi şeklindeki düzenlemenin iflas kararının kesinleşmesi şartına bağlandığı görülmektedir. Bu hükmün amacı, müflise karşı iflastan önce yapılmış olan takiplerin düşmesi mekanizmasının, alacaklıların bu takip işlemleri için icra harç ve masrafları vs. için ödemeler yapmış olmaları sebebiyle, biraz daha zorlaştırılması ve en azından takiplerin kesin bir hüküm ile düşmesinin sağlanmasıdır. Böylece, alacağını tahsil etmek için çeşitli masraf ve külfet altına giren alacaklıların başlattıkları takibin düşmesi için vuku bulması gereken haller bir nebze zorlaştırılmıştır⁸⁶.

İİK 193.madde uyarınca kastedilen takipler, masa varlığına ilişkin takiplerdir. Müflise karşı iflasın açılmasından sonraki hukuki ilişkilerden doğan borçlar nedeniyle yapılan takipler bu hükme dayanılarak engellenemez. İflasın açılmasından sonra oluşan borçlara ilişkin takipler, iflas prosedürü yürütülürken, haciz yoluyla veya rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılabilir. Bu durum, borçların masa alacağı kapsamında olmasından kaynaklanmaktadır. Bu kapsamdaki önemli nokta, takiplerin iflas tasfiyesinden önce vücut bulan bir hukuki ilişkiye dayanıyor olmasıdır⁸⁷.

III) Müflise Karşı Takip Yasağı

İflas sürecinde, yukarıda bildirilen iflasın açılması ile duracak türden takiplerden hiçbirisi müflise karşı başlatılamaz. İcra ve İflas Kanunu 193.maddenin 3. fıkrası bu konu ile ilgilidir. Bu fıkra hükmü uyarınca; “İflasın tasfiyesi müddetince müflise karşı birinci fıkradaki takiplerden hiçbirisi yapılamaz” şeklinde belirtilmiştir. “Birinci” fıkra olarak bahsedilen, iflas kararı ile birlikte duran takiplerdir. Aynı maddenin 4. fıkrası uyarınca açıkça belirtildiği üzere, rehin alacaklıları, iflas tasfiyesi sonrasında da; iflas masasının takip borçlusu olarak göstererek rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilecektir⁸⁸.Ancak burada takibin iflas alacaklarına ilişkin olması gerekmektedir.

İflastan önce başlamış olan takipler iflasın açılmasından sonra durup, iflasın kesinleşmesi ile düştüğünden; takipleri düşen iflas alacaklıları, alacaklarını iflas masasına yazdırabilirler. İflas masasının alacağı kabul etmesi halinde, alacak sıra cetveline yazılır ve tasfiyeye dahil edilirler. İflas masası tarafından alacağı kabul edilmeyen alacaklılar, konuyu

⁸⁶Oskay, Mustafa/Deynekli, Adnan/Koçak, Coşkun/ Doğan, Ayhan; İİK Şerhi- Madde 177-276, Ankara, 2007, s.4827

⁸⁷Oskay/Deynekli/Koçak/Doğan, s.4828

⁸⁸ Kuru, s.1224

sıra cetveline itiraz davasına taşıyabilirler.⁸⁹

Alacaklının takibi iflastan önce kesinleşmiş veya iflas kararından önce itiraz edilmiş bir takip hakkında itirazın kaldırılması hükmü verilmiş ise, yukarıdaki duruma nazaran bir değişiklik olmayacaktır. Zira, iflas idaresi takibin kesinleşip kesinleşmemesiyle ilgilenmeyecektir. Esas olan bir takip devam etmekte iken, borçlu hakkında bir iflas prosedürünün başlamış olmasıdır.

İİK 193.madde, ilgili kurumlar tarafından kamu düzeni yönünden ve geniş anlamda yorumlanmalıdır. Bu sebeple, alacaklıların, icra dairesinin, icra mahkemesinin veya takip süreci içerisinde bulunan herhangi bir kişinin borçlunun iflası ile ilgili bilgi sahibi olup olmadığı önem teşkil etmeyecektir. İflas prosedürü içerisinde olan iflasa tabi bir tüzel kişiye karşı yapılan takip geçersizdir.

IV. İflasın Açılması ile Duracak Takipler

İİK m.193 uyarınca, iflas tasfiyesinin başlaması ile duracak olan takipler ayrı ayrı belirtilmiştir⁹⁰. Ancak, anılan hüküm gereğince duran takipler tahdidi olarak sayılmamıştır yani sadece sayılan kadarıyla mevcut değildir. İflasın açılması ile duracak olan takipler, müflisin iflas masasına intikal eden malvarlığı yani iflas masasına ait malvarlığı ile ilgilidir⁹¹. Takip konusu yapılamayacak alacaklar, iflas alacağı niteliğinde olan alacaklardır. Buna göre iflasın açılması ile duracak olan takipler şunlardır⁹².

- 1- İlamlı (İİK m.32) ve İlamsız (m.58 vd.) Haciz Yolu İle Takipler
- 2- Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takipler (İİK m.167 vd.)
- 3- Genel İflas Yolu (İİK m.155 vd.) ve Kambiyo Senetlerine Özgü İflas Yolu ile Takipler (İİK m.167, m.171 vd.)
- 4- Kamu Alacaklarının Tahsili için 6183 sayılı kanun uyarınca yapılan takipler

⁸⁹ Kuru-İcra, s.1225

⁹⁰Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.475: “İİK 193.madde uyarınca yapılan düzenlemede iflasın açılması ile sadece haciz yoluyla yapılan takiplerin duracağı şeklinde bir sonuç çıkarılmamalıdır. Zira bu hükmün oluşturulma amacı çeşitli takipler ile iflas masasının malvarlığının alacaklılar aleyhine azalmasının önlenmesidir. İflas yoluyla takip sonucu açılan iflas davasında çıkarılan depo emri üzerine ödeme yapılması halinde de masanın aktif azalacağından iflas yoluyla takipler de iflasın açılması ile duracak ve iflas kararının kesinleşmesi ile düşecektir.”

⁹¹Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.476

⁹²Kuru-İcra, s. 1025

5- Teminat gösterilmesine ilişkin takipler

Burada dikkat edilmesi gereken bir başka husus ise, yukarıda bahsi geçen davaların, iflas davasının açılması ile değil; dava sonucunda iflasın açılmasına karar verilmesi hükmü ile duracağıdır. Zira açılan her iflas davası, dava süreci sonunda iflas kararı ile sonuçlanmamaktadır. Eğer iflas davası açılması yeterli olsa idi, bu durum kötüye kullanım ile sonuçlanabilir ve iflas durumunda olmayan şirketler bile iflas davasına mahal verip ilgili takipleri durdurmak isteyebilirlerdi.

Yukarıda bahsedilen ve iflasın açılmasıyla duran takiplere, iflasın açılması artık devam edilemez. Örneğin, haciz yapılamaz veya öncesinde haczedilmiş malların satışı gerçekleştirilemez. İcra takip aşamaları adeta olduğu yerde sabitlenir.

Ancak, iflas kararı istinaf veya temyiz kanun yolu ile kaldırılır veya bozulur ve yerel mahkemede bu bozmaya uyarak davanın reddine karar verir ve nihayetinde karar kesinleşirse, durmuş olan tüm takiplere kaldığı yerden devam edilir. Ancak, bu iflas kararı kanun yolları tüketilerek kesinleşmedikçe, mahcuzlar üzerindeki haciz geçici olarak devam eder. Sonrasında, iflas kararı hakkında kanun yolları tüketilir ve kanun yolları tarafından bu karar bozulur ve bozma kararı kesinleşir ise, alacaklı iflas kararı ile durmuş olan takibi devam ettirebilmekle birlikte, geçici şekilde mahcuz mallar üzerinde tekrar bir haciz işlemi gerçekleştirmeye gerek kalmaksızın satış işlemlerine direkt olarak geçebilir. Bunun aksine, iflas kararı kanun yolu ile veya kanun yoluna gitmeksizin kesinleşir ise, iflasın açılması ile duran tüm takipler düşer ve şayet bu takipler uyarınca müflise ait bazı mallar haciz konusu yapılmış⁹³ ise, bu hacizli mallar kesin olarak iflas masasına geçer (İİK m.186).

Ancak burada belirtilmesi gereken nokta şudur ki; iflasın açılmasından önce haczedilen mallar hakkında satış aşamasına gelinmiş ve satış işlemi gerçekleşmiş ise, anılan takipler iflasın açılması ile durmayacağı gibi satış bedeli üzerinden alacaklılara paylaşım da yapılır (İİK m.186). Ayrıca, müflisin iflas tasfiyesinin başlangıcından sonra doğan ve bu sebeple iflas masasının sorumlu olmadığı borçlardan dolayı, iflas tasfiyesi esnasında

⁹³Altay-İflas, s.665: “Haczedilmiş olan bu mallar iflasın açılması ile iflas masası kapsamına girer. Ancak, bu iflas kararı kanunen kesinleşene değin bu malların haczedildiği icra takibi sadece olduğu yerde durmuş olduğundan, bu mallar üzerindeki haciz GEÇİCİ olarak devam eder. Sonrasında tez kapsamında belirtildiği üzere, iflas kararı hakkında kanun yolları tüketilir ve kanun yolları tarafından bu karar bozulur ve bozma kararı kesinleşir ise, alacaklı iflasın tasfiyesinin başlaması ile durmuş olan takibi devam ettirebilmekle birlikte, geçici olarak hacizli mallar üzerinde tekrar bir haciz işlemi gerçekleştirmeye gerek kalmaksızın satış işlemlerine direkt olarak geçebilecektir.”

müflise karşı takip yoluna gidilebilir ve özellikle müflisin geliri de haczedilebilir. Müflisin ücret ve geliri konusunda; iflasın açılmasından sonra müflisin şahsi çalışmasından elde ettiği gelirler iflas masası dahilinde değerlendirilemeyeceğinden, iflastan önce tahakkuk etmiş olan ücret ve gelirler ile ilgili haciz işlemi, iflas masasını ilgilendirir. Ancak müstakbel olan geleceğe yönelik ücret gelirleri için konulan hacizler ise, iflasın açılmasından sonra tahakkuk ettiklerinden iflas masasına girmeyecektir. İflastan önce haczedilen ve fakat iflas kararından sonra tahakkuk eden maaş ve ücretler masaya girmez, müflise ait olur yani müflis yönünden haciz tehlikesi altındadır⁹⁴.

Müflise ait maaş ve ücretler hakkında; maaş ve ücretlerin tahakkuk tarihi ve iflas kararının kesinleşme tarihi önem arz etmektedir. Örneğin, müflis kişiye dair yapılan takip bir takip işlemi sonucunda müstakbel bir ücret alacağı haczedilmiş ise ve bu alacak iflas kararından sonra tahakkuk etmiş ise, alacak iflas masası içerisinde yer almayacaktır. İflas masası önceki bölümlerde bildirildiği üzere, iflas anında müflise ait ve aynı zamanda haczedilebilir malları içermektedir. Müflisin masaya girecek olan mal, alacak ve hakları, haczedilebilir olmalıdır. Bu nedenle, tamamı haczedilemeyen mal, alacak ve haklar iflas masasına girmez. İflas açıldığı anda tahakkuk etmiş olan alacaklar, haklar ve ücretler de haczedilebildiği ölçüde iflas masasına girer. Müflisin, iflas masası kapsamında girmeyen malları, şahsi emeği sonucunda elde ettiği kazançları veya iflas kararından sonra tahakkuk etmiş ücret ve gelirleri bakımından, anılan gelir ve iktisaplar iflas masası kapsamına girmeyeceğinden, tasarruf yetkisi kısıtlanmayacaktır. Dolayısıyla, tasarruf yetkisi kısıtlanmamış gelir ve kazançları üzerinde müflisin irade serbestisi mevcuttur. İflasın asıl amacı, iflas masasına giren hak ve malların, eşitlik ilkesi uyarınca alacaklılar arasında sıra cetveline esas olarak tasfiyesinin gerçekleştirilmesi olduğundan, masa malları ve hakları dışındaki sair gelirler iflas sürecini etkilememektedir⁹⁵.

1) İlâmlı ve İlamsız Haciz Yolu İle Takipler

İcra ve İflâs Kanunu'nun 193. maddesi uyarınca, iflâsın açılması ile borçlu aleyhine başlamış olan haciz yolu ile takipler ile teminat gösterilmesine ilişkin takipler durur. Yani iflâsın açılmasıyla müflise karşı, yeni ilâmlı haciz yolu ile takip yapılamayacak ve daha önce yapılan ilamli takipler varsa, bunlar duracaktır⁹⁶.

⁹⁴Altay-İflas, s.666

⁹⁵Altay-İflas, s.667

⁹⁶Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.551

İlâmın konusu para veya teminat ise, alacaklı, iflâsın açılmasından sonra, ilâmı icraya koyamaz. Alacaklı iflâsın başlangıcından önce ilâmı icraya koymuşsa, iflâsın açılmasını müteakip, takip hangi aşamada ise durur. Buna göre, müflise icra emri gönderilmemişse artık gönderilmemesi; icra emri gönderilmişse, borçlunun yedi günlük süre içerisinde ödeme yapmasının beklenmemesi ve alacaklının borçlunun mallarının haczini talep etmemesi; borçlunun malları haczedilmiş ise, alacaklının hacizli malların satışını isteyememesi ve satış talep edilmiş ise icra dairesinin bu talebi reddetmesi gerekmektedir.

Paraya çevirme müessesesi ve iflas tasfiyesi ile ilgili tartışılan bir diğer konu ise, cebri satışa dair ihalenin yapılmış olması ancak alıcı tarafından satış bedelinin verilen sürede ödenmemiş olması durumudur. Bu noktada, paraya çevirme anının TBK hükümleri uyarınca ihalenin gerçekleştiği an olduğu belirtilmelidir. Yani ihalenin sonuçlanması ile mülkiyet devri gerçekleşmiş, mal yeni alıcıya ait hale gelmiştir. Ancak satıştan sonra, yeni alıcı tarafından satış bedeli verilen süre içerisinde ödenmediği takdirde, baskın görüş uyarınca satış düşer ve yeni bir satış yapılmaksızın, satışa konu mal iflas masasına girer. Aslında burada satışın düşmesi ile, satış prosedürü hiç gerçekleşmemiş gibi yorumlanarak; satışa konu mal hacizli olarak bırakılmış gibi düşünülerek, hacizli olan malın iflas kararının kesinleşmesi doğrultusunda iflas masasına intikali şeklinde bir yorum mevcuttur⁹⁷.

Bu konuda yargı içtihatları ve doktrin kapsamında tartışılan bir husus şudur: Diğer bir görüş uyarınca, satış bedelinin alıcı tarafından ödenmemesi üzerine, ek olarak tek bir gün tayin edilmek suretiyle, yeniden yapılacak satışın ilk ihalesinin devamı ve uzantısı olduğu gerekçesiyle, bir satışın gerçekleşmesini ve bu şekilde hacizli malın iflas masasına girmeyeceği bildirilmiştir. Ancak bu görüş, icra takip kuralları kapsamında hali hazırda satış işlemi gerçekleşmiş bir mal için –satış bedelinin zamanında ödenip ödenmemesine bakılmaksızın- “ek bir satış günü oluşturma” şeklinde bir müessese olmadığından; çoğunluk tarafından kabul görmemiştir⁹⁸.

Yukarıda açıklandığı üzere, borçlu iflâs açılmadan önce borç ödenmiş ise veya borçlunun borca yetecek kadar parası üzerine haciz konulmuş ise ya da borçlunun hacizli malları satılarak paraya çevrilmiş ise, artık iflâsın açılmasından sonra bu paraların

⁹⁷Altay-İflas, s.666

⁹⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu., 1983/12-737 E., 519 K., 29.05.1985 T., (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 18.03.2019)

alacaklılar arasında pay edilmesi gerekir. İcra ve İflâs Kanunu'nun 186/2. hükmü uyarınca, iflâsın tasfiyesinin başlamasından önce paraya çevrilmiş bulunan mahcuz malların bedeli, İİK. m. 138 ve 144 hükümlerine göre haciz alacaklıları arasında paylaştırılır. Artan kısım iflâs masasına ait olur.

Yargıtay, belirli bir miktar paranın davalılardan alınıp davacıya verilmesi hükmünü içeren bir ilama dayanılarak başlatılan icra takibinde borçlular arasında zorunlu dava arkadaşlığı olduğundan bahisle takip sırasında iflasına karar verilen borçlu hakkında icra takibinin İİK 193.madde hükmü uyarınca duramayacağına hükmetmiştir. Yargıtay tarafından yapılan yorum uyarınca, müflis zorunlu takip arkadaşı olarak birden fazla borçlu ile takip edilmekte ise, müflis hakkındaki takibi ayırmak ve durdurmak hukuki anlamda imkansız olduğundan, müflis dahil tüm zorunlu takip arkadaşları aleyhine başlamış olan takibe devam edilmesi gerektiği bildirilmektedir. Takip haciz safhasına geldiğinde, masa malları haczedilemeyeceğinden, müflisten talep edilen alacak tutarı iflas alacağı vasfında masaya kaydettirilecektir⁹⁹. Yargıtay, borçlunun iflası nedeniyle, takip arkadaşı olduğu diğer borçlulardan ayrı bir muameleye tabi tutularak, takip yasağı ile koruma altında tutulmasının eşitlik ilkesi ile bağdaşmadığını bildirerek, takip arkadaşlığı uyarınca işlem yapılmasını gerektiğini bildirmiştir¹⁰⁰.

Müflisin İİK m.82 kapsamında belirtilen ve hacze caiz olmayan mallar iflas masasına girmeyecektir. İflas idaresi, hacze caiz olmayan bir mal hakkında iflas masasına dahil edileceği hakkında bir karar verirse, müflis bu kararı öğrendiği tarihten itibaren 7 gün içerisinde tetkik merciine şikayette bulunabilecektir. Müflis iflastan evvel yapılan bir takipte haczedilmezlik şikayetinde bulunmasa bile, iflas sürecinde bu şekilde bir aykırılık olduğunda, bu husustaki hakkını kullanmaya yetkilidir ve bu husustaki hakkı saklıdır¹⁰¹.

İlamsız takipler ile ilgili ise, iflâs tasfiyesinin başlaması ile müflise karşı ilâmsız takip yapılamayacağı hususu düzenlenmiştir. İflâsın açılmasından önce başlamış olan

⁹⁹ Yargıtay 12.Hukuk Dairesi., 04.07.2011, E.2010/32214, K. 2011/14097, “İlamlı icra takibine dayanak olan ... Mahkemesinin 25.12.2008 tarih ... sayılı ilamının hüküm kısmının birinci fıkrasında, brüt ... TL'nin davalılardan müteselsilen alınarak davacıya verilmesine karar verildiği, ilamlı takip sırasında iflasına karar verildiği bildirilen borçlu T... A.Ş ile diğer borçlular arasında alacaklıya karşı belirtilen ilam nedeniyle müteselsil borçluluk ilişkisi bulunduğu dikkate alındığında, müflis borçlunun diğer borçlularla arasında zorunlu takip arkadaşlığı olması nedeniyle İİK m.193 uyarınca müflis borçlu yönünden takibin tefriki ve durdurulması mümkün değildir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 18.03.2019)

¹⁰⁰ Muşul, Timuçin; İcra ve İflâs Hukuku Cilt: II, Ankara 2013, s.1567 (Muşul- Hukuk)

¹⁰¹ Altay-İflas, s.666

ilâmsız takipler ise, iflâsın açılması ile durur. Yani iflâs açıldığı anda takip kesinleşmiş, haciz yapılmamışsa, haczin yapılmaması; haciz yapılmışsa haczedilen malların satılmaması gerekir¹⁰².

İflas sonucunda olduğu yerde duran takip ile ilgili; icra takibinin iptali, itirazın kaldırılması vb. süreçler de iflasın açılması ile duracaktır¹⁰³. İflas kararının kesinleşmesi ile de, duran takipler ve takip kapsamındaki hacizler düşecektir.

İflas kapsamında istihkak iddiaları iflas idaresine yapılır. Müflis mallarının deftere kaydedilmesi aşamasında, mallar hakkında ileri sürülen istihkak iddiaları, kayıt defterine şerh düşülür (İİK m. 212). İstihkak iddiasında bulunulan malın 3. kişilere verilip verilmeyeceğine dair karar iflas idaresi tarafından verilecektir (İİK m.228/1). İflas idaresi, 3. kişinin istihkak talebini reddederse, 3. kişi tarafından red kararından 7 gün içerisinde borçlunun muamele merkezinin bulunduğu yerdeki icra mahkemesinde iflas idaresine karşı istihkak davası açılabilir. Aksi takdirde, 3. kişi bu iflas masasına karşı istihkak davası açma hakkından vazgeçmiş sayılacaktır (İİK m. 228/2). Ancak, müflisin şahsına karşı istihkak davası açma hakkı saklı kalacaktır. 3.kişi tarafından açılmış olan istihkak davası basit yargılama usulüne göre yürütülür (İİK m. 228/3). İstihkak davasının görüldüğü icra mahkemesi tarafından, davacıdan muhtemel zararına karşılık olarak İİK m.36 uyarınca bir teminat yatırılması istenebilir (İİK m. 228/4). Yapılan yargılama sonucunda açılan istihkak davası hakkında red kararı verilirse, malın iflas masasına ait olduğu belirlenir ve usulüne uygun olarak satış işlemleri gerçekleştirilebilir. Tam tersi olarak, davanın kabulüne karar verilirse, malın 3. kişiye ait olduğu belirlenmiş olup, mal iflas masasından silinerek davacıya teslim edilir. İflas idaresi tarafından, 3. kişi elinde bulunan mallara ilişkin açılan istihkak talepli davalar ise genel hükümlere tabi olan istihkak davalarıdır¹⁰⁴.

Bu kapsamda, iflas kararının kesinleşmesi ile mevcut takiplerin düşmesi sonucunda, istihkak davaları kapsamında borçlunun -iflas kararından sonra müflisin- davadaki sıfatını netleştirmek gerekmektedir. İflas kararının verilmesi ile borçlu, müflis sıfatını alır ve kanun hükmü gereği oluşan iflas masasına giren taşınır ve taşınmaz mallar ile hak ve alacaklar üzerinde yukarıda da açıklandığı üzere tasarruf yetkisini kaybeder. İflas masasının kanuni temsilcisi olan iflas idaresi, davalı borçlu yerine geçer. Bu sebeple

¹⁰²Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.551

¹⁰³Kuru-İcra, s.1028

¹⁰⁴Altay-İflas, s.667

muhtelif Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere; müflise karşı yapılması gereken dava dilekçesi, davetiye vb. tebligatlar iflas idaresine tebliğ edilmelidir¹⁰⁵. Dava konusu taşınır malların müflis sıfatını alan borçlu şirkete ait olduğu iddiası ile (istihkak iddiası) 3. kişi şirketlere karşı masa adına dava açma ve görev ve yetkisi masanın kanuni temsilcisi olan iflas idaresine aittir¹⁰⁶.

2) Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu İle Takipler

İcra ve İflâs Kanunu'nun 193. maddesine göre, iflâsın açılması ile borçlu hakkında başlatılan haciz yolu ile takipler ve teminat gösterilmesine dair takipler durur. İflâsın açılmasıyla müflise karşı kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip yapılamaz. İflâsın açılmasından önce başlamış olan kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takipler, iflâsın açılması ile durur ve iflas kararının kesinleşmesi ile düşer. Yani iflâs açıldığı anda takip kesinleşmiş, haciz yapılmamışsa, haczin yapılmaması; haciz yapılmışsa haczedilen malların satılmaması gerekir. Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip prosedürü iflas açısından, ilamsız takip yolu ile benzerdir.

3) Genel İflâs ve Kambiyo Senetlerine Mahsus İflâs Yolu İle Takipler

Alacaklı, kambiyo senedi vasfındaki bir belgeden kaynaklı alacağı için mutlaka kambiyo senetlerine özgü takip yollarını kullanmak mecburiyetinde değildir. Alacaklı, eğer borçlu iflasa tabi değil ise, onun aleyhine kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvurmaksızın, direkt olarak ilamsız takip yoluna da başvurabilecektir. Benzer olarak, borçlu iflasa tabi ise, yine alacaklı tarafından kambiyo senetlerine özgü iflas yolu tercih edilmek durumunda değildir; borçlu hakkında ilamsız takip, kambiyo takibi veya genel iflas yoluyla takip yapılabilir. İflâsın açılmasından sonra müflise karşı, genel iflâs (İİK. m. 155-166) veya kambiyo senetlerine özgü iflâs yolu (İİK. m. 167, 171-176/b) ile takip yapılamaz. İflâsın açılmasından önce başlatılmış olan bu takipler de durur¹⁰⁷.

Kambiyo senetlerine mahsus iflas yolu ile takiplerin, iflas kararının kesinleşmesi ile düşmesi kapsamında, örnek olabilecek bir somut olaya esas bir Yargıtay kararında; "...Davacı 20.10.1997 tarihinde kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla başlattığı takibi 12.10.1999 tarihinde iflâs yoluna çevirmiş, 09.03.2000 tarihinde iflâs davası açmıştır.

¹⁰⁵ Yargıtay 7. Hukuk Dairesi 2016/10875 E., 2016/10090 K. T.04.05.2016

(<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 24.03.2019)

¹⁰⁶ Muşul, Timuçin; Makaleler Hukuki Mütalaalar ve Bilirkişi Raporları, Ankara, 2013, s.822 (Muşul- Mütalaa)

¹⁰⁷ Helvacı, Mehmet; Kambiyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 71, Sayı 2, Oca 2013, Sayfalar 165- 191, s.170

Davalı kooperatifin başka bir dosyadan 30.11.1999 tarihinde iflâsına karar verilmiş, karar 14.02.2000 tarihinde kesinleşmiştir. İcra ve İflâs Kanunu'nun 193. maddesine göre, iflâsın açılması ile müflis aleyhindeki takipler durur, iflâs kararının kesinleşmesi ile bu takipler düşer. Davacı tarafça iflâs davasının açıldığı 09.03.2000 tarihinde iflâs davasına esas takip düştüğünden açılan iflâs davasının dayanağı kalmamıştır.¹⁰⁸ şeklinde hüküm kurulmuştur. Anılan karardan da anlaşılacağı üzere, takiplerin düşmesine esas tarih iflasın açıldığı tarih değil, iflas kararının kanun yolları sonucunda kesinleştiği tarihtir.

4) Teminat Gösterilmesine İlişkin Takipler

İcra ve İflâs Kanunu'nun 193. maddesine göre, iflâsın açılması ile borçlu aleyhine başlamış olan haciz yolu ile takiplerle teminat gösterilmesine dair takipler durur¹⁰⁹. İflas masası tasfiye edilip iflasın kapanması kararı verilinceye değin, müflise karşı haciz yoluyla veya teminat gösterilmesine ilişkin takipler yapılamaz (İİK 193/3).

5) Amme Alacaklarının Tahsili Amacıyla Yapılan Takipler

İflâsın açılması ile müflise karşı yapılan, kamu alacaklarının tahsili için 6183 sayılı kanuna uyarınca takipler de dururlar. İflâs kararının kesinleşmesi ile duran bu takipler düşerler¹¹⁰.

¹⁰⁸ Bilgen, Mahmut; Öğreti ve Uygulamada İflas Davaları, Ankara, 2008, s.467 (Bilgen-İflas Davaları), Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 2000/256 E. 2001/1140 K. T.13.02.2001

¹⁰⁹ Yargıtay 12. Hukuk Dairesi Esas No:2014/22892 Karar No:2014/29800; "Alacaklı tarafından rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı icra takibine başlandığı, örnek 6 numaralı icra emrinin 21.08.2013 tarihinde tebliğ edildiği, takibin kesinleştiği ve rehin konusu geminin seferden men edildiği, borçlu Müflis Haşlaman Denizcilik Tic. Ltd. Şti. iflas müdürlüğünün talebi üzerine, icra müdürlüğünce 04.02.2014 tarihinde takibin durdurulmasına ve geminin seferden men kararının kaldırılmasına karar verilmesi üzerine alacaklının memurluk kararının iptali istemi ile icra mahkemesine başvurduğu anlaşılmıştır. İİK'nun 193. maddesi hükmüne göre; "İflasın açılması, borçlu aleyhinde haciz yoluyla yapılan takipler teminat gösterilmesine ilişkin takipleri durdurur. İflas kararının kesinleşmesi ile bu takipler düşer. İflasın tasfiyesi müddetince müflise karşı birinci fıkradaki takiplerden hiçbirisi yapılamaz. Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplere iflastan sonra da takip alacaklıları tarafından iflas masasına karşı devam edilir ve satış bedeli 151. maddeye göre rehnin alacaklılara paylaştırılır. Artan kısım iflas masasına intikal eder. Şu kadar ki, takip alacaklısı, iflastan önce başlamış olduğu rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek, rehnin 185. maddeye göre satılmasını isteyebilir." Aynı Kanun'un 185/1. maddesinde ise; "Üzerinde rehin bulunan mallar rehin sahibi alacaklının rüçhan hakkı mahfuz kalmak suretiyle masaya girer ve iflas idaresi tarafından en yakın ve münasip zamanda paraya çevrilip muhafaza ve satış masrafları çıkarıldıktan sonra rehnin alacaklıya hakkı verilir. Ancak, rehin sahibi alacaklı, istediği takdirde iflastan sonra da masaya karşı rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapabilir" düzenlemesi yer almaktadır. İflasın açılması ile duracak takipler, müflisin masaya giren mal varlığı ile ilgili takiplerdir. Rehnin alacaklısı, borçlu iflas ettikten sonra da, iflas masasına karşı rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapabilir (m.185.1.c.2). Bu tür takipler iflasın açılması ile durmaz. Rehnin alacaklısı tarafından borçlunun iflasından sonra da iflas masasına karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla icra takibi yapılması mümkündür. Bu durumda icra müdürlüğünün takibin durdurulması ve müflis şirketin gemileri üzerine konulan seferden men kararının kaldırılmasına ilişkin kararı, İİK. nun 193 ve 185/1.maddeleri hükümlerine aykırı olmakla, mahkemece şikayetin kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle istemin reddi yönünde hüküm tesisi isabetsizdir. SONUÇ: Alacaklının temyiz itirazlarının kabulü ile mahkeme kararının yukarıda yazılı nedenlerle İİK'nun 366. ve HUMK'nun 428. maddeleri uyarınca (BOZULMASINA), peşin alınan harcın istek halinde iadesine, ilamlı tebliğinden itibaren 10 gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 09/12/2014 gününde oybirliğiyle karar verildi." (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 28.03.2019)

¹¹⁰ Arslanoğlu, Suphi; İcra ve İflas Karşısında Ticari Alacaklar, Niteliği, Mevzuat Boyutu ve Muhasebe Uygulaması, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.X, S II, 2008), s.202

İİK 193.madde kapsamında kamu alacaklarının tahsili için vergi idaresi tarafından yapılan takipler yönünden bir ayırım yapılmamıştır. Bu nedenle vergi alacağının tahsili için yapılan takipler de iflasın açılması ile duracak, bu kararın kesinleşmesi ile düşecektir. İflasın açılmasından sonra vergi idaresi tarafından iflasın açılmasından önceki süreç ile ilgili vergi alacağından yeni takip yapılamazsa da iflas idaresinin iflasın açılmasından sonraki işlemlerinden doğan vergi alacağının tahsili için iflas masasına karşı takip yapılmasında yasal yönden bir engel bulunmamaktadır¹¹¹.

V) İflasın açılması ile durmayan takipler

Aşağıdaki takipler, borçlu hakkında iflas açılması ile durmaz.

1. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipler
2. Müflise karşı iflastan önce başlatılan ilamsız tahliye takipleri
3. Taşınmazların tahliyesi ve teslimi hakkındaki ilamların icrası
4. Çocuk Teslimine İlişkin İlamlar
5. Çocukla Şahsi İlişki Tesisine İlişkin İlamlar
6. Taşınır Teslimi Hakkındaki İlamların İcrası
7. Müflisin Zorunlu Takip Arkadaşı Sıfatı Bulunduğu Durumlar
8. İflasın Açılmasından Önce Mahcuz Durumda Olan Mallar
9. İflas Kararının Kaldırılması Halinde Duran Takipler
10. İflasın Açılmasından Sonra Yapılan Takipler

1) Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipler

Borçlu hakkında iflas tasfiyesinin başlaması, borçluya karşı iflastan önce başlamış ve devam eden rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipleri durdurmayacaktır. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takiplere, iflas tasfiyesi sonrasında da takip alacaklıları tarafından iflas

¹¹¹ Oskay /Deynekli /Koçak/Doğan, s.4828

masasına karşı devam edilir ve satıştan elde edilen tutar alacaklılara paylaştırılır¹¹², artan para ise iflas masasına intikal eder¹¹³.

Rehinli alacaklara dair hükmün gerekçesine bakıldığında; rehin alacaklısının rüçhan hakkı iflasla kapsamında da saklı olduğundan, bu rehinlerin en yakın ve uygun zamanda iflas idaresi tarafından paraya çevrilip rehin alacaklısına ödenmesi gerektiği bildirilmiştir. Ancak, rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takibin ilerlemiş olduğu ve satış aşamasına¹¹⁴ gelindiği, cebri satışa kısıtlı süre kala borçlunun kötü niyetli olarak iflas etmesi ve bu sebeple ilerlemiş, zaman ve emek verilmiş bu rehin takibinin durması ve iflasın kesinleşmesi ile düşmesi sonucu iflas müdürlüğü tarafından herşeye baştan başlanarak satış hazırlığı yapması durumu hem usul ekonomisine aykırı hem de suistimallere açık bir durum yaratmaktaydı. Bu nedenle, İİK m.193/3 ile, rehin alacaklısının alacağına kavuşmasını önleyici davranışların önlenmesini teminen rehin alacaklısının dilerse iflastan önce başlatılan rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takiplere, iflas tasfiyesinden başlamasından sonra da iflas masasına karşı devam edebileceği ve iflas kararından sonra yeni bir rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe de başlanabileceği düzenlenmiştir¹¹⁵.

Ancak, takip yapan rehin alacaklısı bir seçimlik hak olarak; iflastan önce başladığı rehin takibinden vazgeçerek, rehinli malın İİK 185.madde uyarınca iflas idaresinin sorumluluğunda satılmasını da talep edebilir (m.193,4). Bu hüküm tersinden yorumlandığında; rehin alacaklısının rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapmaması halinde, rehinli malın İİK 185. uyarınca iflas idaresi tarafından satışının mümkün olacağı anlaşılmaktadır. Yani alacaklı tarafından rehin takibi yapılmadığı surette, iflas idaresi masadaki rehinleri re'sen satış hakkına sahip olacaktır.

İflas masasının masa kapsamındaki rehinlerin satışı konusundaki sorumluluğu kapsamında, iflas idaresi en yakın zamanda rehinleri paraya çevirmek ile yükümlüdür. İflas masası ayrıca, rehinli malların aynından kaynaklanan vergiler konusunda da çeşitli ödemeler

¹¹² Yargıtay 19.Hukuk Dairesi 2002/5837 E. 2003/8884 K. "İflas kararı rehinli bulunan malların icra yolu ile takibine ve satışına engel teşkil etmez, satış sonrası elde edilen gelirden rehin tutarı öncelikle ödenip artan kalır ise, kalan kısım masaya verilir." (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 28.03.2019)

¹¹³ Kuru-İstinaf, s.419

¹¹⁴ Yargıtay 19.Hukuk Dairesi 2005/1001 E. 2006/2068 K. T.02.03.2006, "Takibin durduğu aşamada m.106 kapsamındaki satış isteme süreleri işlemeyecektir."(<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 24.02.2019)

¹¹⁵ Oskay /Deynekli /Koçak/Doğan, s.4827 (Hükümet Gerekçesi)

yapabilir. Bu kapsamda; 28/2/2018 tarihli İcra Ve İflâs Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile İİK 206.maddede yapılan değişiklik ile, rehinli malın aynından doğan vergilerin rehin bedelinden sonra ödenmesi gerektiği hükme bağlanmıştır¹¹⁶. Oysa, bu değişiklikten önce rehinli malların aynından doğan vergiler rehin bedelinden önce ödeniyor idi. Ayrıca, rehin alacaklısına ödeme yapılması için tasfiyenin sonuçlanması gerekmemektedir.

Yukarıda da ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, rehin alacaklısı kendisi bakımından uygun koşullar oluştuğunda rehin konusu malın satışına olanak sağlamalıdır. İİK 185.madde uyarınca, rehin alacaklısı rehnin satışı için elinden geleni yapıyor fakat bu konudaki talepleri iflas masası tarafından reddediliyor ise, bu konu alacaklı tarafından şikayet konusu yapılabilecektir¹¹⁷.

Rehin alacaklısı, iflas masasına girmiş olan rehinli bir malı masa kapsamından çıkararak rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe konu edebilir. Ayrıca yukarıda belirtildiği üzere, iflasın açılmasından sonra da rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapılabilecektir¹¹⁸.

Detaylı olarak açıklandığı üzere, bazı takipler iflas prosedüründen etkilenmemektedir. Bu konunun yarattığı sakıncalar, gerek yargı kararları bünyesinde gerek doktrinsel olarak tartışılmaktadır. İflas masasına karşı, rehinli alacaklı tarafından yürütülen bir takip, borçlu menfaatlerine hizmet etmektense, alacaklı yararına bir tablo oluşturacaktır. Bu bakımdan iflas idare memurlarının objektif ve tarafsız olduğu şartlarda, belki haklı görülebilecek olan bu hüküm mevcut sistemimiz içinde sakıncalı bulunmaktadır. Bu bakımdan iflas kararından sonra da devam edilen rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takiplerde, müflisin ve hatta diğer alacaklıların menfaatlerini koruyabilmesine olanak

¹¹⁶ (Değişik birinci fıkra: 28/2/2018-7101/5 md.) “Alacakları rehinli olan alacaklıların satış tutarı üzerinde rüçhan hakları vardır. Gümrük resmi ve akar vergisi gibi Devlet tekliflerinden muayyen eşya ve akardan alınması lazım gelen resim ve vergi, rehinli alacaklardan sonra gelir.”

¹¹⁷ Altay-İflas, s.662

¹¹⁸ Yargıtay 23.HD. 04.12.2013.T.6228/7691 “İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip iflas kararı ile durmaz. İflas masasına karşı devam eder. İpotek alacaklısı alacağını alır kalan para iflas masasına verilir. İİK’nın 193/2.maddesinde rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplere iflastan sonra da takip alacaklıları tarafından iflas masasına karşı devam edilir ve satış bedeli 151.maddeye göre rehinli alacaklılara paylaştırılır. Artan kısım iflas masasına intikal eder. Şu kadar ki, takip alacaklısı, iflastan önce başlamış olduğu rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipten vazgeçerek, rehnin 185.maddeye göre satılmasını isteyebilir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15.02.2019)

verecek bir imkanın kendilerine tanınması zorunluluğu da belirginleşmiş olacaktır. Zira, getirilen yeni düzenleme ile adeta bir takibin iki tarafını tek bir kişi kapsamında birleştirmek gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, bu şekilde bir düzenleme ile borçlu mallarının tasfiyesi sürecinin içerisine alacaklı iradesi sokularak, tasfiye sürecinin adalet olgusuna zarar verilmektedir. "Serbest irade ile hukuki durum yaratılır iken, tasfiye işlemleri de serbest irade düzleminde gerçekleştirilmeye çalışılır ise, bu ekonomik olarak güçlü bulunan ve çoğunlukla alacağı teminat altında olan büyük alacaklıları, diğer alacaklıların karşısına koymak ve adil bir tasfiye işlemi yerine bir güçler savaşı yaratmak neticesi doğar¹¹⁹."

Yukarıda bildirilen doktrinsel tartışma ile bahsedilenlere ek olarak; iflas masası ile rehin takibi arasındaki ilişkinin rehin açığı olduğu durumlarda ve rehnin faiz miktarını karşılamadığı hallerde, rehin hakkı sahibi alacaklının faizi sıra cetveli yoluyla tahsil etmesinin, diğer adi alacaklıların haklarını ihlal etmesi durumu da değerlendirilmelidir¹²⁰.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takipler borçlu hakkında iflas tasfiyesinin başlaması ile durmayacağından ve düşmeyeceğinden, bu takiplerle ilgili olarak açılmış olan itirazın iptali, borçtan kurtulma ve menfi tespit davaları borçlunun iflas etmesi ile durmayacaktır¹²¹.

2) Müflise karşı iflastan önce başlamış olan ilamsız tahliye takipleri

Kiracı kirayı ödemezse, kiralayan, kiranın ödenmesi talebi ile birlikte kiracının kiralanan tahliyesini de ilâmsız tahliye takibi (İİK m.26) ile isteyebilir. Bu tür takipler iflâsın açılması ile durmazlar. İlâmsız tahliye takibinin konusu müflisin iflâs masasını oluşturan malları ile ilgili olmadığından, müflis kiracının iflâsına rağmen bu takipler durmaz. Kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle ilamsız tahliyede, müflise madde 269 uyarınca ödeme emri gönderilir. Müflis kirayı iflas masası kapsamında olmayan malları (iflas kararından sonra edindiği gelirler ile) ile ödemeyi tercih edebilir. Müflis yerine iflas masası da bu kira borcunu ödeyebilir. Kira gönderilen ve usulüne uygun tebliğ edilip, kesinleşen ödeme emrine rağmen ödenmez ise, alacaklı; icra mahkemesinden müflisin taşınmazdan tahliyesini talep edebilir.

¹¹⁹ Altay-İflas, s.783

¹²⁰ Altay-İflas, s.784

¹²¹ Altay-İflas, s.784

Müflis tarafından kira bedeline itiraz edilmiş ise, alacaklı mahkemeden bu itirazın kaldırılmasını talep edemez. Kira bedeline karşı herhangi bir itiraz söz konusu değil ise, alacaklı ödenmeyen kira bedelinin tahsili için masa mallarına haciz konulmasını talep edemez. Alacaklı kira alacağını, tıpkı diğer alacaklılar gibi iflas alacaklısı sıfatı ile masaya yazdırabilecektir. Kira bedeli toplam olarak, kira akdi ile müflis hakkında iflas kararı arasındaki kiralardan oluşmaktadır¹²².

3) Taşınmazların tahliyesi ve teslimi hakkındaki ilamların icrası

Taşınmazların tahliye ve teslimi hakkındaki ilamların icrasına devam edilebilir¹²³. TMK 705. madde uyarınca, kural olarak taşınmazların mülkiyeti tescil işlemi ile kazanılır ancak mahkeme ilamı, işgal, miras, cebri icra, kamulaştırma vb. hallerinin varlığı ve gerçekleşmesi halinde; mülkiyet bu olayların gerçekleşmesi ile de yeni malike geçer. Alacaklının, taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının mahkeme ilamı ile belirlenmiş olduğu durumda, iflasın; bu ilamların icrası üzerinde bir etkisi olmayacaktır¹²⁴. Burada taşınmazın iflas masasına girmesi ayrımı yapılmaksızın, takibe devam edilebilecektir.

4) Çocuk Teslimi veya Çocukla Şahsi İlişki Tesisine İlişkin İlamlar

İİK madde 25 hükmü uyarınca, "Çocuk teslimine dair olan ilam icra dairesine verilince icra memuru 24 üncü maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliği suretiyle borçluya yedi gün içinde çocuğun teslimini emreder. Borçlu bu emri tutmazsa çocuk nerede bulunursa bulunsun ilam hükmü zorla icra olunur"

Çocuk teslimine emreden hüküm, boşanma, velayetin kaldırılması yoluyla vasi tayinine ilişkin ilâmda, velayet hükümlerinin ihlali konusundaki durumlarda, çocuğun bir koruyucu bir aile evine yerleştirilmesine ilişkin ilâmda, çocuğun bir koruyucu bir kurum bünyesine yerleştirilmesine ilişkin ilâmda, 5387 sayılı "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun" un 1. maddesi ve 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun gereğince mahkemeler tarafından hükmedilen kararlar da bulunabilir¹²⁵."

¹²² Kuru-İcra, s.1225

¹²³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, İcra ve İflâs Hukuku, s. 519

¹²⁴ Kuru-İcra, s.1225

¹²⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 519

Çocuğun teslimine ilişkin bu tür ilâmların icrası, müflisin sosyal hayatına ve aile düzenine ilişkin bir yaptırımdır. Müflisin, iflas etmesi ve malvarlığının iflas masası yönetiminde olması durumu ise müflisin malvarlığı ve ekonomisini ilgilendiren bir durumdur. Bu sebeple, iflas tasfiyesinin başlaması; çocuk teslimi kapsamındaki ilamların icrasını etkilemeyecektir¹²⁶.

5) Çocukla Kişisel İlişki Kurulması Hakkındaki İlâmların İcrası

Çocukla kişisel ilişki kurulması ile ilgili mahkeme kararları, velayet hakkı kendisine verilmiş olan tarafın veya çocuğun bakımı kendisine bırakılan tarafın; kişisel ilişki hakkı sahibinin hakkını kullanmasına engel olduğu takdirde ilamlı icraya konu olabilir. Çocukla kişisel ilişki kurulması ile ilgili (çocuk teslimi) takiplerde, takip talebi icra emri ilgili kişilere tebliğ edilir. İcra emrini tebellüğ eden bu kişiler, icra emri doğrultusunda; kişisel ilişki hakkı sahibinin ilamda belirtilen şekilde çocukla kişisel ilişki kurmasına engel olmaksızın, icra emrini yerine getirirlerse; icra emri ve ilam usulüne uygun olarak gerçekleştirilmiş olur. İcra emrini tebellüğ eden bu kişiler, mahkeme kararıyla belirlenen kişisel ilişki kurma durumunun gerçekleşmesine aykırı bir tavır sergileyerek icra emrindeki hususları ihlal eder ve kişisel ilişki hakkı sahibinin mahkeme kararında belirtilen hakkına kavuşmasına engel olurlarsa icra emri zorla yerine getirilir¹²⁷.

Yukarıda çocuk teslimi kapsamında da anlatıldığı üzere, bu ilamlar da müflisin malvarlığından bağımsız sonuçlar doğurduğu için; iflasın bu ilamların icrası üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

6) Taşınır Teslimi Hakkındaki İlamların İcrası

Taşınır teslimi hakkındaki ilamların, iflas kararı ile devam edip etmeyeceği durumu değerlendirilirken, aynı hak kavramına değinmek gerekmektedir. Takip alacaklısı bir aynı hakka dayanarak; müfliste bulunan bir malın mülkiyetinin kendisine ait olduğuna dair bir ilama dayanır ise ve bu mal müflisin elinde ise, iflas tasfiyesi başlasa dahi takibe devam

¹²⁶ Kuru-İcra, s.1225

¹²⁷ Güven, Aydın; Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlamların İcrası, Ankara, 2016, s.132

edilebilecektir¹²⁸.

Ancak yukarıda bildirilen durumun tersine, takip alacaklısı bir aynı hakka sahip değilse, yani bir mutlak hak sahibi değilse; müflisin takip dayanağı olan yükümlülüğü malı bir yerden alıp getirmek ise -yani malın asıl sahibi takip alacaklısı değil ise, malın mülkiyeti henüz takip alacaklısına geçmemiş ise-, bu takip yukarıda açıklanan hususlardan ayrı olarak iflasın açılması ile duracaktır. Bu halde, alacaklı ilama göre teslim edilmesi gereken malın değeri kadar olan meblağı iflas masasına yazdıracaktır (İİK m.198).

Sonuç olarak teslim edilmesi gereken malın iflas masasına girip/girmediği durumu ve alacaklının aynı hak sahibi olup olmadığı durumuna göre taşınır teslimi hakkındaki ilamların icrasının iflasa rağmen devam edip etmeyeceği hususu değerlendirilmelidir.

7) Müflisin Zorunlu Takip Arkadaşı Sıfatı Bulunduğu Durumlar

Bir davanın birden fazla kişi tarafından veya birden fazla kişiye karşı açılabilmesi için, aynı tarafta bulunanlar arasında bağ bulunması gerekir ve bu bağa hukuki anlamda “dava arkadaşlığı” denilmektedir. Müflis, zorunlu takip arkadaşı¹²⁹ olarak birden fazla borçlu ile birlikte takip borçlusu olarak yer almakta ise, müflisin diğerlerinden ayırmak yada müflisi ayrı bir muameleye tabii tutmak mümkün değildir. Bu sebeple, halihazırda başlamış olan takibe devam edilmesi gerekmektedir. Ancak bu takip kapsamında müflis hakkında haciz aşamasına gelinirse, masa malları haczedilemeyeceğinden haciz işlemi gerçekleşemeyecektir. Hacze yönelik alacağın, iflas masasına yazdırılması gerekmektedir.¹³⁰

Buna karşın, müflisin diğer borçlularla içinde olduğu hukuki durum ihtiyari bir dava arkadaşlığı¹³¹ ise, müflis hakkındaki takip ana takipten ayrılarak durdurulabilecektir. Zira, ihtiyari dava arkadaşlığı kapsamında takiplerin ayrılması ve her borçluya karşı ayrı ayrı takip

¹²⁸ Kuru-İcra, s.1225

¹²⁹“*HMK MADDE 59- (1) Maddi hukuka göre, bir hakkın birden fazla kimse tarafından birlikte kullanılması veya birden fazla kimseye karşı birlikte ileri sürülmesi ve tamamı hakkında tek hüküm verilmesi gereken hâllerde, mecburi dava arkadaşlığı vardır.*”

¹³⁰ Coşkun, Mahmut; Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu, Ankara, 2016, s.3995

¹³¹ “*HMK MADDE 57- (1) Birden çok kişi, aşağıdaki hâllerde birlikte dava açabilecekleri gibi aleyhlerine de birlikte dava açılabilir: a) Davacılar veya davalılar arasında dava konusu olan hak veya borcun, elbirliği ile mülkiyet dışındaki bir sebeple ortak olması. b) Ortak bir işlemle hepsinin yararına bir hak doğmuş olması veya kendilerinin bu şekilde yükümlülük altına girmeleri. c) Davaların temelini oluşturan vakıaların ve hukuki sebeplerin aynı veya birbirine benzer olması.*”

yapılması mümkündür¹³². Dava arkadaşlığı müessesesinin hukuki mahiyeti uyarınca, iflasın müflisin takip içerisindeki durumunu etkileyip etkilemeyeceği durumu açıklık kazanacaktır.

8) İflasın Önce Satış İşlemi Gerçekleşmiş Olan Takipler

İflas tasfiyesinin başlamasından önce haczedilmiş mallar henüz satılmamış ise, bu takipler iflas kararı ile duracaktır. Sonrasında iflas kararı kesinleştiğinde ise, takipler düşecektir.

Ancak, takip kapsamında mahcuz mallar iflas tasfiyesinin başlamasından önce satılmış ise, takipler iflas tasfiyesinin başlamasından sonra durmayacağı gibi, iflas kararının kesinleşmesi ile düşmeyecektir. İflasın açılmasından önce hacizli durumda olan mallar satılmış ise, bu takiplere devam edilecektir ve satış bedeli alacaklılara ödenecektir¹³³.

Benzer olarak, toplu olarak haciz konulmuş taşınmazlara dair, henüz satılmamış olanlar iflas tarihi itibarıyla iflas masasına devrolur, ancak satışı gerçekleşmiş olanlar için satış bedeli alacaklılara ödenecek¹³⁴ olup, gerekirse sıra cetveli yapılması gerekecektir. (İİK m.140)

¹³² Yargıtay 12. HD E:2010/32214 K:2011/14097 T.04.07.2011, “İİK’nun 193.maddesinde; iflasın açılmasından önce müflise karşı başlamış olan takiplerin kural olarak iflasın açılması ile duracağı, iflas kararının kesinleşmesi ile de bu takiplerin düşeceği düzenlemesine yer verilmiştir. Ancak müflis mecburi takip arkadaşı olarak birden fazla borçlu ile takip edilmekte ise, müflis hakkındaki takibi ayırmak ve durdurmak mümkün olmadığından, müflis dahil bütün mecburi takip arkadaşları aleyhine başlamış olan takibe devam edilmesi gerekir. Takip haciz safhasına geldiği zaman, masa malları haczedilemeyeceğinden, müflisten istenen alacak iflas alacağı olarak masaya kaydettirilir.İlamlı icra takibine dayanak olan Kocaeli 3.İş Mahkemesinin 25.12.2008 tarih ve 2007/493 esas - 2008/719 karar sayılı ilamının hüküm kısmının birinci fıkrasında, brüt 49.631,36 TL’nin davalılardan müteselsilen alınarak davacıya verilmesine karar verildiği, ilamlı takip sırasında iflasına karar verildiği bildirilen borçlu Tetik Nakliyat A.Ş. ile diğer borçlular arasında alacaklıya karşı belirtilen ilam nedeni ile müteselsil borçluluk ilişkisi bulunduğu, dikkate alındığında, müflis borçlunun diğer borçlularla arasında mecburi takip arkadaşlığı olması nedeniyle İİK’nun 193.maddesi gereğince müflis borçlu yönünden takibin tefriki ve durdurulması mümkün değildir.Diğer taraftan, anılan ilamının hüküm fıkrasının 4 nolu bendinde, yasal kesintilerin ödeme sırasında dikkate alınmasına dair hüküm kurulduğu, bu nedenle borçlu tarafından yapılacak ödemelerin içerisinde; sigorta primi, gelir ve damga vergisi, sosyal sigorta işçi hissesi gibi ödemelerin de olması gerektiği, icra müdürlüğünce bu ödemelerin alacaklı işçiye verilecek alacak miktarından çıkartılarak bakiye miktarın ödenmesi suretiyle işin halli gerekirken, ilama aykırı olarak kesintileri ödeme kapsamı dışında bırakan bilirkişi raporuna itibar edilerek sonuca gidilmesi de doğru görülmemiştir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12.02.2019)

¹³³ Ercan, İsmail; İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2006, s.322

¹³⁴ Yargıtay 12. HD 2006/11831 E. 2007/12194 K. T. 04.11.2007, “Alacaklının genel haciz yolu ile yaptığı takip sonucu borçluya ait satılan malın bedelinin icra veznesine giriş tarihi, şirketin iflas tarihinden önceki bir tarihte tekbül ediyorsa, iflastan önce icra veznesine giren paranın yapılacak sıra cetveli gereği haciz alacaklılarına ödenmesi gerekmektedir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 16.02.2019)

Paraya çevrilen malların ve satışı gerçekleşmiş malların satış bedellerinin masaya girmemesi, satış bedelinin sıra cetveli dahilinde alacaklılara paylaştırılması konusunda, ihtiyati hacizler ile muvakkat hacizlere ayrılan paylar da iflas masasına dahil olacaktır¹³⁵.

Haczedilen malların satışından elde edilen paranın, alacaklılar arasında paylaştırılabilmesi için, paraya çevirme işleminin tamamlanmış olması önemlidir. Pazarlıkla satışta icra dairesinin iflâstan önce pazarlıklı satış sözleşmesini yapmış olması paraya çevirme işleminin tamamlandığını açıklar ancak henüz satılan mal alıcıya teslim edilmemiş bile olsa satış işlemi tamamlanmıştır¹³⁶.

Açık arttırma yoluyla satış kapsamında ise, iflâstan önce ihalenin yapılmış olması yeterlidir. Satış bedelinin ödenmesi için alıcıya süre verilmiş olsa bile satış işlemi yapılmış sayılır. Çünkü kural olarak mülkiyet satış ile alıcıya geçmiş olacaktır, alıcının para ödemesi için verilen 10 günlük süre iflas kapsamında değerlendirilemez. Paraya çevirme anının İİK hükümleri uyarınca, ihalenin vücut bulduğu an olduğunu ifade etmek gerekecektir. Zira, ihalenin yapılması ile mülkiyet doğrudan alıcıya intikal edecektir. Ancak alıcıya satış bedelinin ödenmesi için icra müdürlüğü tarafından süre verilmiş ise ve bu süre içerisinde dosyaya yapılan herhangi bir ödeme yoksa ve İİK m.133 uyarınca bu süreçte iflas kararı verilmiş ise, artık yeniden ihale yapılamaz ve hacizli mal iflas masasına girer¹³⁷.

9) İflas Kararından Sonra Doğan Alacaklara İlişkin Takipler

İİK 193.madde uyarınca, iflas tasfiyesi sırasında müflise karşı takip yapılamayacağı düzenlenmiştir. Ancak takip yasağı ile ilgili gözden geçirilmesi ve ayırım yapılması gereken bazı hususlar mevcuttur. İflâstan önce doğan alacaklar için, bu alacaklara dair takipler iflas kararı ile durur ve iflasın kesinleşmesi ile düşer.

Ancak iflas kararından sonra doğan alacaklar, iflasın açılma tarihinde mevcut olmadığından, iflas masasına girmez. Müflisin iflâsından sonra doğan borçlarından dolayı,

¹³⁵ Altay-İflas, s.666

¹³⁶ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.546

¹³⁷ Altay-İflas, s.666

alacaklılar, müflise karşı haciz yolu ile takip yapabilirler¹³⁸.

Masa alacakları, tasfiye sırasında masaya, yani iflas idaresine karşı haciz yolu ile takip yapabilirler. Takip yapma yasağı, masa alacakları için geçerli olmayıp iflas alacaklıları için geçerlidir. Masa alacakları için geçerli değildir. Burada iflas alacağı ile kastedilen, hakkında iflas kararı verilen müflis hakkında iflas açıldığı anca halihazırda mevcut olan takiplere konu alacaklardır¹³⁹. Masa alacağı ise iflas tasfiyesinden sonra oluşmuş ve borçlunun kişisel malvarlığını¹⁴⁰ içeren bir alacaktır. İflas tarihinden sonra doğan bir alacağın masa borcu kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususu ile ilgili ise, alacağın temelindeki hukuki ilişkiye göre genel hükümler uyarınca, genel mahkemelerce tespit edilecektir¹⁴¹. Aslında, masa alacağının tespitinin en önemli olduğu yer, iflas tarihinden sonra doğan alacaklara ilişkin olan durumdur.

Müflisin iflas kararından sonra doğmuş ve bu nedenle masadan talep edilemeyecek olan borçlarından dolayı ise, tasfiye sırasında takibe konu edilebilir ve özellikle müflisin elde ettiği gelirlere bu sebepten haciz konulabilir¹⁴². Ancak iflas tasfiyesinden sonra doğmuş, iflas alacağı dışındaki borçlara dair sadece genel haciz yoluyla takip yapılabilir. Bunun sebebi, müflis hakkında bakiye borç nedeniyle yapılabilir yeni bir iflas takibi sonucunda iflas kararı verilmesi halinde hukuken karmaşık bir sürecin oluşabilme tehlikesidir¹⁴³.

¹³⁸ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.552

¹³⁹ Muşul-Hukuk, s.1568

¹⁴⁰ Başözen, Ahmet: İflas Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:54, S: 4, Ankara, 2005, s.272 (Başözen- Müflis); “Birine ait bir malvarlığı olması, genel olarak bu malvarlığının önceki bir tarihte kazanılması ile ilişkilidir. Bunlar, kişinin, kişisel çalışmasına dayanmayan kazanımlarıdır. Yani bu malvarlıkları iflas tasfiyesi sürecindeki bir çalışmaya dayalı değildir. Borçlunun iflâs tasfiyesinin devamı sırasında kişisel çalışması sonucu elde ettiği kazanımları, iflas masaya girmez. Buna karşılık, miras, bağışlama, loto isabet etmesi gibi diğer yollarla iflâs tasfiyesi sırasında borçlunun elde ettiği net malvarlığı masa kapsamında değerlendirilir. Mahkeme tarafından yapılan yoruma göre, bunlar bir emeğe dayanmadığı için iflas masasına kazandırılmıştır. Müflisin kişisel çalışması sonucu elde ettiği, maaş, ticari gelirleri gibi, kazanımları da masaya girmez; müflis bu kazanımları üzerinde aciliyet arz eden sınırı aşmış olsa da, serbestçe tasarruf işlemlerinde bulunabilir. Aksi takdirde, acil ihtiyaç miktarını aşan kısım için iflas idaresinin, borçluyu sürekli sıkı bir kontrol altında tutması gerekir. Pratikte hem iflâs idaresinin bu işlemi yürütmesi çok zordur hem de müflis bu duruma katlanamaz.”

¹⁴¹ Yargıtay 20.HD, 2018/4938 E., 2018/6667 K., T. 22/10/2018, (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 02.03.2019)

¹⁴² Yargıtay 12. HD 2002/11344 E. 2003/14035 K. T.12.06.2003, “İflasın açılmasından sonra doğan alacaklar için iflas masası dışında kalmış olan malvarlığına karşı yeni takip yapılabilir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 02.03.2019)

¹⁴³ Kuru-İcra, s.1224

10) İflasın Açılmasından Daha Sonra Yapılan Takipler

İİK 193.madde uyarınca, iflas tasfiyesi sırasında müflise karşı takip yapılamayacağı düzenlenmiştir. Ancak takip yasağı ile ilgili gözden geçirilmesi ve ayırım yapılması gereken bazı hususlar mevcuttur.

Çalışmanın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak iflas tasfiyesinin başlaması ile duran ve durmayan takipler incelenmiştir Bunun yanında bir de iflâsın açılmasından sonra doğan alacaklara ilişkin olup, bu sebeple iflâs masasına yazdırılamayan alacaklar mevcuttur. Müflisin iflâsından sonra doğan borçlarından dolayı, alacaklılar, müflise karşı haciz yolu ile takip yapabilirler¹⁴⁴.

Masa alacakları, tasfiye sırasında masaya, yani iflas idaresine karşı haciz yolu ile takip yapabilirler. Takip yapma yasağı, iflas alacaklıları için geçerlidir. Masa alacakları için geçerli değildir. Burada iflas alacağı ile anlatılmak istenen, hakkında iflas kararı verilen müflis hakkında iflas açıldığı anca halihazırda mevcut olan takiplere dayanak alacaklardır¹⁴⁵.Masa alacağı ise iflas tasfiyesinden sonra oluşmuş ve borçlunun kişisel malvarlığını-gelirini¹⁴⁶ içeren bir alacaktır. İflas tarihinden sonra doğan bir alacağın masa borcu kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususu ile ilgili ise, alacağın temelindeki hukuki ilişkiye göre genel hükümler ışığında, genel mahkemelerce tespit edilecektir¹⁴⁷. Aslında, masa alacağının tespitinin en önemli olduğu yer, iflas tarihinden sonra doğan alacaklara ilişkin olan durumdur.

¹⁴⁴ Pekcanitez/Atalay/Sungurtekin Özkan/Özekes, s.552

¹⁴⁵ Muşul-Hukuk, s.1568

¹⁴⁶Başözen, Ahmet: İflas Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:54, S: 4, Ankara, 2005, s.272 (Başözen- Müflis); İsviçre Federal Mahkemesi'nin iflas sürecinde borçlunun kişisel malvarlığına ilişkin vermiş olduğu bir karar kapsamında; *"Birine ait bir malvarlığı olması, genel olarak bu malvarlığının önceki bir tarihte kazanılması ile ilişkilidir. Bunlar, kişinin, kişisel çalışmasına dayanmayan kazanımlarıdır. Yani bu malvarlıkları iflas tasfiyesi sürecindeki bir çalışmaya dayalı değildir. Borçlunun iflâs tasfiyesinin devamı sırasında kişisel çalışması sonucu elde ettiği kazanımları, iflas masaya girmez. Buna karşılık, miras, bağışlama, loto isabet etmesi gibi diğer yollarla iflâs tasfiyesi sırasında borçlunun elde ettiği net malvarlığı masa kapsamında değerlendirilir. Mahkeme tarafından yapılan yoruma göre, bunlar bir emeğe dayanmadığı için iflas masasına kazandırılmıştır. Müflisin kişisel çalışması sonucu elde ettiği, maaş, ticari gelirleri gibi, kazanımları da masaya girmez; müflis bu kazanımları üzerinde aciliyet arz eden sınırı aşmış olsa da, serbestçe tasarruf işlemlerinde bulunabilir. Aksi takdirde, acil ihtiyaç miktarını aşan kısım için iflas idaresinin, borçluyu sürekli sıkı bir kontrol altında tutması gerekir. Pratikte hem iflâs idaresinin bu işlemi yürütmesi çok zordur hem de müflis bu duruma katlanamaz."*

¹⁴⁷ Yargıtay 20.HD, 22/10/2018, 2018/4938 E., 2018/6667 K. (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15.03.2019)

Müflisin iflas kararından sonra doğmuş ve bu nedenle masadan talep edilemeyecek olan borçlarından dolayı ise, tasfiye sırasında takibe konu edilebilir ve özellikle müflisin elde ettiği gelirlere bu sebepten haciz konulabilir¹⁴⁸. Ancak iflas tasfiyesinden sonra doğmuş yani iflas alacağı dışındaki borçlara dair sadece genel haciz yoluyla takip yapılabilecektir. Çünkü müflise karşı bu borç nedeniyle tekrar yapılan bir iflas takibi sonucunda, müflis hakkında iflas kararı verilmesi durumunda ve hem zamanlı olarak iki iflas masası kurulması halinde; hukuki anlamda karmaşık bir durum oluşacaktır¹⁴⁹.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İFLASIN DAVALAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

§ 7. İFLASIN DAVALAR ÜZERİNDE YARATTIĞI SONUÇLAR

A) Bazı Hukuk Davalarının İkinci Alacaklılar Toplantısından On Gün Sonrasına Kadar Durması

I) Amaç ve Tanım

İflas kararından önce başlamış ve iflas kararından sonra devam eden, müflisin davacı veya davalı konumunda bulunduğu derdest hukuk davaları iflas kararı ile, ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına kadar durur (İİK m.194). İkinci alacaklılar toplantısında verilecek karar uyarınca; derdest davalar ve takipler ile ilgili süreçlere devam konusunda gerekli aksiyonlar alınır. İflas kararı Yargıtay tarafından bozulur ve bozma kararı da kesinleşir ise, iflasın tasfiyesi ile duran hukuk davaları, kaldıkları yerden devam edecektir.

İflas tasfiyesi sonucunda, hukuk davalarının durması ve tatili ile ilgili ikinci alacaklılar toplantısı tarihinin önemi büyüktür. Şöyle ki; İİK 164.maddeye bakıldığında; “İflâs kararına karşı kanun yoluna başvurulması, iflâsın ilânına ve masanın teşkiline mâni değildir. Yalnız ikinci alacaklılar toplantısı, iflâs kararı kesinleşmedikçe yapılamaz.” şeklindedir. Bu hükümden anlaşılmaktadır ki; ikinci alacaklılar toplantısının gerçekleşebilmesi iflas kararının kanun yollarının tüketilerek kesinleşmesine bağlıdır.

¹⁴⁸ Yargıtay 12. HD 12.06.2003, 11344/14035 “İflasın açılmasından sonra doğan alacaklar için iflas masası dışında kalmış olan malvarlığına karşı yeni takip yapılabilir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 14.03.2019)

¹⁴⁹ Kuru-İcra, s.1224

Dolayısıyla, kanun yolu başvurusuna esas bir iflas kararı hakkında, kesinleşme hükmü olmaksızın, ikinci alacaklılar toplantısı gerçekleşmeyecektir. Dolayısıyla, müflis hakkındaki davalara devam edilip edilmeyeceği kararı ikinci alacaklılar toplantısından sonraya bırakılarak, ikinci alacaklılar toplantısı iflas kararının kesinleşmesinden önce yapılamayacağı için, müflis ile ilgili dava ve takipler kapsamında iflas kararının kesinleşmesinden sonra karar alınması sağlanmıştır.

Bazı durumlarda, ikinci alacaklılar toplantısı yeterli nisabın sağlanamaması nedeniyle yapılamaz. Bu durumda, durumun tespiti yapılarak iflas idaresi, iflas kapanıncaya kadar görevine devam edecektir. Dolayısıyla, duran davalar ile ilgili durum yorumlamaları ve değerlendirmeler iflas idaresi tarafından yapılacaktır¹⁵⁰.

Asıl kural ile ilgili kısa bir tanım yapıldıktan sonra belirtilmesi gerekir ki; iflas kararı ile, yukarıda açıkça anlatıldığı üzere, müflisin iflas masası kapsamındaki tasarruf yetkisi sona erer. Müflisin masa malları üzerinde mülkiyet hakkı devam etmekle birlikte sahibi olduğu malvarlığına dair tasarrufta bulunma yetkisi, iflas tasfiyesi ile iflas masasına devrolmuştur (İİK m.226/1). Dolayısıyla, masa kapsamındaki mal ve haklara ilişkin davalar konusunda, müflisin dava ve taraf ehliyeti bulunmaktadır. Ancak müflisin, iflas masasına dair davalar ve takipler konusunda; dava takip yetkisi bulunmamaktadır.

Yargıtay 23. Hukuk Dairesi tarafından bu konuya ilişkin emsal niteliğinde olabilecek bir kararda; “Kural olarak taraf ehliyeti ve dava ehliyeti bulunan kişinin dava takip yetkisi vardır. Ancak bazı istisnai durumlarda davada taraf olarak gösterilen kişinin taraf ve dava ehliyeti olmasına rağmen dava takip yetkisi olmayabilir. Örneğin, hakkında iflas kararı verilen kişinin taraf olduğu hukuki davalarda da istisnai durumlar dışında davayı takip yetkisi basit tasfiyede iflas dairesine, adi tasfiyede ise iflas idaresine aittir¹⁵¹.” şeklinde belirtildiği üzere; müflisin iflas kararı ile dava ve taraf ehliyeti devam etmekle birlikte, HMK m.53 uyarınca, davadaki talep sonucu hakkında kendi adına hüküm alabilme yetkisi olarak tanımlanabilen dava takip yetkisi ortadan kalkmaktadır.

¹⁵⁰ Yargıtay 12.HD, 2017/6800 E., 2017/14337 K. T. 20/11/2017 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 16.03.2019)

¹⁵¹ Yargıtay 23. HD, 2014/2529 E. 2014/7989 K., T. 10.12.2014 “İflasın açılmasından sonra doğan alacaklar için iflas masası dışında kalmış olan malvarlığına karşı yeni takip yapılabilir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 02.03.2019)

Ayrıca, yukarıda belirtildiği üzere; iflas masası masrafının karşılanamadığı durumlarda iflas tasfiyesi basit tasfiye şeklinde gerçekleşecektir. Basit tasfiye usulünde, iflas idaresi oluşmadığı gibi ayrıca bir iflas masası masrafı da oluşmayacaktır. İİK m.193 ve 194.maddeler adi tasfiye usulü uygulanarak gerçekleşen iflas tasfiyeleri için geçerli olmakla birlikte, basit tasfiyeye konu iflas tasfiyeleri hakkında da kısa bir bilgi vermek gerekmektedir. Basit tasfiye kapsamında, iflas idaresi vs. gibi kavramlar bulunmadığından, ikinci alacaklılar toplantısı da yapılmayacaktır. Bu sebeple, müflise ait veya müflis hakkındaki davalar sıra cetvelinin hazır bulundurulmasına kadar duracak ve bu dava veya takiplere devam edilip edilmeyeceği hususu, sıra cetveli hazır hale geldikten sonra belirlenecektir.

II) Hukuki Düzenleme, Kural ve Bazı Önemli Kavramlar

İcra ve İflas Kanunu'nun 194.maddesi hükmü yorumlanırken, Medeni Hukuk bağlamındaki, dava ehliyeti, taraf ehliyeti ve dava takip yetkisi¹⁵² kavramlarının bu konu içerisinde ayrıntılı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Dava ehliyeti, kişinin kendisinin yahut vekili aracılığıyla bir davayı, davacı veya davalı sıfatı ile takip edebilme yetkisidir. Medeni hakları kullanabilme ehliyetinin usul hukukundaki karşılığını temsil eder¹⁵³. Dolayısıyla fiil ehliyeti bulunan gerçek veya tüzel kişiler de dava ehliyetine sahiptir. Taraf ehliyeti ise, davada taraf olabilme ehliyetidir. Çünkü bir davada taraf olabilme hususu, gerçek kişi ya da tüzel kişi olabilmek önşartını içerisinde barındırmaktadır. Dolayısıyla, taraf ehliyetinin medeni hukuktan kaynaklanan haklardan istifade edebilme ehliyeti olduğunu belirtmek yanlış olmaz¹⁵⁴. İflas sonucunda, müflisin tasarruf yetkisinin kısıtlanmış olması ile, müflisin iflas masasına giren mal ve haklarına ilişkin dava takip yetkisi ortadan kalkar. Ancak müflis iflasın açılması ile ne hak ehliyetini ne de dava ehliyetini kaybeder. Ancak, müflisin masa varlığı üzerindeki tasarruf yetkisi

¹⁵² Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/ Yılmaz, Ejder: Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, Ankara, 2011, s.233; Yılmaz, Ejder: Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2011, s.166; Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut/Ateş, Derya: Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Beta Basım Yayın, C.1, 14. Baskı, İstanbul, 2018, s.154 “Dava takip yetkisi, talep sonucu hakkında hüküm alabilme yetkisidir. Davayı takip yetkisi, maddi hukuktaki tasarruf yetkisinin usul hukukuna yansımadır. Dolayısıyla, kanunla aksi belirtilmedikçe, bu yetki kural olarak maddi hukuktaki tasarruf yetkisine göre tayin edilir. Kural olarak dava ehliyeti bulunan kimsenin davayı takip yetkisi de mevcuttur; ancak, bazı durumlarda tarafın dava ehliyeti olmakla birlikte davayı takip yetkisi kendisi dışında üçüncü bir kişi tarafından kullanılabilir ya da kanun gereği kullanılması zorunlu olabilir. Bu yetkiyi kullanan kişinin gerçekte hukukî ilişkisinin tarafı olmasına gerek yoktur. Davayı takip yetkisi dava şartıdır. Bu husus davanın her aşamasında hâkim tarafından incelenebilir; taraflar da davanın sonuna kadar bunu ileri sürebilirler.”

¹⁵³ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s.231

¹⁵⁴ Üstündağ, Saim: Medeni Yargılama Hukuku, İstanbul, 2000, s.288 (Üstündağ-Medeni Yargılama)

kısıtlanacağından; müflisin mal varlığına ilişkin tüm davalar iflas idaresi tarafından takip edilecektir. İflas sonucunda, iflas masası kapsamındaki mallar, alacak ve haklar üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlanan müflis, iflas masası ile ilgili davaları takip edemez, dava takip yetkisi iflas idaresine aittir¹⁵⁵. İflas tasfiyesi bağlamında; tasarruf yetkisinin mevcudiyeti, dava takip yetkisinin önemli bir parçasını oluşturur¹⁵⁶.

İflas tasfiyesi kapsamında taraf ehliyeti, dava ehliyeti ve dava takip ehliyeti kavramları ile ilgili bir Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı uyarınca, iflas eden bir şirketin HMK anlamında pasif husumet ehliyeti bulunup bulunmadığı hususu tartışılmıştır. Türk Ticaret Kanunu m.449 hükmü, “Tasfiyenin sona ermesi üzerine şirkete ait ticaret ünvanının sicilden terkin tasfiye memurları tarafından sicil memurluğundan talep olunur. İşbu talep üzerine terkin keyfiyeti tescil ve ilan olunur.” şeklindedir. Bu hüküm uyarınca anlaşılmaktadır ki, bir ticaret şirketinin tarafı bulunduğu bir dava derdest halde iken, şirket tasfiye durumuna girerse, şirketin taraf ehliyeti tasfiye saiki kapsamında sınırlı olmak koşuluyla devam eder. Şirket davada taraf sıfatını yitirmez ancak şirket dava sürecinde tasfiye memurları tarafından temsil edilir. Ticaret Sicil kaydı silinene değin şirket tüzel kişiliğini korur. Terkin işlemi ile tüzel kişilik ile birlikte dava ve taraf ehliyeti de sona erer¹⁵⁷. Bahsi geçen HGK kararı uyarınca, “...heyet tarafından, müflis şirketin sadece aktif husumet ehliyetinin olup olmadığına dair yapılan değerlendirmede, iflas eden ve ticaret sicilinden terkin edilmemiş bulunan müflis sigorta şirketinin derdest davada pasif husumet ehliyetinin bulunduğu ve taraf olarak kabul edilmesi gerektiği; ancak iflas eden bu şirketi davada temsil yetkisinin iflas masasına ait olduğu, bu sebeple iflas masasının davaya iştirak etmesi sağlanarak toplanacak delillere göre bir karar verilmesi gerektiğine oybirliği ile karar verilmiştir.” şeklindedir. Karar kapsamından anlaşılmaktadır ki, tasfiye halinde olan bir şirketin pasif husumet ehliyeti bulunmamakla birlikte, dava takip yetkisi ve dolayısıyla aktif husumet ehliyeti bulunmaktadır.

İflas idaresinin, kanunen sahip olduğu dava takip yetkisini kullanabilmesi için için belirli bir süreye ihtiyacı vardır. Bu süre, iflas idaresinin; takip edeceği davaya ilişkin değerlendirme, araştırma yapmak ve fayda hesabı yapabilmesi açısından önemlidir. Hatta İİK 194.madde uyarınca; davaların ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına kadar

¹⁵⁵ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 483

¹⁵⁶ Muşul-Hukuk, s.1569

¹⁵⁷ Pulaşlı, s.511

durdurulması da, iflas idaresine verilmek istenen süreden kaynaklanmaktadır. Çünkü, iflas idaresi tarafından dava takip yetkisinin kullanımına dair bir karar verilebilmesi için, iflas oluşması ve iflas masasını ilgilendiren her dava ile ilgili ayrıntılı olarak bilgi edinmek gerekmektedir¹⁵⁸. Bu sebeple, yukarıda da belirtildiği üzere iflas masasının zamana ihtiyacı¹⁵⁹ vardır. Bu hükmün asıl amacı, masanın aktif ve pasifini ilgilendiren davalara devam edilip edilmeyeceği kararının sağlıklı verilebilmesi açısından alacaklılara zaman tanıma saikidir¹⁶⁰.

III) Hükmün hukuki anlamı ve nedensel olarak yorumlanması

İİK m.194 uyarınca; devam eden davaların kural olarak ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına ertelenmesinin bazı sebepleri vardır. Birinci alacaklılar toplantısının, derdest davaların takip edilip edilemeyeceği konusunda karar verme yetkisi bulunmamaktadır¹⁶¹. Çünkü kural olarak birinci alacaklılar toplantısına katılan alacaklıların alacaklarının doğruluğu henüz belirli değildir. Birinci alacaklılar toplantısı tarafından yapılan tespitler, alacakların mevcudiyetini ve tutarını kesin olarak kanıtlamadığından derdest davalar ile ilgili katılma kararları için ikinci alacaklılar toplantısının beklenmesi gerekmektedir.¹⁶² İflas masası kapsamında, kabul edilecek veya edilemeyecek alacaklar tahkik ikinci alacaklılar toplantısına kadar tahkik edilecektir. Bu sebeple, müflis hakkında derdest bir davaya ilişkin iflas idaresinin tavrını belirleyecek hayati bir karar için birinci alacaklılar toplantısının yeterli görülmemesi yerindedir.

Müflisin, davacı yahut davalı olduğu; iflastan önce açılmış, hala derdest olan ve iflas masasına ilişkin hukuk davaları iflas kararı ile durur. Ancak yukarıdaki detaylı açıklamaların aksine, hukuk davaları konusunda bir düşme durumu söz konusu değildir. Yani iflasın kesinleşmesi vs. gibi durumlarda, mevcut hukuk davaları düşme yaptırımına maruz kalmayacaktır.

¹⁵⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 483

¹⁵⁹ Yargıtay 11.HD E.2005/3742 K.2006/3428 T. 03.04.2006 “...İİK m194 hükmünün amacı, iflasın açılması ile tasarruf yetkisi kısıtlanıp yerini iflas idaresi alan müflisin davacı veya davalı olarak bulunduğu davaları devam ettirmekte fayda olup olmadığını tespit bakımından iflas idaresine zaman tanımaktır. İflas idaresinin bu dava takip yetkisini kullanıp kullanmayacağını tespit edebilmek için, ilk önce iflas organlarının oluşması ve her dava hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Bu sebeple, hukuk davalarının iflasın açılması ile belli bir süre için durması kabul edilmiştir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12.02.2019)

¹⁶⁰ Oskay /Deynekli /Koçak/Doğan, s.4838

¹⁶¹ Erdönmez, Güray; İflasta Alacaklılar Toplanması Yetkileri, İstanbul ,2005, s.133-134. “Nitekim birinci alacaklılar toplantısı henüz alacaklı olup olmadığı kesin olarak bilinmeyen alacaklıların bir araya gelmesinden oluşmaktadır.”

¹⁶² Altay-İflas, s.786

İİK 194/2.madde uyarınca, durma süreci kapsamında zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemeyecek ve onlar da aynı şekilde duracaklardır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, zamanaşımı süresinin kesilmesine dair en kritik an, alacaklı tarafından alacağının iflas masasına yazdırılması anıdır¹⁶³.

Mahkeme ve taraflar, duran hukuk davaları ile ilgili olarak hiçbir usul işlemi yapamayacak olmakla birlikte, iflas kararından itibaren müflisin tasarruf yetkilerinin sahibi olan iflas idaresi tarafından; duran hukuk davalarına ilişkin iş ve işlemler yapılabilecektir. İflas sürecinde, iflas idaresi müflisin yegane vekilidir. Mahkeme, davanın taraflarından birinin iflas ettiğini bilmeksizin, davaya normal bir şekilde devam etse dahi, taraflardan birinin iflasından sonra mahkemece yapılmış olan usuli işlemler, iflas masasına karşı geçersiz olacaktır. Bu konuda emsal teşkil edebilecek bir Yargıtay kararı, "...somut uyuşmazlıkta, davalı şirket iflas ettiğini ve iflasın ertelenmesi istemiyle aynı mahkemenin 2011/90 E sayılı davanın açıldığını savunmuştur. Mahkemece bu hususta bir araştırma yapılmamıştır. Bu durumda, mahkemece davalı şirketin iflasına karar verilip verilmediği, iflas kararının kesinleşip kesinleşmediği ve ikinci alacaklılar toplantısı yapılıp yapılmadığı mahkeme tarafından araştırılması gereken hususlardandır. İkinci alacaklılar toplantısına bu denli önemli ve kesinleşme hakkında yetki verebilecek bir görevin verilmesinin sebebi, ikinci alacaklılar toplantısı¹⁶⁴nın, alacağı iflas idaresi tarafından araştırılmış ve bu araştırma sonucunda kabul edilmiş alacaklılardan meydana gelmesidir (İİK m.230, m.237/1). İflas kararı kesinleşmiş ve bu bağlamda iflas organları oluşturulmaya başlandı ise, davada taraf olarak müflisin yerine iflas idaresinin bulunması sağlanmalı ve esasa ilişkin bu kapsamda karar verilmelidir...¹⁶⁵" şeklindedir.

Atıf yapılan Yargıtay kararından da anlaşılacağı üzere, herhangi bir hukuk davasında, davacı veyahut davalının iflası söz konusu ise, mahkeme tarafından bu konuda bazı verilerin araştırılması gerekmektedir. İflas müessesesi, hukuken bazı zincirleme

¹⁶³ Uyar, Talih: İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. III, B. 3, Ankara 2014, s.3775.(Uyar-Şerh)

¹⁶⁴ Ekecik, Şükran/Duran, Osman; İflas Bürosu, Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2014, s. 2571-2630, s.2576-2577 "İkinci alacaklılar toplantısının oluşum sürecinde, iflas idaresi, alacakları detaylı olarak tetkik ettikten sonra düzenlediği sıra cetvelini iflas dairesine verir. Sıra cetveli ilan edilirken (İİK m. 234), aynı ilan dahilinde ikinci alacaklılar toplantısı daveti de yapılır (İİK m. 237). İkinci alacaklılar toplantısı bu ilandan yirmi gün sonra gerçekleşir ve görevi bu toplantı sürecinde başlar ve toplantı sonunda biter. İkinci alacaklılar toplantısı sıra cetvelinde alacakları kabul edilenler ve sıra cetvelinde alacakları kısmen veya tamamen reddedilenlerden, yine de mahkemece toplantıya katılabilecekleri doğrultusunda karar verilen alacaklılardan oluşur."

¹⁶⁵ Yargıtay 14. Hukuk Dairesi 2012/8081 E. 2012/9125 K. T. 3.07.2012 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 12.12.2018)

olayları beraberinde getirdiğinden, iflas kararı sonucunda şirket hakkında değişen ya da değişmesi gereken hukuki durumların araştırılması gerekmektedir¹⁶⁶.

İİK 194. madde kapsamında irdelenmesi gereken bir diğer husus da, iflas sonucunda duran bir davanın hukuki mahiyetinin tartışılmasıdır. Bu hususta; iflas sonucunda hukuk davalarının durmasının bir ara karar yahut nihai karar niteliğinde olup olmadığı tartışmalıdır. Mahkeme, esasa veya usule ilişkin bir nihai karar ile birlikte davayı bitirir. Yargılama sonunda uyuşmazlık hakkında verilen nihai kararlar, HMK uyarınca “hüküm” oluşturur. Dolayısıyla, nihai bir karar ile mahkeme davayı bitireceğinden davanın esası da kapanacaktır. Ancak, iflas durumunda müflis ile ilgili hukuk davalarının durması halinde, duran davaların esasları kapanmaz, dava olduğu yerde durmaya devam eder. İİK 194.madde uyarınca, hukuk davalarının durması ikinci alacaklılar toplantısına kadar olan bir süreç olduğundan, durma yaptırımına tabi olan davanın görüldüğü mahkemenin belli aralıklar ile iflas dosyasına ikinci alacaklılar toplantısının yapılıp yapılmadığını sorar, yapılmış ise kararların tevdiine dair yazışmalar yapması uygun olacaktır. Bu konuyu tam olarak tartışan bir Yargıtay kararı İİK 194.madde uygulamasına değinmektedir¹⁶⁷.

IV) Müflisin Davacı veya Davalı Olması Durumunda İflas Masasının Duran Hukuk Davaları ile ilgili konumu

1) İflas ile duran derdest hukuk davasında müflis davacı durumunda ise

Yukarıda belirtildiği üzere, masaya giren mal ve haklar herhangi bir dava konusunu oluşturuyor ise, müflis bu davalara davacı veya davalı olarak devam edemez. Çünkü, yargılama sonunda, davanın kabulüne, reddine, kısmen kabulüne veya kısmen reddine karar verilmesi durumu, malvarlığı üzerinde bir azaltan, arttıran ya da engelleyici, serbest bıraktıracı bir etki yaratır ve zımnen bir tasarruf yetkisini temsil eder¹⁶⁸. Masa varlığında

¹⁶⁶ Uyar-Şerh, s.3775

¹⁶⁷ Yargıtay 23. Hukuk Dairesi 2017/2725 E., 2018/5752 K. T.11.12.2018 “...Diğer yandan benzer bir kurum İİK'nın 194. maddesinde bulunmakta olup, müflisin davacı ve davalı olduğu hukuk davalarının alacaklıların ikinci toplanmasından 10 gün sonraya kadar duracağına ilişkin hüküm uzun yıllardır uygulanmaktadır. Mahkemelerce İİK'nın 194/1 maddesi gereğince davanın ikinci alacaklılar toplanmasından 10 gün sonraya kadar durdurulmasına şeklinde ara karar kurulmakta dosyasının esası kapatılmayarak belirli periyodik sürelerle ikinci alacaklılar toplantısının yapılıp yapılmadığı sorulmaktadır. Bu nedenle 5411 Sayılı Yasa'da da İİK'nın 194 maddesindeki davaların durması hükmü kabul edildiğinden aynı uygulamanın yapılarak dosya esasının kapatılmaması gerekmektedir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 13.12.2018)

¹⁶⁸ Yargıtay 2.HD. E: 1990/10319, K. 1991/729 T. 21.01.1991, “...Artık müflise ait malvarlığı ile ilgili davalarda iflas idaresi taraftır. Davalının malvarlığını ilgilendiren davalarda verilecek karar üçüncü kişilerin durumunu ağırlaştıracak ve masa mevcidiyetine olumsuz etki yapacak niteliktedir. Bu durumda mahkemece yapılacak iş, iflas iddiası konusunda gerekli araştırmayı yapmak tasfiyenin devam ettiğinin anlaşılması

tasarruf yetkisi, masanın kanuni temsilcisi olan iflas idaresine ait olduğundan, masa malvarlığı ile ilgili davaları takip yetkisi de iflas idaresine ait olacaktır¹⁶⁹.

Ayrıca, derdest bir hukuk davası sürecinde, davanın seyri sırasında taraflardan birinin iflası halinde, davanın artık iflas idaresi tarafından yürütülmesi gerekecektir. İflas kararından sonra, yeni açılacak davalara ilişkin ise dava masa malvarlığına ilişkin ise davaya ilişkin husumet direkt olarak iflas masasına yönetilmelidir¹⁷⁰.

Unutulmamalıdır ki, müflisin davacı olduğu davalarda, iflas masasının davayı takip etmeye karar vermesi halinde, bu kararı ikinci alacaklılar toplantısından sonra kesinleşir ve ikinci alacaklılar toplantısından sonraki on günlük süre akabinde, iflas idaresi devam eder. İflas idaresi, müflisin davacı olduğu davaya davacı taraf olarak katılma kararı, genel kural olan ikinci alacaklılar toplantısının on gün sonrasında kesinleşir ve iflas idaresi kesin olarak davacı sıfatını kazanmış olur.

Bu husustaki bir Yargıtay 23. Hukuk Dairesi kararı; “Davacı müflisin iflastan önce açmış olduğu davada, iflas idaresi ile temsil edilmesi gerekmekte olup, İİK 194.madde uyarınca davaya, ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonra devam edilebilecektir. Mahkeme tarafından bu durum hesaba katılmaksızın, iflas nedeniyle vekaleti sona eren vekil duruşmaya iştirak etmediğinden, dosyanın işlemden kaldırılmasına ve daha sonra davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesinde isabet görünmemiştir.”¹⁷¹ şeklindedir. Yargıtay tarafından yapılan isabetli yorum uyarınca, iflas kararı ile müflisin taraf sıfatı kalmadığı ve dolayısıyla taraf sıfatı kalmayan müflisin vekilinin davaya katılmaması sonucunda dosyanın işlemden kaldırılması yerinde bulunmamıştır. Hukuk davalarında, davacı vekilinin mazeretsiz olarak duruşmaya iştirak etmemesi, davanın işlemden kaldırılması sebebi iken; iflas sonucunda dava takip yetkisinin kısıtlanmış bir müflisin vekilinin duruşmaya iştirak etmemesi dosyanın düşmesi sebebi olmamalıdır.

halinde boşanma dışındaki, davacının nafaka ile ilgili taleplerine özel olmak üzere husumeti iflas idaresine yöneltmektir. Davadaki taraf eksikliğini bu şekilde gidermek suretiyle, masa memurunun göstereceği delilleri de toplamak ve bu şekilde karar vermekten ibaret olmalıdır.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 19.12.2018)

¹⁶⁹ Muşul, Timuçin; Teorik ve Uygulamalı İcra ve İflas Hukuku- İflas Hukuku, Cilt 2, İstanbul, 2002, s.108 (Muşul- Teorik)

¹⁷⁰ Muşul-Teorik, s.110

¹⁷¹ Yargıtay 23. HD. E:2014/9500 K:2015/453 T. 23.01.2015 “...kamu düzeni ile alakalı olarak, mahkemece davalının iflas ettiği ve bu davanın açıldığı tarihte iflasın ve tasfiyenin sürdüğü anlaşıldığından, davanın iflas idaresine karşı yürütülmesi ve ondan sonra esas hakkında bir karar verilmesi gerekmektedir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 19.12.2018)

İflas idaresi, müflisin davacı olduğu davalarda davaya devam edilmesinin yararlı olduğunu düşünürse, masanın davayı takip etmesine karar verir. Ancak bu karar, ikinci alacaklılar toplantısının bu karar ile ilgili olumlu görüşü ile kesinleşir ve iflas idaresi tarafından davaya fiilen devam olunur¹⁷².

İkinci alacaklılar toplanması, davaya devam etmenin masanın yararına olmayacağını düşünür ise, masanın davayı takip etmemesine karar verecektir. İkinci alacaklılar toplanması, davayı özellikle takip etmek isteyen iflas alacaklısına, sahip olduğu dava takip yetkisini devreder. Ancak burada dikkat çekilmesi gereken bazı hususlar mevcuttur¹⁷³. Bu devir işlemi sırasında; iflas idaresi dava konusu hakkı devretmeyecektir. Devir işlemine konu husus, sadece dava takip yetkisidir. Dava takip yetkisinin devri sırasında, doktrinde kabul gören görüşe göre; bu devir işlemine dair yetki belgesinin masaya hali hazırda alacaklarını kaydettirmiş olan tüm alacaklıların hazır bulundukları bir oturumda verilmesi gerekliliği belirtilmiştir. Aksi takdirde, yetki belgesinin verilemeyeceği yorumu yapılmıştır¹⁷⁴. Kanımca, davayı takip etmek isteyen iflas alacaklısına yetki belgesinin verileceği oturum ile ilgili olarak, “tüm alacaklıların hazır olması” şeklinde bir şekli gerekliliğin zorunlu tutulması, pratikte sıkıntılar yaratacaktır. Örneğin, müflis bir firmanın, alacaklı sayısının fazla olduğu düşünüldüğünde, her alacaklının eksiksiz hazır olduğu bir toplantının gerçekleşmesi zaman alacak ve davayı takip etmek isteyen alacaklının dava takibi konusunda gecikme yaşamasına sebep olabilecektir. Tüm alacaklıların hazır olduğu bir oturum yerine, her bir iflas alacaklısına; davayı takip etmek isteyen iflas alacaklısının talebi, kimlik bilgileri vs. gibi bilgileri içeren bir tebligat gönderilerek alacaklıların tümünün durumdan haberdar edilmesi daha kısa süre de sağlanabilmiş olacaktır.

İflas alacaklısı takip yetkisini devraldığı davayı kazanır ise, dava masraflarını iflas masasından talep edebilecektir. Dava masrafları kendisine ödendikten sonra, masaya kayıt ve kabul edilmiş alacağını alır ve eğer geriye meblağ kalır¹⁷⁵ ise, bu meblağ iflas masasına ait olur (İİK m.245)¹⁷⁶. Bu durumun aksine, iflas alacaklısı takip yetkisini devraldığı davayı

¹⁷²Ercan, İsmail.; İcra ve İflas Hukuku, Yenilenmiş 2. Baskı, s.324

¹⁷³ Uyar-Şerh, s.3776

¹⁷⁴Muşul-Teorik, s.111

¹⁷⁵ Muşul-Teorik, s.112 “...Dava sonucu hasıl olan neticeden masraflar çıkarıldıktan sonra devralanın alacağı verilir ve artan olursa masaya yatırılır...”

¹⁷⁶“İİK Madde 245 – Alacaklıların masa tarafından neticelendirilmesine lüzum görmedikleri bir iddianın takibi hakkı istiyen alacaklıya devrolunur. Hasıl olan neticeden masraflar çıkarıldıktan sonra devralanın alacağı

kaybeder ise, dava masraflarına katlanmak zorunda kalacaktır. İflas alacaklısı, bu masraflar iflas açıldıktan sonra doğduğu sebebiyle, bu masraflara dair iflas masasından ödeme talep edemez. İkinci alacaklılar toplantısı, iflasın tasfiyesi ile duran ve müflisin davacı olduğu hukuk davalarının takip edilmesi ile ilgili hukuki bir yarar tespit etmez ise ve yukarıda bildirilen dava takip yetkisinin alacaklıya devri mekanizması da, iflas alacaklılarından herhangi birinin davayı takip etmek istememesi sebebiyle, gerçekleştirilemezse; müflis derdest davayı davacı sıfatı ile kendi adına takip edebilme yetkisini tekrar kazanacaktır.¹⁷⁷

2) İflas ile duran derdest hukuk davasında müflis davalı durumunda ise

İflas idaresi, iflas masasındaki alacakları ve alacaklıları tahlil ederken, davaya konu alacağın mevcudiyeti ve kapsamı hakkında bir karar vermez. Sadece alacağın durumu ile ilgili sıra cetveline bilgi girişi yapar. Müflisin davalı olduğu davalara dair sıra cetveline “alacağın çekişmeli” olduğuna dair şerh düşülür¹⁷⁸. İflas masasının, müflisin davacı olduğu durumlardaki tavrı ile benzer olarak, çekişmeli alacaklara dair olarak nihai ve kesin kararı ikinci alacaklılar toplanması tarafından verilir.

İkinci alacaklılar toplanması, müflisin davalı olduğu davaya devam etme kararı alırsa, iflas idaresi ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonra müflisin yerine geçerek; davayı takip eder veya tayin edeceği bir avukat aracılığıyla davayı takip ettirir. Müflisin davalı olduğu bir davada iflas idaresi davayı kabul ederse, davacı; iflasın açılmasına kadar yapmış olduğu dava masraflarını iflas alacağı olarak iflas masasından talep edebilecektir¹⁷⁹.

Buna karşın, ikinci alacaklılar toplantısı tarafından davaya devam etmeme kararı alınır, müflisin davacı olduğu duruma benzer olarak; dava, davayı takip etmek isteyen alacaklıya devredilir. Hiçbir alacaklı davayı takip etmek istemez ise, davacı alacaklının alacağı kabul edilmiş sayılır¹⁸⁰. Burada, müflisin davacı olduğu sürece göre bir fark mevcuttur. Müflis davacı iken, dava hem iflas masası hem de diğer alacaklılar tarafından takip edilmek istenmediğinde; müflisin davayı kendisinin takip etme hakkı mevcut iken; müflisin davalı olduğu durumda; dava takip yetkisinin hem iflas masası hem de alacaklılar tarafından kabul edilmemesi halinde, davayı kendisinin takip etme hakkı yoktur. Bu

verilir ve artanı masaya yatırılır.”

¹⁷⁷ Muşul-Teorik, s.112

¹⁷⁸ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 484

¹⁷⁹ Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 484

¹⁸⁰ Bilgen-İflas Davaları, s.500-504'teki 19. HD kararları. Yargıtay bu durumda, “...dava konusu kalmadığından bu konuda bir karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi gerektiği” yönünde görüş bildirmiştir. (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 09.01.2019)

durumda dava davacı lehine kabul edilmiş, bir nevi alacak kabul edilmiş sayılacaktır. Davası, ikinci alacaklılar toplanması tarafından dolayı olarak kabul edilen davacının alacağı, iflas tasfiyesi sırasında hesaba katılır ve alacağının karşılanamayan bölümü için kendisine aciz vesikası verilir. İİK 251.madde uyarınca, bu aciz vesikasının mahiyeti tartışılması gereken bir konudur. Davacıya verilen aciz vesikasında, kanun hükmü uyarınca müflisin bu alacağı kabul edip etmediğine dair iradesine yer verilir. Müflisin bu beyanı, aciz vesikasının İİK m.68 uyarınca senet vasfında olup olmadığına dair hukuki durumunu belirleyici bir faktördür. Alacak müflis tarafından kabul edilmiş ve bu durum aciz vesikasında belirtilmiş ise, aciz vesikası senet hükmünde olacaktır ve alacaklının bu vesikaya dayanarak yaptığı bir takipte veya açacağı bir davada; borçlu artık borçlu olmadığını ileri süremeyecektir ve alacaklının alacağını tartışma konusu yapamayacaktır. Zira aciz vesikası senet hükmündedir. Ancak bunun tersi durumunda, aciz vesikasında müflisin alacağı kabul etmediği hususu kaleme alınır ise, aciz vesikası İİK m.68 uyarınca senet hükmünde olmadığından; borçlu, borcu olmadığını iddia edebilir ve alacağı tartışma konusu yapabilir.

Müflisin davalı olduğu dava, ne alacaklılar ne de iflas masası tarafından takip edilmek istenmez ise, alacaklılar İİK m.235 hükmü uyarınca sıra cetveline itiraz davası açamayacaklardır. Çünkü kendilerine seçimlik bir hak olarak sunulan davayı takip etme yetkisi kabul etmeyen alacaklıların, sonrasında bu durumun yarattığı bir sonuca itiraz etme şeklinde bir hakları bulunmamaktadır¹⁸¹. Ayrıca, iflas idaresi müflisin davalı olduğu bir davayı, masa için yararlı görmez ve takip etmek istemez ise ve sonrasında davacı tarafından dava kazanılırsa, davacı yargılama giderlerini iflas alacağı değil, masa alacağı olarak talep edebilecektir. Çünkü burada davacının talep edebileceği meblağ, takip etmesi gereken bir davayı etmemesi sebebiyle vermiş olduğu yanlış bir karar sebebiyle meydana gelmiştir¹⁸².

Bir diğer yandan da, iflas masasının derdest bir davaya katılıp katılmayacağı durumunu ciddi anlamda tahlil etmesi gerekmektedir. Çünkü yukarıda da belirtildiği üzere, iflas idaresinin katıldığı bir davanın kaybedilmesi halinde, yargılama giderleri ve vekalet ücreti masa borcu hükmünde olacak ve bu kalemler iflas alacakları gibi garameten paylaştırmaya esas olmaksızın tamamıyla alacaklıya ödenecektir. Ayrıca, iflas masasının davayı avukat aracılığıyla takip ettiği durumlarda, vekalet verdiği avukata davayı takibi

¹⁸¹ Bilgen- İflas Davaları, s.501

¹⁸² Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, s. 484

sebebiyle vekalet ücreti ödemesi yapması gerekecektir¹⁸³.

V) İflasın Açılması ile Durmayan Hukuk Davaları

Hukuk davalarının, iflasın açılmasından sonra ikinci alacaklılar toplanmasına kadar durmasına dair genel kuralın yanında, bu konuda istisnai bazı düzenlemeler de mevcuttur. Çünkü bazı davalar için, davaların ikinci alacaklılar toplanmasına kadar durması, davalar açısından önemli ölçüde gecikmeye sebep olabilecektir. Bu sebeple, İİK 194.madde uyarınca; gecikmesi sakınca yaratabilecek, hukuk davası kapsamında değerlendirilemeyecek ve dava sonucunun mahiyeti itibarıyla iflas masasını etkilemeyeceği açık olan bazı davaların, iflas kararı ile durmayacağını düzenlenmiştir¹⁸⁴. Bu davalar; acele davalar, şeref ve haysiyete tecavüzden doğan tazminat davaları, nafaka davaları, evlenme ve kişisel durum işlerine dair davalar, haksız fiillerden doğan tazminat davaları, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplere ilişkin davalar ve müflisin zorunlu dava arkadaşı olduğu davalardır. Bu davalardan; ceza davaları ve idari davalar; hukuk davaları kapsamında değerlendirilemeyecek davalardır. Evlenme işlerine dair davalar, tazminat davaları ve nafaka davaları ise, dava sonucu kurulacak hüküm bakımından; müflisin şahsi kazanımına ilişkin durumlar ortaya çıkacağından; iflas masası malvarlığına etki etmeyecek türden davalardır. Örneğin, müflis lehine belirli bir miktar nafaka hükmedilen bir dava sonucunda, müflisin kazanmış olduğu bu nafaka miktarı, müflisin şahsi kazanımı olarak nitelendirilebileceğinden iflas masası malvarlığı dahilinde değerlendirilemeyecektir. Bu sebeple, bu türden bir davanın; iflas sürecini beklemesi hukuken anlamsızdır.

1) Acele Davalar

Özü itibarıyla beklemeye tahammülü olmayan davalardır. “Acele dava” tanımının oluşması sürecinde, davaya bakan mahkemenin ve hakimin takdir yetkisi kavramının yeri büyüktür. İİK m.194 uyarınca, acele hallerden kasıt, acele görülmesi gereken ve aksi takdirde oluşacak imkansız zararlar ve gecikmelerin oluşabileceği davalardır. Bu tür davalarda hakim takdir yetkisini kullanarak ivedilik kararı vermek suretiyle yargılamaya devam etmelidir¹⁸⁵.

¹⁸³ Altay- İflâs, s.786

¹⁸⁴ Kuru-İcra, s.1232

¹⁸⁵ Yargıtay 9.HD, E.2010/41382 K.2011/901, T. 25.01.2011, “İflasın açılması ile müflisin taraf olduğu hukuk davalarının ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasında kadar duracağı genel kural ise de, bu hükmün acele davalar, tazminatsız ceza davaları, şeref ve haysiyete tecavüzden ve cismani zararlardan doğan tazminat davaları, evlenme, kişisel durumlara ilişkin ve nafaka davalarına uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Acele

Örneğin tahliye davaları, tasarrufun iptali davaları, istihkak davaları, zilyedliğin korunmasına ilişkin davalar, taşınmaz satış vaadi sözleşmesine dayanan tescil davaları, ortaklığın giderilmesi davaları, işçilerin müflis işverene karşı açtıkları alacak davaları¹⁸⁶, ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz ve delil tespiti acele işlerden sayılabilecektir. Bu tür davalarda, hakimın verdiği ivedilik kararı ile, müflis iflas masasının kanuni temsilcisi iflas idaresi tarafından temsil edilebilir¹⁸⁷.

Acele davalar konusunda genel bir yorum yapıldığında, basit muhakemeye tabi ve adli tatilde de görülebilen davaların acele dava olarak yorumlanması hukuka uygun olacaktır¹⁸⁸. Acele davalar, basit yargılama usulüne tabi ve özelliği gereği bir an önce çözümü amaçlanan davalar olacaktır¹⁸⁹. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere, acele işler sadece bunlardan ibaret değildir. İkinci alacaklılar toplantısında alınacak kararları, mahiyeti itibarıyla bekleyemeyecek durumda ve hakimın takdir yetkisini kullanarak ivedilik kararı verdiği tüm davalar acele işler şeklinde değerlendirilmelidir.

Mahkeme, acele olduğuna ve bu nedenle iflasın açılması ile durması gerekmeyen davalarda, iflas idaresine davayı iflas masası adına takip edip etmeyeceğinin tespiti için süre verir. Yukarıda da bildirildiği üzere, bu tür davaları takibe dair karar birinci alacaklılar toplantısında verilecektir (İİK m.224/1).

2) Şeref ve Haysiyete Tecavüzden Doğan Tazminat Davaları

Şeref ve haysiyete müdahale kapsamındaki tazminat davaları, iflas kararı ile durmayacak davalardandır Şeref ve haysiyet kişinin kişi olması nedeniyle sahip olduğu temel değerlerden biri olup, kişilik hakkı kapsamındadır. Şeref, kişiye toplum içinde duyulan saygı olarak tanımlanabilir. Yani toplumun kişiye vermiş olduğu değere, şeref denir. Haysiyet ise, kişinin kendi dünyasında duyduğu saygıdır. Kişinin kendisini geliştirme ve olgunlaştırma çabaları sonucu elde ettiği manevi kazancı ifade eder. Dolayısıyla kişi bu değerlerin bir kısmını doğuştan, bir kısmını kendi çabaları ile sonradan kazanır¹⁹⁰.

hallerden maksat, acele görülmesi gereken ve durdurulduğu takdirde hükmün bir yararı olmayacağına dair hallerdir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15.01.2019)

¹⁸⁶ Yargıtay 9.Hukuk Dairesi 2010/44751 E. 2011/26566 K. T. 30.09.2010 “İşçi alacaklarına yönelik davalar sürerken, işverenin iflası halinde, dava acele işlerden sayıldığından, davaya iş mahkemesinde devam edilir.” (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 09.01.2019)

¹⁸⁷ Uyar-Şerh, s.3777

¹⁸⁸ Altay- İflâs, s.788

¹⁸⁹ Muşul-Hukuk, s.1576

¹⁹⁰ Dural, Mustafa/Öğüz, Tufan: Kişiler Hukuku, İstanbul 2014, s. 127

Kişilik haklarına tecavüzden bahsedebilmek için saldırının hukuka aykırı bir nitelik taşıması şarttır. Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinde “Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.” şeklinde bir düzenleme mevcuttur. Bu tarz ihlallere dair davalarda, iflas hükümleri önemsizdir; davaya devam edilecektir. Bu davaların sürdürülmesinin sebebi, mahiyetleri uyarınca ikinci alacaklılar toplantısına kadar beklemeye uygun olmadıklarıdır. Ayrıca, bu tazminat davaları, iflas masasının aktifini ve pasifini maddi olarak etkileyecek davalar olduklarından, bu davalara iflas idaresi tarafından ya da iflas idaresine karşı devam edilecektir¹⁹¹.

3) Haksız Fiilerden Doğan Tazminat Davaları

Haksız fiilerden doğan tazminat kavramı, TBK kapsamında maddi ve manevi zarar olarak sınıflandırılmıştır. Kişinin manevi zarar ve psikolojik eleme uğradığı ve kişiyi psikolojik ve duygusal olarak olumsuz etkileyen durumlar sonucunda talep edilebilecek tazminat türü manevi tazminat olarak ifade edilmektedir. Manevi tazminatın kelime anlamına bakıldığında; “kişilik haklarına karşı işlenen suçlara dair görülen davalar sonucunda tazminine karar verilen bedel” olarak tanımlanmaktadır. Manevi tazminat, malvarlığının dışında, hukuksal değerlere yapılan saldırılar ile oluşan eksikliklerin bertaraf edilmesi için, çekilen elem, acı, bozulan ruhsal düzeni dengelemek amacıyla zarar veren tarafından zarar görene bir miktar para ödenmesi ve bunun sonucunda zarar görenin malvarlığında bir artış yaratılması için oluşturulan bir müessesedir¹⁹². Manevi tazminat, zarar gören kişi ve yakınları tarafından talep edilebilir. Maddi tazminat ise, manevi tazminatın aksine; zarar görenin maddi durumu ile ilgili herhangi bir zarar oluşması durumunda, zarar veren tarafından yapılan ödemenin temelini oluşturur.

Vücut üzerinde oluşan zararlara ilişkin tazminat davaları, taraflardan birisinin iflası sonucunda durmaz. Müflise karşı iflastan önce açılan tazminat davaları sonuç itibarıyla, masa malvarlığını etkileyebileceğinden, bu davalara iflas idaresi üzerinden devam edilir.

Bu tarz davalara ilişkin müflisin davacı veya davalı olduğu duruma göre belirtilmesi gereken çok önemli bir nüans mevcuttur. Müflisin davacı durumda olduğu tazminat

¹⁹¹ Kuru-İcra, s.1232

¹⁹² Eren, Fikret: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18.b., Ankara: 2015, s.271

davalarında, dava sonucunda elde ettiği tazminat iflas masasına girmeyecektir. İİK 82. maddenin 11. fıkrası uyarınca; “vücut veya sıhhat üzerine ika edilen zararlar için tazminat olarak mutazarrırın kendisine veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi lazım gelen paralar” haczedilemeyeceğinden, iflas masası malvarlığı içerisinde değerlendirilemez. Bu sebeple, müflisin davalı olduğu durumların aksine, bu tarz tazminat davalarına müflis tarafından devam edilecektir¹⁹³.

İflasın tasfiyesinin, cismani zararlara ilişkin davalara yönelik etkileri ile ilgili bir çok Yargıtay kararı mevcuttur. Bu kararlardan birisi şu şekildedir:

“...Davacı vekili asıl ve birleşen davalarda, davalıların maliki ve sigortacısı olduğu aracın müvekkilinin kullandığı otobüse çarparak müvekkilinin yaralanmasına sebebiyet verdiğini ileri sürerek toplam 84.272.830,395 TL işgücü kaybı zararının kaza tarihinden itibaren işleyecek birleşik temerrüt faiziyle birlikte davalılardan tahsiline karar verilmesini istemiştir. Yerel Mahkeme tarafından davalı SSK hakkındaki davanın tefrikine, diğer davalılar hakkındaki davanın kabulüne karar verilmiştir. Davalılardan sigorta firması iflas tasfiyesi halinde olup, iflas idaresi tarafından temsil edilmektedir. Karar davalı müflis A Sigorta A.Ş İflas İdaresi vekili tarafından temyiz edilmiştir. ... Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve İİK’nun 194.maddesinin vücut üzerinde ika olunan cismani zararlardan doğan tazminat davalarına uygulanmasının mümkün olmamasına göre davalı A Sigorta A.Ş İflas İdaresi vekilinin yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.”

Yukarıdaki Yargıtay kararından da anlaşılacağı üzere; zarar gören tarafından açılan maddi ve manevi tazminat talepli davalarda, tarafların iflas tasfiyesinde olup olmadığı durumu önem teşkil etmez. Cismani zararlara ilişkin davalar, acil ve zarar gören açısından karara bağlanmasının hayati olduğu davalar olduğundan; firmaların iflas tasfiyesinin sona ermesini beklemez¹⁹⁴.

4) Evlenme ve Kişisel Durum İşlerine Dair Davalar

Aile hukukuna ve şahısların kişisel durumlarına dair davalar iflas kararı ile durmazlar. Evlenme ve kişisel durumlara dair davalara, evliliğin mutlak butlan sebebiyle

¹⁹³ Bilgen-İflas Davaları, s.496-497

¹⁹⁴ Bilgen-İflas Davaları, s.480

sona ermesi, küçük ve kısıtlı işlemlerine dair iptal davaları, soy bağının reddi ve kurulması davaları, gaiplik, isim değiştirme, tanıma müessesesi ile ilgili davalar, mallara ilişkin hakimın müdahalesi, velayetin kaldırılması davaları örnek verilebilir.

Bu davalar, kişilerin kişisel durumları ile ilgili olduklarından ve iflas masasının malvarlığına ilişkin olmadıklarından, bu davalar müflis tarafından takip edilebilir. Ancak dava kapsamı içerisinde masa mallarına ilişkin talepler mevcut ise, ilgili olan kısım ile ilgili husumet iflas idaresine karşı yöneltilebilir¹⁹⁵.

5) Nafaka Davaları

TMK 169. Maddesi uyarınca hakim; boşanma veya ayrılık davası süresince özellikle eşlerin yaşamını sürdürmesi, sahip olunan mallara ilişkin mal yönetimi ve çocukların koruma ve bakım işleri için geçici önlemleri; kanuni olarak kendiliğinden alır. Nafaka, Türk Medeni Kanunu uyarınca; iştirak, yoksulluk ve tedbir nafakası olarak üç kısma ayrılır¹⁹⁶.

Yoksulluk nafakası, boşanma nedeniyle maddi anlamda zor duruma düşen eşe mahkeme tarafından ödenmesine karar verilen bir nevi yardımdır. Tedbir nafakasına, mahkeme, ayrılık veya boşanma davasının açılmasından sonra, karar kesinleşinceye kadar geçecek süre için hükmeder. Yani tedbir nafakası, geçici bir süre için, boşanmanın kötü sonuçlarını bertaraf edebilmek adına tedbiren hükmedilen bir nafakadır. Mahkeme tarafından; çocuk sahibi aileler için, boşanma sonrasında çocukların bakımları için hükmedilen nafaka ise iştirak nafakasıdır¹⁹⁷.

Nafaka davaları, taraflardan birinin iflâs etmesi ile durmayacaktır. Müflisin davacı olduğu bir dava sonucunda lehine hükmedilen nafaka miktarı haczedilmez olduğundan, iflas masası kapsamında değerlendirilemez. Bu nedenle müflisin davacı olduğu nafaka davaları direkt olarak müflis tarafından takip edilebilecektir. Ancak nafaka davasında, müflis davalı sıfatında ise, davanın müflis aleyhine kaybedilmesi durumunda, masa kapsamında

¹⁹⁵ Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/ Özdemir, Saibe Oktay.; Kişiler Hukuku, İstanbul, 2018, s. 178

¹⁹⁶ Doğan, İzzet: Türk Medeni Kanunu'nun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 2015, Cilt: 35, Sayı: 1, s.3

¹⁹⁷ Öztan, Bilge: Aile Hukuku, Ankara, 2015, s.496

hükmedilen nafaka sebebiyle bir azalma meydana gelebileceğinden, dava iflas masasına yöneltilmelidir¹⁹⁸.

6) Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takiplere İlişkin Davalar

İİK m.193/4.maddesi uyarınca; rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takipler, iflas tasfiyesi ile durmaz ve dolayısıyla iflasın kesinleşmesi ile de düşmez. Rehinli takiplere ilişkin açılmış olan itirazın iptali, menfi tespit gibi hukuk davaları da durmaz.

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takiplere, iflas kararından sonra da iflas masasına karşı devam edilir. İİK m.151 uyarınca, rehinli malın satış bedeli, rehinli alacaklılara paylaştırılır, artan para ise iflas masasına gönderilir. Takip yapan rehin alacaklısı, iflastan önce başladığı rehin takibinden vazgeçerek, İİK 185.madde hükmü uyarınca, rehin alacaklısının rüçhan hakkı saklı kalmak üzere, iflas idaresi tarafından satışına izin verebilir. Ayrıca, rehin alacaklısı iflas kararından sonra iflas masasına karşı rehnin paraya çevrilmesi yolu ile yeni bir takip yapabilir¹⁹⁹.

Borçlu aleyhine açılmış bir itirazın iptali davası devam etmekte iken, borçlunun iflasının gerçekleşmesi durumunda, alacaklının itirazın iptali davasını kazanması halinde, alacaklı lehine icra inkar tazminatına hükmedilmesi gerekmektedir²⁰⁰.

Rehinli davalar ve iflas kararı ile ilgili; ipotekli takiplerin iflas tasfiyesi sonucunda durması müessesesinin yanlış ve yorumlandığı konusunda muhtelif görüşler mevcuttur. Bu konudaki baskın görüş, ipotekli takiplerin iflas sonucunda durmadığını belirtmekle birlikte, itiraz halinde görülecek itirazın iptali davalarının konusuz kaldığına dair karar vermek yerine, takip ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip olduğundan, davaların normal seyrinde devam ettirilip sonuçlandırılması yönündedir²⁰¹.

Çalışmamıza konu İİK 194.madde uyarınca; rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takiplere ilişkin davaların, iflas sonucunda durmayacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla; davalının iflası açıldığında derdest durumda olan itirazın iptali davalarında husumeti, usulüne uygun bir tebligat ile, iflas idaresine yönelterek davaya devam edilmesi

¹⁹⁸ Kuru-İcra, s.1233

¹⁹⁹ Kuru-İstinaf, s.419

²⁰⁰ Bilgen-İflas Davaları, s.514

²⁰¹ Bilgen-İflas Davaları, s.481

gerekirken, ilk derece mahkemesi tarafından geniş bir yorum ile, alacağın iflas masasına kaydedilerek, tazminat talebinin reddine karar verilmesi yetersiz bir yorumdur. Kaldı ki, ilgili Yargıtay kararı uyarınca da, durum bu yönde değerlendirilmiştir²⁰².

Menfi tespit, itirazın iptali gibi özel nitelikli davalara ilişkin olarak; iflasın bu tür davalara etkisi, aşağıda ayrıntılı olarak anlatılacaktır.

7) Müflisin Zorunlu Dava Arkadaşı Olduğu Davalar

Müflis birden çok borçlu ile birlikte takip edilmekte ise, müflis hakkındaki takip diğerlerinden tefrik edilerek farklı bir muameleye tabi tutmak hukuken uygun değildir. Borçlulardan biri olan müflis hakkında iflas kararı verilse de, diğer borçlularla birlikte müflis hakkında da takibe devam edilir ve müflisi iflas idaresi temsil eder.

Yargıtay 10. Hukuk Dairesi'nin bu konu ile ilgili bir kararında zorunlu dava arkadaşlığının, hukuki özü mükemmel bir şekilde nitelendirilmiştir: “Bir davanın birden fazla kişi tarafından veya birden fazla kişi aleyhine açılabilmesi için aynı tarafta yer alanlar arasında hukuksal bir bağlantının bulunması gerekir. Hukukumuzda, bu bağlantı karşılığını, dava arkadaşlığı kurumunda bulmakta, zorunlu ve ihtiyari dava arkadaşlığı olmak üzere iki ana başlık altında ve zorunlu dava arkadaşlığı da yine kendi içinde maddi ve şekli olmak üzere ikili ayrımla düzenlenmektedir. Dava konusu olan hak, birden fazla kişi arasında ortak olup da bu hukuki ilişki hakkında mahkemece bütün ilgililer için aynı şekilde ve tek bir karar verilmesi gereken hallerde dava arkadaşlığının maddi bakımdan mecburi olduğunun kabulü gerekir. Diğer bir ifadeyle, bir hakkın birden fazla kişi tarafından birlikte veya birden fazla kişiye karşı kullanılmasının, zorunlu olduğu hallerde, bu hak dava konusu edildiği zaman o hakla ilgili birden fazla kişi zorunlu dava arkadaşı durumundadır. Dava arkadaşlığının hangi hallerde mecburi olduğu maddi hukuka göre belirlenir. Zorunlu dava arkadaşlığında; dava arkadaşları arasındaki ilişki çok sıkı olduğundan, davada birlikte hareket etmek durumundadırlar. Mahkeme ise, dava sonunda zorunlu dava arkadaşlarının hepsi hakkında aynı ve tek bir karar verecektir.”²⁰³

²⁰² Yargıtay 19.HD. E.2007/2511, K.2007/7422, T. 12.07.2007 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15.01.2019)

²⁰³ Yargıtay 10. Hukuk Dairesi 2015/9523 E., 2015/10534 K. T.01.06.2015 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 02.02.2019)

Anılan yargı kararından da anlaşıldığı üzere, zorunlu dava arkadaşlığı, mahkemenin vereceği karar bakımından zorunlu bir şekilde beraber karar vermesi gereken helleri kapsamaktadır. Bu tarz davalarda, zorunlu dava arkadaşları hakkında ayrı ayrı kararlar vermek, kişilerin hukuki durumlarında büyük zararlar yaratla birlikte hak kaybına da sebep olacaktır. Hukuki olarak; taraflardan birinin tasfiye halinde olması, o tarafı ilgilendirmekle birlikte; diğer kişilerin hakları ve durumları üzerinde bir değişiklik ve zarar yaratmamalıdır. Bu sebeple zorunlu dava arkadaşlığı durumunda, diğer etkenler hesaba katılmaksızın taraflarla ilgili tek bir karar verilmelidir.

Ancak ilgili takipte haciz safhasına gelindiğinde, masa malları üzerine haciz konulamayacağından, diğer alacaklılar gibi alacak miktarı iflas alacağı olarak masaya kaydettirilir.²⁰⁴

Tam tersi olarak, müflis diğer borçlularla ihtiyari dava arkadaşı ise, ana kural uyarınca; müflis hakkındaki takip iflasın açılması ile durur.

8) Müflisin Fer’i Müdahil Olduğu Davalar

Derdest bir bir davada, dava kapsamında taraf olmayan üçüncü kişinin, davayı kazanmasında hukukî yararı olan tarafın yanında ve ona hukuki destek vermek saiki ile davaya katılması hukuken fer’î müdahale kavramı olarak tanımlanmaktadır²⁰⁵.

HMK’nın 66-69. maddeleri arasında düzenlenen fer’î müdahale kavramı kapsamında, fer’î müdahil davanın taraflarına karşı ayrıca bir ek dava açmamakla birlikte, sadece halihazırda varolan bir davaya katılmaktadır. Dolayısıyla fer’î müdahil, dava kapsamında taraf olmadığı gibi herhangi bir tarafın temsilcisi, vekili vs. değildir. Sadece, davaya müdahale ederek; alınan hüküm ile sonrasında kendisine dava açılmasına engel olabileceği gibi, hali hazırdaki bir davadan elde edeceği bir hüküm ile ayrıca yeni bir dava açma gerekliliğini ortadan kaldırır.²⁰⁶

Davanın tarafı olmayan bir kişinin hukuki durumundaki bir değişikliğin davayı etkilemesi mümkün değildir. Bu sebeple, müflis davada taraf olmadığından; müflisin fer’î müdahil olarak katıldığı davalar, iflasın açılması ile durmayacaktır. Ayrıca, müflisin iflas

²⁰⁴ Kuru-İcra, s.1226

²⁰⁵ Kuru/Arslan/Yılmaz-Medeni Usul, s.514

²⁰⁶ Kuru/Arslan/Yılmaz-Medeni Usul, s.275

kararı ile birlikte davayı takip yetkisi ortadan kalktığından, dava müflis adına iflas idaresi tarafından yürütülür.

9) Müflisin Taraf Olduğu İdari Davalar

İflas tasfiyesinin başlaması ile müflisin taraf olduğu idari davalar da iflas kavramından etkilenmeksizin devam edecektir. Ancak, dava iflas masasına veya iflas tasfiyesine ilişkin ise, müflis hakkında iflas tasfiyesinin başlaması ile dava duracaktır.

10) Müflisin Taraf Olduğu Ceza Davaları

İflas prosedürü özel hukuk kapsamında nitelendirilebilecek kavramlardır. Cezai nitelikteki davalara herhangi bir etkileri bulunmaz. Bu sebeple ceza davalarında taraf olan müflisin, iflas etmesinin ceza davasına veya müflisin taraf niteliğine bir etkisi yoktur. Örneğin kaçakçılık ya da kasten adam öldürme suçlarından devam eden bir davanın sanığı olan müflisin iflas etmesi; müflisin davadaki niteliğini değiştirmeyecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İFLAS KARARI SONUCUNDA BAZI DAVALARDAKİ DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ

§ 8. İFLAS KARARI İLE İTİRAZIN İPTALİ DAVALARINDA MEYDANA GELEN DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ

A) İtirazın İptali Davaları

İİK. 67.maddede düzenlenen itirazın iptali davası, borçlunun itirazının iptali sonucu ile, itiraz sonucunda durmuş olan ilâmsız takibe konu alacağın varlığının belirlenmesini sağlayarak, icra takibinin devam etmesini sağlamak saiki ile açılır. Başka bir deyişle; “itirazın iptali davası” nda, “alacaklının, borçlunun itirazının kendisine tebliğ olduğu tarihten 1 yıl içerisinde, borçlunun itirazının iptali amacıyla açtığı” bir davadır. Alacaklının ihtiyati haciz kararı almış olduğu durumlarda; ihtiyaten konulan hacizlerin devamı için, alacaklı; ihtiyati haczin uygulanmasından veya haciz gıyabında yapılmışsa haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün takip talebinde bulunmaya veya dava açmaya mecburdur. (İİK m.264)

Eğer borçlu tarafından, ihtiyati haciz ile başlanmış olan bir takibe itiraz edilirse, bu itiraz alacaklıya tebliğ edilir. Alacaklı, sunmuş olduğu ihtiyati hacizlerin düşmemesi için; tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemeye veya mahkemede itirazın iptali dava açmaya mecburdur. (İİK m.264/2)

İflas açıldıktan sonra, hukuk davalarının ikinci alacaklılar toplantısından on gün sonrasına ertelediği hususu açıklanmıştır. Bir tür hukuk davası olan itirazın iptali davaları, iflas tasfiyesi sürecinden etkilenen davalardır. Bu sebeple, borçlu hakkında iflas kararı verilmesinden önce veya sonra açılan itirazın iptali davalarının akıbetinin ne olacağının belirtilmesi gerekmektedir.

I) Davalı borçlunun iflasına karar verilmesinin, derdest itirazın iptali davalarına etkisi

Davalı borçlu hakkında iflas kararı verilmesinden önce açılmış ve devam eden itirazın iptali davaları ile ilgili, dava sırasında davalının iflas etmesi durumunda; önce, dava konusu alacağın ikinci alacaklılar toplantısında kabul edilip edilmediği araştırılmalı ve şayet alacak kesin olarak kabul edilmiş ve kesin alacak haline gelmiş ise, konusu kalmayan dava hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına dair bir karar verilmelidir. Çünkü, alacakların tümü iflas masasına kaydedildikten sonra ve iflas kararı kesinleştikten sonra o alacakların dayandığı takipler de kanunen düşeceğinden ve düşen bir takibe dair itirazın da bir hüküm ifade etmeyeceğinden, itirazın iptali konusunda bir karar vermek anlamsız olacaktır. Ancak alacak kısmi olarak veya tamamıyla reddedilmiş ise, husumet iflas idaresine yöneltilerek, derdest davaya sıra cetveline itiraz davası olarak devam edilmesi gerekmektedir²⁰⁷.

Kayıt kabul davası, iflas tasfiyesinden önce müflisten alacaklı durumda olanlar tarafından, bir diğer ifade ile iflas alacaklılarının masadan talep ettikleri alacaklarını iflas masasına kaydettirmek için açılan ve İİK'nın 235. maddesinde düzenlenen davalardır²⁰⁸.

²⁰⁷ Bilgen- İflas Davası, s.489

²⁰⁸ Bilgen- İflas Davası, s.489

II) Borçlu hakkında iflas kararı verilmesine rağmen açılan itirazın iptali davasının akıbeti

İlamsız takip sonucunda ödeme emrini tebellüğ eden borçlunun borca ve fer'ilerine itirazı sonucunda ilamsız takip durur. Duran bu takibe karşı, alacaklı tarafından borçlunun itirazının iptali amacıyla itirazın iptali davası açılır. İtirazın iptali davası açılmadan önce, borçlu hakkında verilmiş bir iflas kararı var ise, alacaklı iflas masasına başvurarak alacak kaydı talebinde bulunur. Masaya alacağını kayıt ettiren alacaklının, alacağı iflas idaresi tarafından kabul görürse, zaten ortada itirazın iptali davası açılması için hukuki bir yarar kalmayacaktır.

Ancak; alacaklının alacağı iflas idaresi tarafından kısmen kabul görür veya hiç kabul görmez ise, alacaklı İİK m.235 hükmü uyarınca iflas idaresine karşı sıra cetveline itiraz, diğer ismi ile kayıt kabul davası açmalıdır.

Kabul gören bir çok Yargıtay içtihadı kapsamında, borçlu hakkında iflas kararı verilmiş olmasına rağmen alacaklının açmış olduğu itirazın iptali davasının; alacağın ikinci alacaklılar toplantısında kabul edilmemesi/kısmen kabul edilmesi halinde; davanın reddine karar verilmeksizin, davaya sıra cetveline itiraz davası olarak devam edilmesi gerektiği yönündedir²⁰⁹.

HMK uyarınca, itirazın iptali davası ve iflas masası kayıt kabul (sıra cetveline itiraz) davası farklı şartlara, gerekliliklere, usuli gereksinimlere ve sonuçlara bağlıdır. Dolayısıyla; usulüne uygun olarak açılmış bir itirazın iptali davasının, borçlunun hukuki durumundaki değişikliğin farkedilmesi üzerine, açılması için apayrı usuli şartlar gereken sıra cetveline itiraz davasına, yeni dava açılmaksızın, dönüşmesi kanuni olarak öngörülen, dava açma süresi, görevli-yetkili mahkeme, davalı sıfatı vs. gibi kavramların göz ardı edilmesi anlamına gelecektir. Sıra cetveline itiraz davasını düzenleyen²¹⁰; İİK 235.madde ve İİK 67. maddeye bakıldığında; sıra cetveline itiraz davası, sıra cetvelinin ilanı, cetvelin ilanından itibaren, iflas kararı verilen ticaret mahkemesinde 15 gün içerisinde açılması gereken bir dava iken; itirazın iptali davası borçlunun itirazının tebliğinden 1 yıl içerisinde açması gereken veya ihtiyati haciz vs. söz konusu ise ihtiyaten koyduğu hacizlerinin düşmesini istemeyen alacaklının, borçlunun itirazının kendisine tebliğinden 1 hafta içerisinde açması

²⁰⁹ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi 2014/31581 E. 2016/4721 K. T. 03.03.2016
(<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 02.03.2019)

²¹⁰ Muşul-İcra, s.1284

gereken bir davadır. Dolasıyla usul hukuku bakımından farklı gereklilikler ihtiva eden bu iki dava türü, iflas prosedürü içerisinde birbirinin devamı olarak yer alabilecektir²¹¹.

İflas sebebiyle kayıt kabul davasına dönüşen bir itirazın iptali davası ile ilgili, görevli mahkeme hususunu irdeleyen bir Yargıtay kararına göre;

“...Davacılar, davalı A... İnşaat A.Ş.'den 18.12.2006 tarihli sözleşme ile konut satın aldığını, konut bedeli olarak 109.000.00 YTL ödediğini, ancak, davalının konut yapıp teslim etmediğini belirterek konutun adına tesciline, eksik yapılan işlerin bedelinin tahsilini, bu mümkün olmazsa 109.000.00 YTL'nin davalıdan tahsiline karar verilmesini istemiştir. Davacı, 08.05.2009 tarihli celsede alacağın iflas masasına kaydının yapıldığını bildirmiştir. Davalı A... A.Ş. davaya cevap vermemiş, yargılama aşamasında iflasına karar verilmesi üzerine, ikinci alacaklılar toplantısında iflas idaresince seçilen iflas idare memuru, davacı alacağının 3.100 TL'sinin nizalı alacak olarak 49. sıraya kaydının yapıldığını bildirmiştir. 12.06.2009 tarihli cevabi yazıda ise, 112.000.00 TL'nin alacak olarak kaydının yapıldığı bildirilmiştir. Mahkemece, davalının dava açıldıktan sonra iflas ettiği, davanın kayıt kabul davasına dönüştüğü ve ticaret mahkemesinin görevli olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiş; hüküm, davacı tarafça temyiz edilmiştir. Davacıların, davalıdan konut satın alıp, tapu kaydının devredildiği, ancak konutların bitirilip teslim edilmediği, yargılama aşamasında satıcı (davalı) şirketin iflasının karar verilip 2. alacaklılar toplantısının yapıldığı dosya içeriğinden anlaşılmaktadır. Mahkemenin de kabulünde olduğu üzere İİK'nın 235. maddesi gereğince sıra cetveline itiraz davaları Ticaret Mahkemesinin görevi içine girmekte ise de, dava açıldığı tarih itibarıyla, davalı iflas etmemiştir. Davacının açtığı alacak davası yasa gereği masaya kayıt kabule dönüşen bir dava haline gelmiştir. Bu davada masayı iflas idaresi temsil eder. Bu durumda davacı alacağının masaya kayıt ve kabul edilip edilmediği araştırılarak şayet masaya kayıt talebi reddedilmişse ve ayrıca kayıt kabul davası açılmamışsa davanın iflas masasına, kayıt ve kabulü davası olarak devam edilmesi, şayet masaya kayıt edilmişse davanın konusuz kaldığı değerlendirilip sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar ittihazı usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir. Mahkemenin de kabulünde olduğu üzere İİK'nın 235. maddesi gereğince sıra cetveline itiraz davaları Ticaret Mahkemesinin görevi içine girmekte ise de, dava açıldığı tarih itibarıyla, davalı iflas etmemiştir. Davacının

²¹¹ Muşul-İcra, s.1285

açtığı alacak davası yasa gereği masaya kayıt kabule dönüşen bir dava haline gelmiştir. Bu davada masayı iflas idaresi temsil eder. Bu durumda davacı alacağının masaya kayıt ve kabul edilip edilmediği araştırılarak şayet masaya kayıt talebi reddedilmişse ve ayrıca kayıt kabul davası açılmamışsa davanın iflas masasına, kayıt ve kabulü davası olarak devam edilmesi, şayet masaya kayıt edilmişse davanın konusuz kaldığı değerlendirilip sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar ittihazi usul ve yasaya aykırı olup, bozma nedenidir.”²¹²

Davalının iflası sırasında derdest durumda olan bir itirazın iptali davasının, alacaklı-davacının alacağının ikinci alacaklılar toplantısında kabul görmemesi durumunda, otomatik olarak kayıt kabul davasına dönüştüğü yönündedir. Hatta yukarıda bahsi geçen Yargıtay kararı uyarınca, bu dönüşüm öyle keskin bir dönüşüm olarak nitelendirilmiştir ki; normal şartlarda tapu iptal tescil davalarında görevli olan mahkemeler Asliye Hukuk Mahkemeleri iken ve normal şartlarda bu mahkemenin iflas tasfiyesi kapsamında söz konusu olacak bir sıra cetveline itiraz davasında görevli olmaması gerekir iken; tapu iptal-tescil davası sıra cetveline itiraz davasına dönüştüğü için bu mahkemenin görevsizlik kararı vermemesi ve davaya görevliymiş gibi devam etmesi öngörülmüştür. Bu durum yukarıda bahsedilen, itirazın iptali davalarına kayıt kabul davası kapsamında devam edilmesi ve evrilme sürecinin keskinliği ve bu keskinlik ile başta usuli olmak üzere bir çok kuralın bu değişime adapte edildiğini göstermektedir.

III) İtirazın İptali Davasında, İflasın İcra ve İnkâr Tazminatına Etkisi

Genel olarak, icra ve inkar tazminatının özü gereğince, Anayasa ile güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ile uyuşup uyuşmadığı tartışma konusu yapılabilir. Bununla birlikte, 67. maddenin getirdiği tazminatın, amacının aslında “kötü niyetle mücadele” olduğu açıklanabilecektir. Borçlunun kötü niyetli olarak, borçlu olduğunu bile bile, sadece süreyi uzatmak ya da alacaklının alacağına kavuşmasını engellemek-geciktirmek amacıyla yasal olan bir takibe itiraz etmesini, elbette, hukuk düzeni korumayacaktır. İcra ve İflâs Kanunu’nun temelini oluşturan “İsviçre Federal İcra ve İflâs Kanunu” nda bulunmayan bu tazminat, hukukumuza 1928 tarihli ve 1215 sayılı “İcra Kanununa Bazı Mevat İlavesi Hakkında Kanun”la girmiştir. Kanun gerekçesine bakıldığında “Borçlunun işi uzatmak maksadıyla uluorta borcunu inkâr ile durumu mahkemeye düşürmesine mümkün mertebe

²¹² Yargıtay 13. Hukuk Dairesi 2010/994 E., 2010/5214 K. T. 16.04.2010 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 17.01.2019)

meydan vermemek” olarak tanımlanmıştır. Ayrıca; dönemin adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt’un ifadesiyle bu tazminat, “muhiktir ve memleketin yalnız hukukiyatı üzerinde değil, ahlâkiyatı üzerinde terbiyevî bir tesiri vardır. İnsanın borcunu inkâr etmemesi lâzım gelir” şeklinde açıklanmıştır²¹³.

İtirazın iptali davasında sonucunda; borçlunun icra ve inkâr tazminatına mahkûm edilebilmesi için, geçerli bir ilamsız takibin mevcudiyeti, borçlunun süresi içerisinde yapmış olduğu bir itiraz, itirazın iptali davasının alacaklı tarafından kanunun öngördüğü süre içerisinde açılmış olması, alacaklının dava dilekçesinde tazminat talebinde bulunmuş olması ve yargılama sonucunda mahkemenin borçlunun itirazının haksızlığına karar vermesi gerekmektedir²¹⁴.

İİK’nun 193.maddesi gereğince, iflas kararının kesinleşmesi ile müflisin taraf olduğu takipler düşeceğinden, açılmış itirazın iptali davasında, itiraza konu bir takip ortada kalmadığından, icra inkâr tazminatı istemi yasal dayanaktan yoksun kalacaktır. Yani hakkında iflas kararı verilen borçlu hakkında, davaya esas takipler düşeceğinden, borçlular hakkında davanın yukarıda detaylı olarak açıklandığı şekilde kayıt kabul davası olarak görülüp iflas tarihi itibariyle saptanacak alacağın masaya kaydedilmesi mümkün ise de, artık ortada davaya konu geçerli bir takip bulunmadığından, borçlular aleyhine icra ve inkar tazminatına hükmedilemeyecektir.

§ 9. İFLAS KARARI İLE ALACAK DAVALARINDA MEYDANA GELEN DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ

A) Alacak Davaları

İflas masasına alacak talebi kabul edilmeyen alacaklı tarafından, müflise karşı açılan alacak davaları, sıra cetveline itiraz davası olarak yorumlanmaktadır.

İflas masasından hak iddia eden alacaklının, iflas masasına alacak kaydı talebinin reddi halinde İİK m.235/2 uyarınca sıra cetveline itiraz (kayıt kabul) davası açması

²¹³ Yılmaz, Ejder: İcra İnkâr Tazminatı Açısından “Likid Alacak” Kavramı, Türkiye Bankalar Birliği Bankacılar Dergisi, Sayı 67, 2008, İstanbul, s.86, “*Borçlunun haksız olması durumunu sadece kötü niyet şartı ile kısıtlanmamalıdır. Borçlunun haksız olma durumu, mahkeme incelemesi sonucunda hali hazırda mevcut olan yasal bir borcu olmasına rağmen, borcu yokmuşçasına usulüne uygun bir takibe itiraz etmesi durumundan doğmaktadır. Fakat istinai olarak; eğer bir mirasçı veya veli tarafından ilamsız bir takibe itiraz edilirse, borçlu özelinde icra ve inkâr tazminatına hükmedilmesi için, itiraz eden velinin veya mirasçının kötü niyetli olması gereklidir. Çünkü itiraz borçlunun kendi iradesi ile veya kendi eliyle gerçekleşmediğinden, kanunun tazminat yaptırımını normal durumdan bir nevi zorlaştırması gerekmektedir.*”

²¹⁴ Yılmaz, s.87;

gerekmektedir. Ancak bu durum gözetilmeksizin, iflas masası tarafından alacak talebi reddedilmiş olan alacaklı tarafından direkt olarak müflise karşı alacak davası açılmış ise, bu davaya iflas idaresine karşı sıra cetveline itiraz davası olarak devam edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, itirazın iptali davalarına benzer olarak; bir davanın, usuli gereklilikleri farklı olan bir davaya otomatik olarak dönüşmesi ve o şekilde devam etmesi, iflas tasfiyesinin davalar üzerindeki etkilerinin ciddiyetini göstermektedir.

§ 10. İFLAS KARARI İLE MENFİ TESPİT DAVALARI KAPSAMINDA MEYDANA GELEN DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ

A) Menfi Tespit Davaları

Menfi tespit davası, lafzından da anlaşılacağı üzere bir tür tespit davasıdır. Davalı tarafından varlığı iddia edilen bir hukuki durum veya hakkın gerçekte mevcut olmadığına tespit edilmesi amacı ile açılır. Menfi tespit davası açılabilmesi için, tersi iddia edilecek bir durum yani, davalının talebi gerekmektedir. Davalının bir borç ilişkisinin varlığını ve dolayısıyla ödenmesi gereken bir borcun varlığını iddia ettiği bir durumda, davacı-borçlu tarafından; davalı tarafından iddia edilen borcun olmadığına tespiti için açılacak dava menfi tespit davasıdır.²¹⁵

Menfi tespit davasının kabulü halinde, davalı tarafından iddia edilen hukuki ilişkinin mevcut olmadığı; reddi halinde ise, davalı tarafından iddia edilen hukuki ilişkinin mevcut olduğu husus kanun yollarının tüketilmesi ile kesin hüküm niteliği kazanır. Yani, karar ile hukuki sonuç arasında ters işleyen bir kural vardır.

I) Menfi tespit davalarında HMK m.114 kapsamında “hukuki yarar” unsuru

Borçlunun menfi tespit davası açması hususunda değerlendirilmesi gereken en önemli husus, borçlunun açacağı dava kapsamında HMK madde 114 uyarınca hukuki yararı bulunup bulunmayacağı hususudur. Menfi tespit davalarında, hukuki yarar bulunması şartıyla, bir hukuki ilişkinin veya bir hakkın gerçekten mevcut olmadığına tespiti

²¹⁵ Kuru/Arslan/Yılmaz-Medeni Usul, s.275

amaçlanır. Hukuki yarar kavramı; Hukuk Muhakemeleri Kanunu uyarınca dava şartıdır ve dava şartının noksanlığı davanın usulden reddine karar verilmesine yol açabilecektir.

Hukuki yarar kavramı; davacının o davayı açmakta veya mahkemeden bu yönde bir hukuki koruma talep etmesinde kendisinin hukuki yararının bulunması olan tanımlanabilir. Ayrıca davacının dava açmak konusunda hukuk tarafından korunan bir yararı olmalı, bu hakka kavuşabilmesi için bir mahkeme kararına ihtiyaç olmalı ve bu şartların gerçekleşmediği durumlarda davacı mahkemeyi gereksiz yere uğraştırmamalıdır²¹⁶.

Kambiyo senetlerine özgü takipler, borçlunun ödeme emrini şikâyeti ve ödeme emrine itirazı sonucunda durmadığı için, borçlunun itiraz süresi içinde menfi tespit davası açmakta hukuki yararı mevcuttur. Alacaklının ilamsız takip yapmış olduğu hallerde ise, ödeme emrini tebellüğ eden borçlu ödeme emrine süresi içinde itiraz edebilir veya menfi tespit davası açabilir veyahut her iki yola birlikte başvurabilir. Genel haciz yoluyla başlatılan ilamsız takipte, alacak herhangi bir belgeye dayanmıyorsa, ödeme emrine yapılacak itiraz ile takip durdurulabileceğinden ve takibin devamı için alacaklının itirazın kaldırılmasını veya itirazın iptali yoluna başvurması halinde kendisini müdafaa edebilme şansı bulunduğundan, borçlunun bu durumda menfi tespit davası açmakta hukuki yararı olmadığı yorumlanmaktadır²¹⁷.

İtiraza uğramış bir icra takibi kapsamında takibe itiraz eden borçlu, itirazına ek olarak bir menfi tespit davası açabilecektir. Yukarıda da belirtildiği üzere, borçlunun menfi tespit davası açarken değerlendirilmesi gereken hususlar arasında belki de en önemli olan kısmı, borçlunun bu davayı açarken herhangi bir hukuki yarara sahip olup olmadığı hususudur. Aşağıda ayrıntılı olarak anlatılacağı üzere, borçlunun kendisi hakkında herhangi bir takip başlatılmadığı durumlarda takip başlatılması rizikosuna karşın menfi tespit davası açılabilmesi hususu bilinmektedir ve bu durumda borçlunun finansal durumunun mahfina yol açabilecek muhtemel takiplere karşı “borçlu olmadığının tespiti amacıyla” menfi tespit davası açmasında hukuki yararı olduğunu düşüncesindeyim.

Bu konuda Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından 18.01.2012 tarihinde, bu konuda verilmiş, içerisinde karşıoy görüşü de bulunan bir kararda; “...borçlunun, hakkında henüz icra takibi başlamadan önce de yapılabilecek olası bir takibi düşünerek, kendisini bir

²¹⁶ Kuru-İcra, s.114

²¹⁷ Görgün, Şanal, İcra Hukukunda Menfi Tespit Davası, Ankara 1977, s.115-116

borçla tehdit eden kimseye karşı "böyle bir borcu bulunmadığının saptanması" için dahi menfi tespit davası açabileceği kabul edilmişken, hakkında yürümekte olan bir icra takibi olan borçlunun bu davayı açmasında hukuki yararının bulunduğu hiç kuşku olmadığı gibi, böyle bir davayı açmasına da hiçbir hukuki engel bulunmamaktadır. Alacaklının elinde İ.İ.K.nun 68. maddesinde sayılan belgeler bulunmaması, borçlu hakkında başlattığı icra takibine, borçlunun itiraz etmek suretiyle takibi durdurması da borçlunun menfi tespit davası açmakta hukuki yararı bulunmadığını kabule yeterli olmayıp, bu halde dahi borçlu borç tehdidi altında olup, bu sebeple de menfi tespit davası açmakta hukuki yararı vardır...”²¹⁸

Karara esas bu görüşe nazaran, borçlunun borçlu olmadığını ileri sürerek ilamsız icra takibine itiraz edebilmesi ve bunun sonucunda takibin durmasını sağlayabilmesi imkanı olmakla birlikte, icra takibinin durması takibin iptali sonucunu doğurmamaktadır. Borçlu, takibe itirazına ek olarak, borçlu olmadığının tespiti için menfi tespit davası açtığında, eğer yargılama sonucunda borçlunun borçlu olmadığı mahkeme tarafından tespit edilir ise, takip dayanaksız kalacak ve süreç takibin iptali ile sonuçlanacaktır. Takibin iptali ise eldeki davanın açılmasından sonra gerçekleşen bir sonuçtur. Bu nedenle, davacının, takibe konu icra dosyasından dolayı borçlu olmadığının tespiti davası açmakta hukuki yararı vardır.

Karar kapsamındaki karşı oy yazısında ise, “...menfi tespit davası icra takibinden önce açılabilirdi gibi icra takibinden sonra da açılabilir. Takipten önce menfi tespit davası açılabilmesi için borçlunun borcu olmadığının hemen tespitinde korunmaya değer bir hukuki yararı bulunmalıdır²¹⁹. Borçlu maddi hukuk bakımından ödemekle yükümlü olmadığı bir alacak talebiyle karşılaşmışsa menfi tespit davası açmakta hukuki yararının bulunduğu kabul edilmelidir. Takipten önce açılan menfi tespit davasında borçlunun hukuki durumu tehlikede ise veya taraflar arasındaki hukuki ilişki belirsizlik içeriyorsa ve açılacak dava sonucunda verilecek kararlar belirsizlik ortadan kalkacaksa hukuki yararın mevcut olduğu kabul edilmelidir²²⁰. Alacaklının ihtarname keşide ederek alacağını talep etmesi halinde sadece alacağını talep etmesi bu ihtarın talebin ciddiliğini ortaya koyduğu kabul edilemez. Bu durumda davacı borçlunun menfi tespit davası açmakta hukuki yararı bulunup

²¹⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E. 2011/19-622 K. 2012/9 T. 18.1.2012 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 18.02.2019)

²¹⁹ Kuru Baki; İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davası, Ankara 2003, s.24

²²⁰ Görgün, s.62

bulunmadığının tespiti için alacaklının elinde bulunan belgenin niteliğinin tespit edilmesi gerekir. Örneğin alacaklı ihtarında hiçbir belgeye dayanmadan alacak talebinde bulunmuşsa bu ihtar üzerine menfi tespit davası açmakta borçlunun hukuki yararı bulunmamaktadır. Zira borçlu alacaklının hiçbir belgeye dayanmadan başlattığı ilamsız takibe itiraz etmek suretiyle takibi durdurmak olanağına sahiptir.” şeklinde görüş bildirilmiştir. Karşı oy yazısında, borçlunun menfi tespit açmasında hukuki yararının maddi hukuk anlamında bir yarar olması gerektiği vurgulanmıştır. Yani, alacaklının maddi hukuka anlamında bir borca dayalı takibine veya takip tehlikesine karşı, borçlu tarafından açılacak menfi tespit davasında hukuki yarar unsurunun mevcut olacağı bildirilmiştir.

18.01.2012 tarihli Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı uyarınca bildirilen görüşlerden, karara esas olan görüşe kanımca isabetlidir. Menfi tespit davası, borçlunun borçlu olmadığını kanıtlamak saikiyle açılacak bir davadır. Bu sebeple, alacaklının talebinin maddi bir borç ilişkisine dayanıp dayanmadığı, alacaklı tarafından borçluya gönderilen ihtarnamenin maddi hukuk anlamda belgelere dayanması gibi durumların menfi tespit davası içerisinde değerlendirilmesi hususu isabetli olmakla birlikte, borçlunun bu davayı gerek takibe itiraz sonrasında gerek takipten önce borçlu olmadığının tespiti amacıyla açabileceği kanaatindeyim. Alacaklının, alacaklarının niteliği, maddi hukuka uygunluğu veya mevcudiyeti, menfi tespit davası sürecinde araştırılması gereken hususlardır. Özellikle ilamsız takip başlatılması için alacaklının alacağını maddi hukuk anlamında kanıtlayabilmesi vs. şartları bulunmadığından, borçlunun borçlu olmadığının tespiti için alacaklının alacağının dayanağının araştırılması alacaklı-borçlu arasındaki hukuki eşitlik kavramına aykırılık teşkil edecektir.

Borçlunun, takibe itirazdan sonra, alacaklı tarafından itirazın iptali davasının açılmasını beklemeden, menfi tespit davası açtığı durumlar ayrıca tartışılmalıdır. Takibe itiraz sonucunda, borçlu tarafından açılacak menfi tespit davası; alacaklı tarafından takibe itiraz sonucunda açılacak itirazın iptali davası açısından da değerlendirilmelidir. Borçlu, itirazın iptali davasında veya itirazın kaldırılması talebine karşı, savunma çerçevesinde borçlu olmadığını ortaya koyabilecektir. Yargıtay 3.Hukuk Dairesi tarafından 09.09.2013 tarihinde bu konuda verilen bir kararda; “Yapılan bir icra takibine itiraz üzerine, alacaklı tarafından “itirazın iptali” davası açılması durumunda, menfi tespit davasında ileri sürülebilecek iddialar, itirazın iptali davasında savunma sebebi olarak ileri sürülebileceğinden, bu durumda borçlunun ayrı bir menfi tespit davası açmakta hukuki

yararı yoksa da, henüz alacaklı tarafından itirazın iptali davasının açılmamış olduğu durumda ise böyle bir imkan söz konusu olmadığından borçlunun, itirazın iptali davasının açılmasını beklemeden menfi tespit davası açmakta hukuki yararı bulunduğu kabulü gerekir.²²¹” şeklinde hüküm kurulmuştur. Borçlu tarafından takibe itiraz edilmesi, takip hukuksu sadece takibi durdurmakla, kesin hüküm niteliğinde bir sonuç yaratmayacaktır. İcra ve İflas Kanunu uyarınca itirazın iptali davası açma süresi bir yıl olduğundan, borçlu bu uzun süreyi beklemeksizin maddi hukuk anlamında bir anca önce borçlu olmadığını tespiti ve borcun kesin olarak ortadan kaldırılmasını talep hakkına sahiptir. Bu sebeple, borçlunun borçlu olmadığına dair iddiaları, alacaklı tarafından açılan itirazın iptali davasında savunma çerçevesinde ileri sürebilme hakkı olmakla birlikte; hukuki yarar kapsamında borçlunun alacaklının itirazın iptali davasının açmasını 1 yıl gibi uzun bir süre boyunca beklemesi ihtimaline karşın, borçlunun itirazın iptali davasından önce menfi tespit davası açmasında hukuki yararı olduğu belirlenmelidir.

Ayrıca uygulamada görüldüğü üzere, takibe ihtiyati haciz alarak başlayan bir alacaklı, borçlu takibe itiraz etmiş dahi olsa, itirazdan haberdar olduğundan itibaren 7 gün içerisinde itirazın iptali davası açtığı durumda, ihtiyati hacizine devam edebilmektedir. Yani borçlu usulüne uygun olarak borca itiraz etse dahi, alacaklı işlemlere devam edebilmektedir. Dolayısıyla, mahkemeler nezdinde borçlu olmadığını kanıtlamak isteyen bir diğer deyişle, borçlu olmadığına dair bir ilam elde etmek isteyen borçlu, takibe itiraz ettikten sonra bir de menfi tespit davası açabilecektir.

II) İlamsız İcra Takipleri Kapsamında Menfi Tespit Davaları

İlamsız icra takiplerinde, takipten önce veya takipten sonra menfi tespit davaları açılabilmektedir. Uygulamada her iki süreç farklı yorumlanmakta ve farklı usuli gereklilikler içermektedir.

1) İcra Takibinden Önce Açılan (Olumsuz) Menfi Tespit Davası

İİK madde 72/2 uyarınca; icra takibinden önce açılan olumsuz tespit davası kapsamında; borçlu kendisinden herhangi bir alacak talep eden ancak henüz takip aşamalarına geçmemiş 3.bir kişiye karşı; takip işlemleri başlamadan önce “borçlu olmadığını” kanıtlamak yani tespit ettirmek istemektedir. Ancak aşağıda da detaylı olarak sorgulanacak bir kavram olan “dava şartı olarak hukuki yarar” kavramı burada da

²²¹ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi E. 2012/9628 K. 2013/11929 T. 09.09.2013 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 15.02.2019)

irdelenmeye değerdir. Eğer borçlu, takip işlemlerinden önce bir menfi tespit davası açmak istiyorsa, bu davayı hukukten açabilmesi için, borçlu olmadığından takip aşamalarına geçilmeksizin ivedilikle tespitinin, kendisi açısından bir hukuki yararı olması gerekmektedir. Örneğin; borçlu, kendisinin vadesinden önce ödediği ancak alacaklıdan iade almadığı bir çek ile ilgili, alacaklının bu çeki tahsil niyetiyle bankaya verdiğini öğrenir ise, burada borçlunun menfi tespit davası açması için makul bir hukuki yararı vardır.²²² Yada borçluya; borçlusu olmadığı bir meblağa dair alacaklı tarafından gönderilen ihtarnameye karşı, borçlunun ihtarname sonrasında takip işlemi yapılacağından kuvvetli ihtimal olduğunu düşünerek, takip işlemlerinden önce açacağı bir menfi tespit davasında hukuki yararı olacaktır. Keza, alacaklı olduğunu iddia eden kişinin borçluya gönderdiği ihtarnameden sonra, alacaklıya karşı ihtarnameye konu bir borcun bulunmadığını düşünen borçlunun «borcu bulunmadığını tespit için» açacağı olumsuz tespit davasında, davacının hukukî yararı vardır.²²³

İİK 72/2 maddesinde; “...İcra takibinden önce açılan menfi tesbit davasına bakan mahkeme, talep üzerine alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat mukabilinde, icra takibinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilir.” Hükümü mevcuttur. Bu hüküm uyarınca, borçlu alacağın %15’inden az olmayan bir teminat yatırarak, icra takibinin durdurulması için mahkemeden ihtiyati tedbir talep edebilecektir. Bu tedbir bir tür koruma tedbiri kapsamındadır. Bu tedbir niteliği gereği, alacaklının takip yapmasına engel olmayacaktır. Sadece başlayan takibi olduğu yerde durduracaktır.

2) İcra Takibinden Sonra Açılan (Olumsuz) Menfi Tespit Davası

Borçlu hali hazırda başlatılan bir takipten sonra da borçlu olmadığından tespiti amacıyla menfi tespit davası açabilecektir. İcra takibinden önce açılan menfi tespit davası ile takip sonrasında açılan menfi tespit davasını birbirinden ayıran en büyük özellik, dava devam ederken icra işlemlerinin durdurulması yönündeki tedbir kararının alınabilmesi hususudur. İİK 72/3. maddesi kapsamında; icra takibinden sonra açılmış menfi tespit davalarında, takipten önce açılmalarda olduğu gibi teminat yatırılıp ihtiyati tedbir kararı alınarak takibin durdurulamayacağı hususu değerlendirilmiştir. Ancak alacağın %15’inden az olmayan bir teminat yatırılıp bu sayede alınan ihtiyati tedbir kararıyla, takip sonunda icra veznesine giren paranın alacaklıya ödenmesi engellenebilir. Bunun dışında kural olarak

²²² Uyar, s.11

²²³ Kuru, Baki: Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, 2013, s:24

ihtiyati tedbirle hacze veya satışa engel olmak mümkün değildir. Mahkemenin vermiş olduğu tedbir kararı ile dosyadan infaz edilecek hacizlerin önüne geçilmek ile, teminat karşılığında, menfi tespit davasının sonuna kadar dosyadaki paranın alacaklıya ödenmesi engellenmektedir.

Borçlu İİK m.72/3 uyarınca, mahkemenin tedbir kararında öngörülen ve takip konusu borcu anapara, faiz ve icra masrafları ile karşılayacak bir tutarı icra dosyasına teminat olarak yatırdığı takdirde, borçlunun mallarının haczi engellenebilecektir. Hatta muhtelif Yargıtay kararları uyarınca, borçlunun mahcuz malları üzerindeki haczin de bu teminatın dosyaya yatırılması ile kaldırılması gerekir²²⁴. Bu düzenlemeye paralel olarak Yargıtay 12. Hukuk Dairesi tarafından verilen kararlardan birisi “...borçlunun, icra dosyasına nakit para yerine borcu faiz ve icra giderleri ile karşılayacak ve her an paraya çevrilebilecek kesin teminat mektubu sunması halinde, icra takibine devam edilemeyecek, borçlunun mallarının haczedilip satılamayacak ve konulan hacizler hacizlerin kaldırılması gerekecektir...” şeklindedir.

Uygulamaya bakıldığında ise, yargı organlarının; alacağın %15’inden az olmayan bir teminata ek olarak alacak miktarı kadar olan miktarın teminat olarak depo edilmesini beklediği görülmektedir. İcra takibinden sonra açılmış menfi tespit davalarında, haciz ve satış işlemleri yapılmaması ve icra veznesindeki paranın alacaklılara ödenmesinin önlenmesi için uygulamada %115 (takip alacağının tümü ve %15 teminat toplamı) teminat yatırılmasına ilişkin Prof. Dr. Baki Kuru, konuyu şu şekilde açıklamıştır: “...çünkü menfi tespit davasının takipten sonra açılması halinde, bu dava başlamış olan icra takibini sürüncemede bırakmak için açıldığı hakkında kuvvetli bir karine oluşturur. Ancak menfi tespit davasına bakan mahkeme, borçlunun; gecikme sebebiyle doğan zararları ve alacağın %15’inden az olmamak üzere bir teminatı dosyaya yatırması koşuluyla, icra veznesindeki paranın alacaklıya ödenmemesi için ihtiyati tedbir kararı verebilecektir.İcra takibinin son aşamasından önce, icra veznesine girecek paranın alacaklıya ödenmemesi hakkında mahkemeden tedbir alan borçlu, mallarının haczedilemesi ve satılmasını da önlemek için, anapara,faiz ve icra-harç masrafları dahil olmak üzere bir tutarı nakit olarak icra dosyasına ödeyebilir. Bu şekilde borçlunun malları haczedilemez, haczedilmiş ise haciz kalkar ve borçlunun malları satışa konu olamaz.” Bu açıklamadan da açıkça anlaşıldığı üzere, takip

²²⁴ Yargıtay 12.Hukuk Dairesi E.2000/28009 K.2001/4611 24.05.2001 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 02.05.2019)

sırasında mevcut alacak tüm ferileriyle icra dosyasına ve bu paranın alacaklılara ödenmesini engellemek için %15 teminat karşılığı ihtiyati tedbir alınır ise, ancak bu durum sonucunda haciz ve satış işlemleri yapılamayacağı açıktır. Yani borçlu tarafından, potansiyel bir icra takibi tehlikesine karşı, takip öncesi açılmış bir olumsuz menfi tespit davasının varlığı, davadan sonra alacaklı tarafından açılmış icra takibini otomatik olarak durdurmaz. Olumsuz menfi tespit davasına bakan mahkeme tarafından, yukarıda belirtildiği üzere toplam %115’lik oranda bir teminat yatırılması koşuluyla, alacaklı tarafından açılan icra takibinin durdurulmasına ilişkin bir “ihtiyati tedbir kararı” verir. Burada durdurmaya ilişkin verilen kararın “ihtiyati tedbir” niteliğinde bir karar olduğu belirtilmelidir. Ancak, şu da belirtilmelidir ki, borçlu tarafından vezneye ilgili teminatın depo edilmesi, ihtiyati tedbirin kesin olarak verileceği ya da otomatik olarak verilmesi gerektiği anlamına gelmeyecektir. Mahkeme tarafından, borçlunun bu teminatı yatırmaya hazır olduğunun bilinmesine rağmen, borçlunun bu konuda ciddi anlamda bir tedbir ile korunması gereken bir menfaatinin olup olmadığı detaylı olarak araştırılmalıdır. Borçludan alınan bu teminat, alacaklının mahkeme tarafından hükmedilen ihtiyati tedbir sebebiyle uğradığı zararın giderilmesi için alınmaktadır ve kanun maddesinde bildirilen tutar en az olan tutardır. Ayrıca güvencenin, nakit, teminat mektubu veya devlet tahvili vb. şekillerde olabileceği hususu somut olaya göre değerlendirilmelidir²²⁵.

III) İflas Yoluyla Takiplerde Menfi Tespit Davası

1) İflas yoluyla takipler kapsamında menfi tespit davası

İflas yoluyla takip düzenlenirken menfi tespit davası, iflas prosedürüne özel olarak ayrıca düzenlenmemiştir. Borçlunun takibe itiraz etmiş olması halinde, alacaklı itirazın iptali ve borçlunun iflasına karar verilmesi için Asliye Ticaret Mahkemesi’ne başvuracaktır. Mahkeme tarafından itirazın iptaline ve iflasa dair yapılan tahkikat, borçlunun borçlu olup olmadığına veya ne kadar tutar ile borçlu olduğuna dair bir inceleme olup, burada iddia ve savunmaya dair bütün deliller değerlendirileceğinden; borçlunun aynı talep ile ayrı bir menfi tespit davası açılmasında hukuki yararı olmadığı anlaşılmaktadır.

Borçlunun iflas yoluyla yapılan takibe itiraz etmemesi ve dolayısıyla takibin kesinleşmesi durumunda ise, borçlu hakkında, hakkında verilecek iflas kararı sebebiyle takibe konu miktarı ödeyecektir. Sonrasında ödediği bu tutara dair borçlu olmamasına

²²⁵ Uyar- İstirdat, s.25

rağmen ödeme yapmış olması sebebiyle istirdat davası açabilecektir. İcra ve İflas Kanunu'nun 175.maddesi "KAMBIYO SENETLERİ (ÇEK, POLİÇE VE EMRE MUHARRER SENET) HAKKINDAKİ HUSUSİ TAKİP USULLERİ"²²⁶ başlığı içerisinde olsa dahi, 175.maddeye bakıldığında, bu maddenin İİK 72. maddesine bir atıf yaptığı görülmekte olup, 72. madde hükmü genel anlamda Menfi tesbit ve istirdat davalarını düzenlemektedir. Dolayısıyla; hakkında iflas yoluyla takip kesinleşen ve takibe konu borcu ödeyen borçlunun, sonrasında ödemiş olduğu miktara dair menfi tespit davası açabilmesi önünde herhangi bir engel yoktur.

Ek olarak, İİK 175.madde kapsamında menfi tespit davasına yer verilmemesinin bilinçli bir hareket olduğu, ancak 175.madde uyarınca menfi tespit davasına yer verilmese dahi; hem genel iflas yoluyla takip kapsamında hem kambiyo senetlerine ilişkin iflas yoluyla takip kapsamında, borçlunun iflas takibinden önce ve sonra hukuki yararının mevcudiyeti halinde menfi tespit davası açabileceği anlaşılmaktadır.

İflas takibinden önce borçlu tarafından açılmış menfi tespit davası kapsamında; mahkeme tarafından, yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere, kanunen öngörülen teminat tutarının depo edilmesi halinde takibin durdurulmasına tedbir yoluyla karar verilebilecektir. Ancak mahkeme tarafından bu tarz bir tedbir kararı verilmemiş, iflas davası açılmış ise burada menfi tespit davasının, iflas davası kapsamında bekletici mesele yapıp yapılamayacağı hususu tartışılmalıdır. Bu kapsamda, borçlu hakkında takibe geçilmeden; menfi tespit dâvası açmış ve sonrasında iflâs yolu ile takibe uğramış ise, alacak iddiasının ve buna karşı borçlu savunmalarının iflâs dâvası içerisinde değerlendirilmesi ve karara bağlanması uygun olacaktır. Başka bir deyişle iflâs dâvasından önce açılmış olan menfi tesbit dâvasının, iflas davası kapsamında bekletici mesele yapılmasının hukuki yararı mevcut değildir²²⁷.Çünkü zaten menfi tespit davasında tartışılacak, araştırılacak ve değerlendirilecek hususlar, borcun mevcudiyeti, tarafların haklılığı vs. hususlar, iflas davası kapsamında değerlendirilecek ve değerlendirilmesi gereken hususlardır. Menfi tespit davasının, iflas davası kapsamında bekletici mesele yapılması; basit yargılama usulüne tabiiyetini düzenleyen İİK 158.maddenin uygulama alanını tahrip etmiş olabilecektir.

²²⁶ Bkz. İİK 167 vd.

²²⁷ Yargıtay 19.HD. 15.03.2007, 2006/11948-2007/2561, "...Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle geciktirici sebeplere ve özellikle itiraz edilmeden kesinleşen iflas yoluyla takipten sonra açılan menfi tespit davasının bekletici sorun yapılmamasında bir isabetsizlik bulunmamasına göre davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına..." (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 30.04.2019)

Ayrıca; menfi tespit davasının iflas davasından önce borçlu lehine neticelenmesi durumunda; iflâs dâvasını basit yargılama usulüne tâbi kılan 158. maddenin tatbiki bertaraf edilmiş olur ki bu netice iflâs prosedürünün emredici vasfı ile kaabili telif değildir. Tabî menfi tesbit dâvası iflâs dâvası neticelenmeden borçlu lehine sonuçlanmış ise, bu ilam; derdest iflas davasında dikkate alınabilecektir²²⁸.

Alacaklının kambiyo senetlerine özgü olarak başladığı takibe karşı borçlunun menfi tespit davası açması, sonrasında alacaklının takip yolunu iflasa çevirmiş olması ve borçlunun takibe itirazı ile itirazın kaldırılması ve iflas davası açılması durumu yine hukuki yarar kavramının tartışılmasını gerektirir. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 08.02.2007 tarihli bir kararında; yapılan yoruma göre, borçlunun menfi tespit davası açtığı tarihte ortada bir iflas vs. davası yahut takibi olmadığından, o günkü durum uyarınca borçlunun menfi tespit davası açmasında hukuki yararı mevcuttur. Dolayısıyla daha sonra açılan itirazın kaldırılması ve iflas davası hukuki yararı ortadan kaldırmayacaktır²²⁹.

2) İflas Takibinden Sonra Açılan Menfi Tespit Davası

Borçlu tarafından ödeme emrine itiraz edilmiş ise, ayrıca bir menfi tespit davası açılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere; zaten itirazın kaldırılması ve iflas talepli dava kapsamında bu hususların hepsi külli olarak değerlendirilecektir²³⁰.

Şayet borçlu iflas yoluyla yapılan takibe itiraz etmemiş ise, bu durumda iflas takibine konu parayı ödediği varsayılarak, menfi tespit davası açılmasında hukuki yararı olduğundan bahsedilebilir. Eğer açılan bu menfi tespit davası; iflas davasından önce sonuca bağlanır ve borçlu lehine sonuçlanırsa, borçlu kesinleşen bu mahkeme ilamını derdest iflas dosyasına ibraz ederek iflas davasının reddini talep edebilecektir. Menfi tespit davası, iflas davasından önce sonuçlanmaz ise, menfi tespit davasına bakan mahkeme İİK m.72/3 uyarınca depo edilen paranın iflas kararı vs. sonucunda alacaklıya ödenmesini engeller bir tedbir kararına hükmedebilecektir. Bu tedbir ile, menfi tespit davasında borcun maddi niteliğine dair yapılan tahkikat sonucunda, borçlunun hukuken gerçek anlamda borçlu olup

²²⁸ Postacıoğlu, İlhan., İcra ve İflâs Kanununun Muaddel Hükümlerine Göre Menfi Tespit Davası, İHFM. 1967/2-4, s: 827, Postacıoğlu- Tespit) (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/96353> (Erişim Tarihi: 02.03.2019)

²²⁹ Yargıtay 19.HD. 08.02.2007, 2006/6860-2007/974 (<https://karararama.yargitay.gov.tr>, Erişim Tarihi: 04.02.2019)

²³⁰ Deynekli, Adnan; İlamsız İcra Takibine İtirazdan Sonra Açılan Menfi Tespit Davasına Hukuki Yarar Sorunu, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Temmuz 2010, Yıl:1, Sayı:2, s.440

olmadğının tespitinden önce, iflas kararı ile herhangi bir alacaklıya para ödemesi yapılması engellenecektir.

3) İflas Davasından Önce Açılan Menfi Tespit Davası

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere; borçlu hakkında takibe geçilmeden; borçlu tarafından menfi tespit davası açılmış ve sonrasında iflâs yolu ile takibe başlanmış ise, alacak iddiasının ve buna karşı borçlu savunmalarının iflâs dâvası içerisinde değerlendirilmesi ve karara bağlanması uygun olacaktır. Yani, iflas davasının menfi tespit davasını bekletici mesele olarak kabul etmeyip, menfi tespit davasına konu tüm iddiaların iflas davası içerisinde ayrıntılı olarak yorumlanması ve çözüme bağlanması gerektiği hususu önemlidir²³¹.

§ 11. İFLAS KARARI İLE İSTİRDAT DAVALARI KAPSAMINDA MEYDANA GELEN DURUM DEĞİŞİKLİKLERİ

A) İstirdat Davaları

Borcu ödemesine rağmen gerçekte borçlu olduğunu düşünmeyen bir borçlu tarafından, cebri icra tehdidi altında borcu ödemek durumunda kaldığı iddiası ile ödediği paranın tarafına iadesi için istirdat davası açılabilir. İstirdat davasının usuli olarak bazı gereklilikleri vardır. Usulüne uygun bir istirdat davası açılabilmesi için; borç olmayan bir paranın ödenmesi ve davanın icra dairesi hesabına yatırıldığı süre itibarıyla 1 yıl içerisinde açılması gerekmektedir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 175.maddesi uyarınca “kambyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takipte” borçlunun istirdat davası açabilme hakkı düzenlenmiştir. Ancak menfi tespit davasının işlendiği yukarıdaki bölümlerde de irdelendiği üzere, adi iflas yoluyla takip kapsamında borçlunun istirdat davası açabileceği konusunda açık bir kanun hükmü bulunmamaktadır.

Burada açıklanması gereken husus; iflas takipleri ve davası kapsamında borçlunun istirdat davası açabilme hakkının, sadece kambyo senetlerine mahsus iflas yoluyla takip kapsamında olmayıp, evleviyet ve 175.maddenin 72. madde atfı ile genel (adi) iflas yoluyla takip için de geçerli olduğudur. Borçlunun iflas yoluyla takipler kapsamında, istirdat davası

²³¹ Postacıoğlu-Tespit, s.828

açabileceği konusunda kanun kapsamında herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen bu hükmün adi iflas yoluyla takiplerde de evleviyet ile uygulanabileceği kabul edilmektedir.²³²

Anılan bu durum, sadece borçlunun iflas ödeme emrine süresi içerisinde usulüne uygun olarak itiraz etmemiş olduğu durumda geçerlidir. Çünkü, borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi sonucunda, alacaklı tarafından itirazın kaldırılması ve iflas davası açılacak ve bu dava sonucunda verilen hüküm çeşitli kanun yolları tüketilerek kesinleşecektir. Kesinleşen bu hüküm, HMK m.303 kapsamında “maddi anlamda kesin hüküm” niteliğinde olduğundan, itirazı ticaret mahkemesi tarafından değerlendirilen borçlu daha sonra “geri alma (istirdat) davası” açamayacaktır.

²³² Uyar, Talih: İflas Davalarında Yargılama Usulü ve Depo Kararı, Ankara Barosu Dergisi, 2007, s.209

SONUÇ

İflas müessesesi, toplumu yakından ilgilendiren ve hukuki anlamda katı usuli kurallar içermektedir. İflas, kişilerin, toplumun, ticari hayatın ve hatta ülkenin ekonomik yapısını yakından etkileme kabiliyetine sahip bir tasfiye biçimi olduğundan, hukuk düzeninin ve hukuk uygulayıcılarının iflas süreçlerini başarılı, özenli ve olması gerektiği gibi yürütebilmesi, yasa koyucu tarafından düzenlenen kurallara hakimiyet ile doğru orantılıdır. Ülkemizin, özellikle son zamanlarda içerisinde bulunduğu ekonomik darlık süreci ve bu yöndeki ekonomik tedbirler; konkordato, yeniden yapılandırma ve iflas gibi hukuki süreçleri daha merak edilir ve araştırılır kılmıştır.

Tez çalışmam boyunca; iflasın, müflis hakkındaki dava ve takipler üzerinde çeşitli etkileri irdelenmiştir. Bu etkilere ve bu sonuçlara uygun olarak düzenlenen hukuk kurallarına bakıldığında, iflasın açılması ile dava ve takiplerin durması veya tatil edilmesi, müflise karşı takip yasağı; müflisin iflas tasfiyesi sürecinde üzerinde baskı ve korku hissetmeksizin geçirmesi amacını taşır. Kanımca, tez çalışmama konu İcra ve İflas Kanunu'nun 193. ve 194. Maddeleri, iflas tasfiyesinin usulüne uygun yürütülebilmesi açısından bir nevi “önlem” niteliğindedir. İflas tasfiyesi boyunca, mevcut dava ve takip süreçlerini (en azından ikinci alacaklılar toplantısına kadar) durdurarak; iflas kurallarının verimli ve doğru uygulanabilmesi amaçlanmıştır.

İİK 193. ve 194.maddelerin “önlem” niteliği yanında; bu madde hükümlerinin istinası niteliğindeki dava ve takipler de mevcuttur. Bu dava ve takip türleri, iflasın açılmasına rağmen durma, düşme veya tatil edilme yaptırımını ile karşı karşıya kalmayacaktır. Örneğin; acele davalar, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipler, somut olaya göre ayrıca bir durdurma tedbiri verilmedikçe, iflas kararı sonucunda durmayacaktır. Ayrıca; iflâs tasfiyesi sırasında rehin sahibi alacaklı, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başlayabilecektir (m. 185/1). İcra ve İflâs Kanunu'nun 194. Maddesinde düzenlenen müflisin davacı veya davalı olduğu hukuk davalarına ikinci alacaklılar toplanmasından on gün sonrasına kadar durması hakkındaki hüküm kapsamında, iflâsın açılmasıyla duran bu tür davaların müflis yerine iflas idaresi tarafından takip edildiği çıkarımı yapılmaktadır. Çünkü iflasın açılması ile müflisin masa malları üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlanacaktır.

İİK 194.madde hükmü, bazı davalar açısından bir çok yargı kararı ve doktrinsel tartışmaya konu olmuştur. Menfi tespit, itirazın iptali, alacak veya istirdat davaları, kavramsal olarak davacı veya davalı açısından türlü hukuki süreçler barındıran davalardır. İflas tasfiyesi veya iflas yoluyla icra takipleri ile bahsi geçen davaların başka davalar ile birleştirilmesi, davaların husumet açısından uğradıkları durum değişiklikleri, iflas masasının bu davalara katılımı gibi süreçler bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da hukuki irdelemeye ve mütalaaya her zaman uygun konular olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akcan, Recep.** : İflas Davası, Konya, 2007
- Akil, Cenk** : İtirazın İptali Davasında İcra İnkâr Tazminatının Şartı Olarak Borçlunun İtirazının Haksızlığına Karar Verilmesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:3, Sayı:1, Yıl 2012
- Akipek, Jale/
Akıntürk, Turgut/
Ateş, Derya** : Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, Beta Basım Yayın, C.1, 14. Baskı, İstanbul, 2018
- Altay, Sümer** : Genel Olarak İflâs Davaları ve İflâsta Paylaştırmanın Esasları (Ünal Tekinalp'e Armağan, C. II, İstanbul 2003, s. 891-923), s. 898. (Altay, İflas Davası)
- Altay, Sümer** : Türk İflâs Hukuku, C.II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004 (Altay, İflas)
- Ansay, Sabri Şakir** : Hukuk İcra ve İflâs Usulleri, Ankara, 1960
- Aral, Fahrettin** : Temyiz Kudretinden Mahrum Şahısların Hukuki Sorumluluğu, (BATİDER, Yıl: 1980, Cilt:10, s. 732-755.)
- Aral, Fahrettin** : Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2010
- Arkan, Sabih** : Ticarî İşletme Hukuku, Ankara, 2011, BTHAE
- Arslan, Ramazan/
Yılmaz, Ejder/
Taşpınar, Sema** : İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2017 (Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz, İcra)

Arslan, Ramazan/

Yılmaz, Ejder/

Taşpınar, Sema/

Hanağası, Emel : İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2018

Arslanoğlu, Suphi : İcra ve İflas Karşısında Ticari Alacaklar, Niteliği, Mevzuat Boyutu ve Muhasebe Uygulaması, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi (C.X, S II, 2008)

Atalay, Oğuz : İflasın Ertelenmesi, Prof. Dr. Baki Kuru'ya Armağan, Yıl:2004, TBB yayını (Atalay, Erteleme)

Atalay, Oğuz : Konkordato Hukukundaki Değişiklikler, Bankacılar Dergisi, İstanbul, Sayı 47, 2003 (Atalay, Konkordato)

Ayhan, Rıza/

Özdamar, Mehmet/

Çağlar, Hayrettin : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar, Ankara 2011

Ayvaz, Sema : İcra ve İflas Hukukunda Yeniden Yapılandırma, Ankara, 2006

Başözen, Ahmet : Müflisin Tasarruf Yetkisi, Ankara 2005 (Başözen, Yetki)

Başözen, Ahmet : İflas Tasfiyesinde Müflisin Kişisel Çalışmasına Dayalı Malların Durumu, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:54, S: 4, Ankara, 2005 (Başözen, Müflis)

Başözen, Ahmet : Müflisin Tasarrufa Yetkisizliği, Özel Hukuk (Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku) Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara, 2004 (Başözen, Tasarruf)

Battal, Ahmet : Gerçek Kişilerin Tacir Sifatına Sahip Olma ve İflâsa Tabi Tutulma Şartları Konusundaki Yargıtay Uygulaması”, HAE XIX. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara-2003

Berkin, Necmeddin: İflas Hukuku, İstanbul 1972

Bilgen, Mahmut : İflas-İflasın Ertelenmesi, Konkordato Yargılama Usulü, Ankara 2012 (Bilgen, İflas)

Bilgen, Mahmut : Öğreti ve Uygulamada İflas Davaları,1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008(Bilgen, İflas Davaları)

Coşkun, Mahmut : Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu-Cilt-3(135-220.Madde), Ankara, 2016

Deynekli, Adnan : Sermaye Şirketlerinde Mali Durumun İyileştirilmesi Yolu Olarak Yeniden Yapılandırma, International Conference On Eurasian Economies, Bişkek, Kırgızistan, 2011

Deynekli, Adnan : İlamsız İcra Takibine İtirazdan Sonra Açılan Menfi Tespit Davasına Hukuki Yarar Sorunu, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi (TAAD), Temmuz 2010, Yıl:1, Sayı:2

Dinç, Serhan : 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Tacir Kavramı, Ankara, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2015, Yıl:6, Sayı:23

Doğan, İzzet : Türk Medeni Kanunu'nun Düzenlemelerine Göre Tedbir, Yoksulluk ve İştirak Nafakası, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, 2015, Cilt: 35, Sayı: 1

Dumanoglu, Sezai : İflasın Ertelenmesi, Borca Batıklık ve İyileştirme Projeleri, İstanbul 2011

Dumlupınar, Tansu: Sermaye Şirketlerinde İflâsın Ertelenmesi, S.D.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi C.4, S.1, 2014

Dural, Mustafa/

Öğüz, Tufan : Türk Özel Hukuku Cilt 2: Kişiler Hukuku, İstanbul 2014

- Dural, Mustafa/**
Öz, Turgut : Türk Özel Hukuku Cilt 4: Miras Hukuku, İstanbul, 2019
- Dural, Mustafa** : Türk Medeni Hukukunda Gerçek Kişiler, İstanbul 1977
- Ekecik, Şükran/**
Duran, Osman : İflas Bürosu (İik M. 221/1 ve 221/4)- Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, Özel Sayı 2014, s. 2571-2630
- Ercan, İsmail** : İcra ve İflas Hukuku, Ankara, 2006
- Erdönmez, Güray** : İflasta Alacaklılar Toplanması'nın Yetkileri, Legal Yayıncılık, İstanbul ,2005
- Eren, Fikret** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul ,2018
- Eren, Fikret** : 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Hazırlanmış Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18.b., Ankara: 2015
- Eriş, Gönen** : Ticari İşletme ve Şirketler, C: I, 2013
- Ermenek, İbrahim** : İflasın Ertelenmesi, Ankara 2010
- Eroğlu, Orhan** : Uygulamada Konkordato, Ankara, 2018
- Görgün, Şanal** : İcra Hukukunda Menfi Tespit Davası, Ankara 1977, s.62
- Güven, Aydın** : Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlamların İcrası, Ankara, 2016
- Helvacı, Mehmet** : Kambyo Senetlerine Özgü Takip Yolları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt 71, Sayı 2, Oca 2013, Sf. 165- 191

- Kağıtçıoğlu, Mutlu** : İdarenin Ekonomik Kolluk Faaliyetinin Bir Görünümü: Sermaye Piyasası Kanununda İdari Tedbirler, Cevdet Yavuz'a Armağan, İstanbul, 2016
- Karahan, Sami** : Ticari İşletme Hukuku, Konya,2000
- Kayar, İsmail** : Ticaret Hukuku, Ankara 2011
- Kılıçoğlu, Ahmet** : Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, 2010
- Değirmenci, Nil** : “Konşimentonun Hukuki İlişkiyi Belirleme İşlevinin İki Boyutu ve Bu İşlevin Özellikle Fob Satışlar Açısından Değerlendirilmesi”, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl:12 Sayı: 24 Güz 2013/2 s. 143-165
- Kuru, Baki/
Arslan, Ramazan/
Yılmaz, Ejder** : Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 22. Baskı, Ankara, 2011 (Kuru/Arslan/Yılmaz-Medeni Usul)
- Kuru, Baki** : İcra ve İflas Hukuku Cilt II, İflas ve Konkordato Hukuku, Ankara 1971 (Kuru, İflas)
- Kuru, Baki** : İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara, 2017 (Kuru,İstinaf)
- Kuru Baki** : İcra ve İflas Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davası, Ankara 2003
- Kuru, Baki** : Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, 2013, s:24
- Kuru, Baki** : Şahıs Şirketleri ve Ortaklarının İflası, Ankara 1963 (Kuru,Şirket)

Kuru, Baki/

Arslan, Ramazan/

Yılmaz, Ejder : İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2013
(Kuru/Arslan/Yılmaz-İcra İflas)

Kuru, Baki : İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Ankara 2013 (Kuru, İcra)

Muşul, Timuçin : İcra ve İflas Hukuku, Ankara 2010 (Muşul, İcra)

Muşul, Timuçin : İcra ve İflâs Hukuku Cilt: II, Ankara 2013 (Muşul, Hukuk)

Muşul, Timuçin : Makaleler Hukuki Mütalaalar ve Bilirkişi Raporları, Ankara, 2013
(Muşul, Mütalaa)

Muşul, Timuçin : Teorik ve Uygulamalı İcra ve İflas Hukuku- İflas Hukuku, Cilt 2,
İstanbul, 2002 (Muşul, Teorik)

Oğuzman, Kemal/

Barlas, Nami : Medeni Hukuk, İstanbul, 2008

Oğuzman, Kemal/

Seliçi, Özer/

Özdemir,

Saibe Oktay : Kişiler Hukuku, İstanbul, 2018

Oskay, Mustafa/

Deynekli, Adnan/

Koçak, Coşkun/

Doğan, Ayhan : İİK Şerhi- Madde 177-276, Ankara, 2007

Oy, Osman

: 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu ve 4389 Sayılı Bankalar Kanunu'nun
Yürürlükte Kalan Maddeleri, 2015, İstanbul

Ömeroğlu,

Handan : İflas İdaresi, Ankara, 2012

Özbek,

Mustafa Serdar : İflâs Davasının Hukukî Mahiyeti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012, S:61, 207-274

Özbek,

Mustafa Serdar : Amerika Birleşik Devletleri İflâs Hukuku Sisteminde Alacaklılara ve Borçlulara Ait Haklar, s.18,

Özçelik, Gülüm : Konşimentoya Bağlanan Eşya Üzerindeki Ayni Hakka Uygulanacak Hukukun Tespiti” Ankara Barosu Dergisi. 2008, S. 66(2), s. 57–73

Özdilek,

Ali Osman : Olağanüstü Durumların Şirket Alacaklılarına ve Şirketin Taraf Olduğu Sözleşmelere Etkisi, Asansör Sempozyumu, İzmir, 13-15 Ekim 2016

Öztan, Bilge

: Medeni Hukukun Temel Kavramları, 24. Bası, Ankara 2006 (Öztan, Medeni)

Öztan, Bilge

: Aile Hukuku, Ankara, 2015 (Öztan,Aile)

Pekcanitez, Hakan/

Atalay, Oğuz/

Özekes, Muhammet : İcra ve İflas Hukuku Temel Bilgiler, Gözden Geçirilmiş 14. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017

Pekcanitez, Hakan/

Atalay, Oğuz/

Sungurtekin, Meral/

Özekes, Muhammet : İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Ankara 2016

- Pekcanitez, Hakan** : İflasın Ertelenmesi, İBD, 2005/2
- Postacıoğlu, İlhan** : İflâs Hukuku İlkeleri, İstanbul, 1978 (Postacıoğlu, İflas)
- Postacıoğlu, İlhan** : İcra ve İflâs Kanununun Muaddel Hükümlerine Göre Menfi Tespit Davası, İÜHFM. 1967/2-4 (Postacıoğlu, Tespit)
- Pulaşlı, Hasan** : Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Ankara,2013 (Pulaşlı, Genel Esaslar)
- Pulaşlı, Hasan** : Şirketler Hukuku Şerhi, C.I, II, III, Ankara,2015 (Pulaşlı,Şerh)
- Rüzgaresen, Cumhuri** : İflas Sebepleri, 1. Baskı, Ankara 2011
- Sarısözen, Serhat** : İcra – İflas ve Konkordato Hukukundaki Yenilikler, Ankara, 2019
- Uyar, Talih** : İcra ve İflas Kanunu Şerhi, C. III, B. 3, Ankara 2014 (Uyar, Şerh)
- Uyar, Talih** : İflas Davalarında Yargılama Usulü ve Depo Kararı, Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 65, Sayı: 2, Bahar 2007 (Uyar, İflas)
- Uyar, Talih** : Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Bilge Yayınevi, 2017, 1. Baskı (Uyar, İstirdat)
- Uyar, Talih** : Yeni Konkordato Hukukumuzun Temel İlkeleri, Ankara, 2019 (Uyar, Konkordato)
- Üstündağ, Saim** : İflâs Hukuku (İflâs, Konkordato, İptal Davaları), İstanbul 2002, (Üstündağ, Konkordato)
- Üstündağ, Saim** : İflas Hukuku, İstanbul 1998 (Üstündağ, İflas)

- Yılmaz, Ejder** : İcra İnkâr Tazminatı Açısından “Likid Alacak” Kavramı, Türkiye Bankalar Birliği Bankacılar Dergisi, Sayı 67, 2008, İstanbul (Yılmaz, İcra)
- Yılmaz, Ejder** : Hukuk Sözlüğü, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2011 (Yılmaz, Hukuk Sözlüğü)
- Yılmaz, Ejder** : İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, Ankara 2016 (Yılmaz, İİK Şerhi).

